

31

70

FRANCISCI ANTONII
PHILOSOPHI ET MEDICI
LONDINENSIS

PANACEA
AUREA
SIVE
Tractatus duo de ipsius

AURO POTABILI,

Nunc primum in Germania ex Londinensi Exemplari excusi,
Operâ
M. B. F. B.

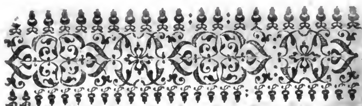
JACOBUS SERENISS. REX ANGL.

Numquid ego ANTONIUM puniam, quia Deus illi benedixit.

HENR. NOLLIUS.

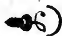
MEDICINAM UNIVERSALEM negant multi, sed ij plerumq; id faciunt, qui ipsam assequi non valent.

HAMBURGI
Ex Bibliopolio FROBENIANO.
ANNO CIↃ IↃ CXIIX.

D. HENRICUS PETRÆUS Nosologiæ Harmon. Tomo II. in Dissertat. inaugurali, pag. 22.

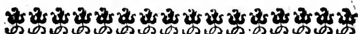
TALE opinor esse aurum FRANCISCI ANTONII Londinensis in Medicina Doctoris, cujus fama haud ita pridem increbruit, quod absque omni corrosivo in formam mellis redactum est, quoque summo cum successu in gravissimis morbis, & opinione hominum desperatis, uti se scribit, cujus doses complures Magnifico nostro Rectori D. D. Hartmanno, Socero meo colendissimo ad faciendam probationem, ut & Clariss. D. D. Mosano, Archiatro Principali, Patrono meo observandissimo transmissæ sunt, apud quos id vidi, deque eo sermones contuli, imo & ipse cum maximo fructu probavi.

PRÆFATIO.

LECTORI S.

Amus tibi, benevole Lector, Tractatus duos FRANCISCI ANTONII, *Viri integerrimi, & in Philosophiâ Hermeticâ versatissimi, Londini primum editos, nunc autem in Germania recusos. Neque enim alibi potius Sapientiæ Adamicæ & Hermeticæ honore iteratæ editionis litari debebat; quæ pulsa ferè aliis regionibus in nostram patriam hoc ultimo seculo cum puriore religionis formulâ immigravit. Itaq; & olim* JOSEPHUM QUERCETANUM, *virum nunquam sine laude nominandum, è Galliâ (qua tantum non ejectus fuit odio publico & improbissimo SCto. collegii Medici Parisiensis, post editum Tractatum de Auro Medicinæ Universalis subjecto) evocatum maximis honoribus apud Illustriss. Hassiæ Landgravium condecoravit: & nunc simillimo fato Fr. Antonium â Londinensibus Medicis pessimis indignissimisq; modis habitum, qua potest, fovet atq; complectitur. De cujus* Auro Potabili, *uti*

de ceteris rebus omnibus non idem omnes sentiunt: multi etiam mendaciis & conuitiis insectantur. Quæ est sors fatalis reru optimarum, cum impossibile sit & bonum esse, & placere pluribus. Itaq; hodie plerosq; videas, cum vel nomẽ Medicinæ Vniversalis audiunt, ringi, excandescere, insanire: non secus quàm si ruina & pernicies omnibus Pharmacopoliis ab Hermeticis esset metuenda. Qui quidẽ veri Philosophi nunquam hac mente vel Aurum potabile, vel aliam ullam Panaceã commendarunt, ut intelligi vellent aliorum medicamentorum usum esse supervacuum. Scilicet singuli quotidie Solem Planetasq; comedunt (ignoscant Dogmatici cum Hermeticis loquenti) nec eâ tamen caussâ ab aliis cibis & liquoribus abstinent: quomodo etiã Sol metallicus seu Aurum potabile minime solum ægris commendatur aut adhibetur. Princeps & monarcha Planetarum est Sol æthereus; sicut aurum inter metalla: Planetæ, quædam Solis vasa sunt pro materiæ varietate aliã atq; aliam vim sortita; non otiosa, non supervacua, quomodo nec aliæ Medicinæ inutiles, etsi Auro potabili suus locus & honos cõcedatur. Quin sicut Dogmatici, cum Cor, aurũ illud microcosmicum, fontem vitæ & balsami radicalis ac soterii pronunci-

nunciant, non idcirco vim naturalem Hepatis, aut rationalem Cerebri damnant: ita nec Hermetici ſive Metallica ſive Vegetabilia cetera corpora, cum Solem mineralem deprædicant. Nulli etiam ſincero Hermetico tam facilis jactura ſuæ frontis viſa eſt aliquando, ut omnes morbos, quotquot æternum duratura mortalitatis conditione miſeros nos exercent, ſive Auro, ſive quo alio pharmaco, certa fide, ſucceſſuq; ἀναμφισβητήτῳ pelli poſſe prædicaret. id quod tamen velut Scholæ Hermeticæ ſcitum paſſim illius adverſarii jactant accuſantq;. Scilicet tam abſurdi eſſe poſſunt Verbi Naturæq; ſecretarii, ut ſuperbiſſ. pollicitatione credere mortales jubeant, nullo matricum, agrorum, materiarumq; diſcrimine, ſemina excipi, adoleſcere & provenire? Qui nõ neſciunt aliter reſpondere ſemen ſparſum in arenam, aliter in glebam pinguem aut etiã ſaxa? Qui obſervaverint bigamum priore matrimonio ſterilem, poſteriore, mutato jam agro, matrice, materia, optatos conjugii fructus decerpere? Qui paſſim videant Verbum Dei, panaceam animarum unicã, nunc ſpinis ſuffocari, nunc in ſaxis perire, nunc à volucribus diripi, alibi provenire? Qui experimentis didicerint, Aurum regeneratum, tincturam Phyſicam, Lapidem Philoſo-

 loſo-

losophorum (Christi Jesu, lapidis divini & Theosophici, unicũ ac excellentissimum typum) transmutare metalla, ligna, folia, pannos non transformare? Non depuduerunt ergo sic Hermetici, qui sciant formas sive semina non induci in materiam penitus ineptam, ut spondere velint legibus Naturæ contraria, putentq́ ullũ dari Medicamentum, quo morbi citra exceptionem aboleantur. Atqui & hoc illi credunt, singulari Divinæ providentiæ consilio morbis affligi permultos, adversus quos nulla Medicamenta opẽ sint allatura. Quæ res est altissimis Majestatis Divinæ tenebris involuta, & quam nulla Semeiotice indaget, nulla Pharmacia evertat. Nec pudet hic fateri Hermeticos suarum Medicinarũ imbecillitatẽ, postquã (fide Fernelii) inductus à Diabolo morbus à Dogmaticis Parisiensibus utcunq́ doctissimis nullâ vi pharmacorũ depelli potuit. Non est n. consilium adversus Altissimum, qui creatis Medicinis vires adimit, sicut igni in fornace trium puerorum: & quomodo, quæ servi, negotiorum nostrorum actores, nobis invitis fecerint, nihil agunt nec obligant. Quid? an ignorabunt Hermetici, sicut vitia animi corroborata usu, inducunt necessitatem peccandi, fiuntq́ omni culturâ disciplinæ & virtutis asperiora: ita morbos corporis in cõsuetudinem primũ, deinde

in Naturam etiã abire; vivis interim ac ſpirantibus hominibus, non aliter quàm arbores medullitus exeſas & carioſas frondere tamen ac virere conſpicamur? In quem ſtatum poſtquam res eſt deducta, parum præſtabit generoſiſſima quæcunq; Panacea: nec idcirco tamẽ nominis ſui prærogativa excidet: certè nõ magis, quàm vel homo rationale animal deſinit definiri, quia ſtultorum plena ſunt omnia; vel DEI *verbũ regenerandi, immutandi, illuminandiq́; potentia ſpoliatur; quia infiniti reprobi & maledicti inveniuntur. Itaq; cum tam modeſtè de ſuis pharmacis ſentiant veri Hermetici, certè Chriſtiani hominis officium oblivîſcuntur penitus, qui alienum ſenſum affingunt innocentibus, & vapulare jubent ſobriè loquentem Philoſophiam. Nam ſi qui fortè magniloqui, glorioſi, æruſcatores, ſcioli, in* DEUM *& Naturam jejuni alia crepant & mentiuntur; non ſunt illi de cætu noſtro, nec privata improbitate nocere debent publicæ ipſius Philoſophiæ integritati. Veri Hermetici, Medicinæ Univerſalis titulum iis rebus tribuunt, quæ potentiâ complectuntur inferiorum corporum virtutes: etſi omnes ægrotos non reſtituant in eum, unde exciderunt, ſanitatis gradum. Quin, ſicut cephalica, ſplenetica, cordialia, ma-*

 lactica,

lactica, epulotica, sarcotica, nominis sui jacturã non faciunt, licet apud Titium aut Sejum titulo suo non responderint: ita Aurum potabile verè ac Philosophicè præparatum, etiamsi aliquando effectu frustretur vitio ægrotorum, non desinit tamen esse quod audit. Boni sagittarii est scopũ ferire sæpius, quia semper non potest. Ut nugas agant adversarii δύναμιν καθολικὴν, Auro potulento derogantes, quia non omnes ægros sanitati æqualiter restituat. Hoc autem solum est quod quæritur, & quo demonstrato tipulâ leviores sunt omnes obtrectatorum disputationes: Utrum dico Aurũ vim universalem restituendi balsamũ, sedem & sanitatis & morborũ, Naturâ & divinitus inditam habeat: deinde si Aurũ potulentum, quod artifex aliquis commendat, verè & philosophicè sit præparatum. Quæ duo cum ratione & experientia comprobata munitaq́ sunt, salva res est, vicimus: constatq́ Medicamentõ suæ auctoritas, & Artifici cuicunque suus honos ac existimatio. Ac de Auri quidem viribus in Medicina piget congerere quæ ipsi Dogmatici annotarunt, suntq́ partim à Franc. Antonio in rem præsentem adducta. Qui cum omnes uno ore fateantur, Aurum præcipuâ virtute ante omnia creata pollere Cor & balsamũ

confor-

onfortandi, illudq́ juxta constet facile in totâ arbore vitalem succũ conservari, si radici benè sit ; dubitari quidem non potest, quantarum virium sit Aurum ad medicos usus traductum. Ut meritò in antiquissima Adamicâ & Hermeticâ Philosophia, quæ rerum omnium creatarum consensum, similitudinem & harmoniam contemplatur, Christus, Aurum, Sol & Cor inter se comparentur: ut qui unius cognitionem habuerit, is singulorum naturas, vires & efficaciã utcunq; pervideat. Quæ sunt alterius, uberiorisq́ tractationis: & disputabuntur à nobis σὺν θεῷ amplissimis tractatibus in Opere harmonico Verbi & Naturæ, *itemq́* parvi & magni mundi. *Quod si qui forte Solis illius metallici admirandas vires capere nondum possunt, iis ego auctor sum, ut auri vegetabilis sive Solis (vini inquam) divina Naturæ charismata expendant, ac tum (si magna licet componere parvis) de Sole metallico pronuncient. Quippe cujus admirabilẽ cum auro sympathiam & affectionem magneticam norunt veri Philosophi: vires autem tantas tamq́ stupendas in eo agnoscunt, ut merito auctor & fons Naturæ Christus Jesus sanguinis sui typũ ipsum esse jusserit, cum sacrosanctæ Cœnæ mysteria discipulis moriturus com-*

mendaret. Ergo cum catholica auri vis in curandis humani corporis morbis posita sit extra controversiam, de Artificis & Philosophi, cujus tractatũ geminũ publicamus, sive sapientia, sive integritate restat dispicere. Scio permagni nominis viros censuisse Aurum in formam potabilem (sic ut in metallum ullâ artis curiositate reformari amplius nõ possit) nunquam, quantumvis connitantur homines, iri redactum. Qua in sententiâ fuit Julius Scaliger, quã & tanto viro libenter condonamus, & non magis miramur in talem hominẽ cadere potuisse, quam quod aliquando Romæ pluit lapidibus. Æqua est mortalitatis conditio, cui omnes sunt obnoxii, errare, labi, impingere: quam quisquis dedignatur aut erubescit, is vero parum reverenter Divinæ Majestatis consortium affectat. Scilicet sicut Augustino ignoscimus, cum negat Antipodas; ita nos Scaligeri, quantumvis alias magnum & subtile judicium, at in hac Philosophiæ parte crudum & cæcum, nec moramur, nec proterve deridemus. Vanum & otiosum est rationibus dimicare, ubi sensus & experientia testes habentur omni exceptione majores. Quin sicut post detectas novas macrocosmi oras, & certa experimenta navigantiũ, fidem derogamus umbraticis superioris ævi Doctoribus, qui Zonam torridam inhabi-

ari, & orbem nisi tripertitū negabant: ita nos n Hermetica Philosophia sensu & usu edocti, vanas & quidlibet adstructuras destructurasq́; λογομαχίας negligimus. Eodem loco habemus emerariū nonnullorum judiciū, quibus persuaūm est Aurum nisi per corrosiva destrui ac solvi posse: qui nimis benignam materiā sui traducendi prabent hominibus, qui alienas culpas operosè student refutare: palamq́; faciunt nec solidam nec veram corporum Naturalium notitiā e habere. Atqui in vera & antiquissima Philosophia æternū & immutabile axioma est, nullum orpus esse, quod non suum liquorem habeat, quo olvatur, non secus atq; glacies in aquâ calefacta: unde, cum Aurum corrosionis expers fatenntur ipsi Dogmatici, certe liquorem sive menstruū ejus proprium, diversa naturæ esse pernegamus. Quin illud palam edicimus, Philosophicas aquas, quibus Sol metallicus dissolvitur, citra illum incommodū, non secus atq; fontana solet, sibi posse. Ut inscite facundiam suam fatigent in Auro potabili insectando, qui nil nisi corrosiva somniant & scribunt. Erat ex hoc numero nuper Hamburgi quidam Empiricus ex mercatore, qui temere & in alieno foro de Auro potulento nimis inficete pronuncians, solo risu â me multari merebatur: quod illum sua inscitia vel sic satis

puniret. Asserebat autem abesse non posse, quin menstruum, quo Aurum tabescit ac dissolvitur, similiter viscera hominis liquefaceret. Scilicet tam stultè & barbarè loqui eos par est, qui lumine Naturæ nõ collustrati, audent nihilominus de illius maximis arcanis litigare: nesciuntq; fulmen dura comminuere & emollire, mollibus parcere; gladiũ pecuniamq; liquefacere, intactis loculis aut vaginâ. Ac mihi quidem hominis indocti insulsum judiciũ tunc audienti succurebat, simillimo modo delirare eos, qui negant salia in usum Medicum recipienda, quia vermes ipsa occidant: ignari acetariis deinceps pariter ipsis abstinendum, quod oleo ungantur, quod est peremptorium omnium insectorum. Sed nihil nobis nunc rei est cum manifestè insanis: quos in tanta Naturæ luce, per veros Hermeticos dudũ restitutâ, cæcutire adhuc non certè miramur magis, quam quod post cœlestis Doctrinæ reparationẽ infinitos adhuc reperire est, qui alia quævis amplecti malint. De Franc. Antonii Auro, ut sententiam nostram exponamus, id quidẽ potius est, & vero prorsus necessarium. Ac inprimis illius vires quod attinet, sunt illæ infinitis experimentis virorum illustriũ & clarissimorũ hactenus abundè comprobatæ, tot etiam tamq; admirabiles, ut Antonianum Aurum *potabile jure*

itoq; Medicina Universalis nomen sibi possit
dicare. Quod si qui post illius solis metallici
n penitus non convaluerunt, eos quidem me-
isse par est, neq; solē astralē verno suo ad nos
ulsu solere ad vitam revocare, quæ transactæ
mis frigore penitus fuerunt enecta: nullamq;
Medicinā, quæ singulis certissimo eventu ac
possit adhiberi. Nec ægrè ferre debebunt, qui
i ilicò ab assumta hac Medicinâ cōvalescunt:
n potius usum illius continuent, cogitentq;
rum astrale sive solem æthereum non statim
ver appetit, sed æstate primum & autumno,
ges, poma, uvasq; producere. nimirum non
dem celeritate sanant Medici & Apostoli. Etsi
ro experimenta ab auctore ipso fideliter pu-
icata satis esse poterant ad exprimendum ru-
rem illius adversariis, imponendamq; fibulam
tali quorundam pseudo-Hermeticorū & pseu-
-Dogmaticorum calumniandi libidini, inter-
t tamen publicè non ignorari, quid de Antonio
eges & Principes sentiant. Serenissimus cer-
Britanniæ Rex, cujus vel sola auctoritas &
espectus æternum silentium imponere poterat
btrectatoribus, oblato ipsi ab Apuleis & Lucia-
is Londinensibus inficetiss. libro contra Anto-
ium vulgato, hanc memorabilē vocem edidit:
Quid vero tandem est in isto libro, quod fa-

ciat ad rem & cōtra Antonium? aut numquid ego Antonium puniam, quia Deus illi benedixit? *Quibus verbis melior spongia indignißimo mendacißimoq; famosi libelli auctori non poterat obtingere: quem quidem hominem suo loco ac tempore nos nec Medicinā nec Grammaticam didicisse palam faciemus, utcunq; ipse in utraq; palmam omnibus aut praeripuisse, aut ambiguam saltim fecisse velit videri. Vivit etjamnum illustrißimi Principis ac Dni. Domini* Mauritii Hassiæ Landgravii, *Herois sapientiß. & doctißimi conjux, quae singulis Nundinis Francofurtensibus non parvam Auri praeparati portionem per Equitē Anglicum, virum diversis legationib. celebrem, cöemit ab ipso Antonio: certe non factura iterato tantos sumtus, si aut Guineus vera scripsisset, aut ipsa se deceptam comperisset. Quod si ex fructibus arbor dignoscitur, scito nostri Salvatoris, quis dubitet aurū Antonianū sine vitio malâq; fide praeparatum? Id quod deinceps nec ipsi Londinenses adversarii poterunt negare, postquam publico Examine in Aula Regia, mensibus superioribus Auri ab Antonio coram Collegio Dogmaticorum soluti Veritas sive ars fuit explorata & comprobata. De quo praestat ipsum Antoniū audire, cujus Epistolā nuper ad nos datam, integrā subjiciemus.*

S.

:rgratæ mihi fuerunt tuæ literæ, mi M., ante
iduum ad me delatæ. Per eas te incolumem & opta-
um portum satis oportune attigisse intelligo. Tu
:is rebus, ut manifestè apparet, valde es sollicitus :
ı tuis non ero negligens. invenies omnia parata ad
beneplacitum. Meministi, ni fallor, quæ fuerint hic
nte tuum discessum in aula regia de solutione auri
gis nostri Mandatum. Omnia erant perducta ad
ı usque cum tu mecum ibidem adesses : restabatque
nisi examinatio fæcum. Multas fecerunt illi moras,
ımen ultimum subterfugiebant, cum animadvertis-
a, quæ prius in Magisterio præcesserant ; nec appa-
in fecibus ulla auri quantitas insoluta : unde veri-
ıanifestæ contradicere non valuerunt. Tandem ta-
inviti & importunitate nostra compulsi, adduxe-
llue secũ operarios duos, vocatos apud nos Goldt=
s/quorum ars consistit in depuratione ac separatio-
ri atque argenti ab aliis metallicis corporibus, cum
fortibus aut per testam. Illi examinationem fæcum
ssi sufflarunt illas super testam cum plumbo, ut mo-
, & in examinatione tandem novem solummodo
erunt auri grana , quæ nostro Regi obtulerunt ;
› autem auri ad solutionẽ dispositi hæc fuit , Uncia
lrachmæ duæ, scrupuli duo, & grana octo; fiat jam
atio de reliquo. Hoc pro certo prædicare poteris.
l reliquum est, mitto, ut coram tibi communicem :
aucos etenim dies ero semper in exspectatione tui
:s. Mea conjux & tota mea familia te salutant, ac
tibi ac feliciter optant. Vale, vir dilecte, & me
: perge : ego te vicissim amabo. Datæ Kal. Jul. 1618.

Tuus, aut non suus

FRANCISCUS Antonii.

Vicit

Vicit ergo coram Rege serenissimo in conclavi Ducis Illustriss., præsente Dogmaticorum Collegio, Philosophia Hermetica; vicit Veritas: cui quod initio diximus, hic honor iteratæ editionis & in Germania præcipuè debebatur. Quanquam nos hoc officium etiam hospitalitati & privatis meritis Auctoris debuimus, quibus nos domi suæ superioribus Mensibus ultro affecit. Faxit Pater Domini nostri IESU CHRISTI, *ut quotquot ingenium & aptum & dignũ sacris Naturæ mysteriis explorandis sunt sortiti, tam hos, quam alios tractatus legant ad Dei gloriam, commodum proximi, privatumq; animæ, corporis & fortunarum emolumentum. Aut n. me fallunt omnia, aut intelligent demum facile esse omnibus veris Philosophis & Virgilii ramum aureum, & Homeri Nepenthes invenire. id quod tamẽ de Antonii auro Tirones nolim accipere; quippe quod necdum ad tantã perfectionem, nec gradum & sphæram tam sublimem est exaltatum. Fruere tamen hoc tantisper, mi Lector, & Auctori mihiq; precibus tuis ad* DEUM *dignam gratiam rependc. Hamburgi die ult. Julij 1618.*

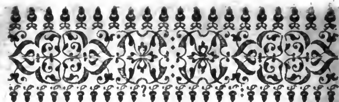

MEDICINÆ CHYMICÆ, ET VERI POTABILIS AVRI ASSERTIO,

Ex LUCUBRATIONIBUS FRANCISCI ANTONII LONDINENSIS, IN MEDICINA DOCTORIS.

Ille curru sublimis eat;
Me mea quies animi secura,
Conscia recti, reddat beatum.

JACOBO D. G. MAGNÆ BRITANNIÆ, FRANCIÆ, ET HYBERNIÆ REGI, PIO, PRUDENTI, ET SEMPER AUGUSTO.

HOMINUM STUDIA in temporum revolutionibus miras subiere mutationes. Medicina ipsa aliquandò sincerius quandoque remissius fuit tractata, ut annales ferunt. Tempore suo Hippocrates Artem hanc negligentiâ mutilam reperit: quam ille in ordinem redegit, restauravitq́: restitutam, rursus inquinarunt posteriores. Ita sensim sine sensu pristinæ Philosophiæ splendor omnis evanuit. Singulis tamen semper

in æta-

ætatibus singuli sunt reperti, quos in-
dita Naturæ intromisit Deus pulsan-
s acriter: videlicet, veri diligentissi-
â inquisitione, perseverantiâ in ince-
o, & oratione piâ. Hæc sunt illa me-
a quibus nituntur Philosophi, & mul-
bis mediis assueti, ab exiguis princi-
is ad summa pervenerunt. Idem &
bis censeo faciendum qui humanæ
luti invigilamus, ut intueamur Na-
ram in intimis suis visceribus. Tum-
mum apparebit, quàm mirificè crea-
res majestatem Creatoris nobis ex-
cent. Liceat jam mihi (Serenissime
ex) in Medicinis exercitato, pro te-
itate meâ, illa de Medicina coram
elsitudine vestra palam effari, quæ ex
opriis lucubrationibus petita, in pu-
icum patriæ meæ emolumentum per-
agni interesse confido. Sis mihi etiam
opitius (ô Rex) ut sub tuæ Majesta-

tis tutela ac patrocinio, pauca hæc exire, atque in vulgus emanare liceat. Hæc in recessu majora fortasse apparebunt, quàm primâ fronte promittunt. Sed qualia aut quanta sint, quoties cupieris in viva practica demonstrare paratus sum. Veram ideò illam, atque antiquissimam Hermeticam Medicinam diu sepultam tenebris, jamq; emergentem, pro Regio tuo munere ac multiplici doctrina subleves: ut omnibus patris patriæ muneribus perfunctus, vitam longam felicemq; ducas, & perennem gloriam pro benemeritis erga bonas artes posteris relinquas.

Ne jaceat sine patrocinio virtus.

POst multos & ineffabiles labores, vigilias, sumptus, præparationum fideli exercitatione continuâ, quæsita ego omnia ad optatum tandem perduxi fin auspicante Deo. Interea, nihil sinistri præiente animo, debitam mercedem expectans, straneos deploro labores. Ego triticum senavi: Inimicus homo Lolia in terram nom insperſit. Ita rei benę gestæ comitem esse stitiam cerno. Hanc igitur Apologeticam erelam in lucem emisi, justam (ut spero) & nestam. Primum, ut me vindicem ab imporæ crimine. Dein, ut industria, perfectio, veas, atque experientia nostra certa manifentur omnibus. Non sum equidem nescius, eriri paucos inter eruditos, qui hanc Philohiæ partem non irrideant. Cæterum expentia practicæ, veritatem Theoriæ corroboin omni disciplina. Itaque cohortor omnes, pulcherrimam rerum experientiam temereiciant. Non vos unquam pœnitebit (ô viri iguine & virtutibus generosissimi) ista pergere, & vera esse scire. Sub breviusculo serone totum hoc negotium comprehensum esvoluimus, nę tædio vobis esset prolixa ora. Non expecto ut liber evadam a censoribus aledicis ac invidis. Sed nil eos moror. Gratú t omnibus (nil metuo) Naturæ ac Artis ami providentiâ, duros mortalium languores nignè posse refocillari.

Viresçit vulnere virtus.

CAP. I.

Potabile Aurum, an sit.

AVRVM, SOLIDISSIMVM illud corpus ac primum Metallum, ignis furiosam flammam non pertimescens, aëris corruptioni resistens, ærugini terræ, & aquæ putrefactioni: an humano labore ac artis ministerio ta subigi possit, ut tutò intra humanum corpus sumatur: præterea, ut etiam in Medicinam salubrem evadat, & summarum virium (ut pollicentur Chymici) judicium jampridem est valdè anceps apud eruditos. Confligunt de hoc milites, & ubi steterit victoria in ancipiti esse credunt plurimi. Non assentiuntur Platonici, non Peripateticæ scholæ.

Picus Mirandula nobilis ille Comes, & Philosophiæ sacris initiatus, nec non rationum argutijs plurimum pollens, Peripateticis astipulari videtur. Ille adversus auri æstimationem, nonnulla produxit in mediũ, qualia sunt hæc.

Quòd à Medicis antiquioribus, multa magis laudata sint quam Aurum, quæ humani corporis temperamento prodesse dicunt magis, & laudata magis ad vitam refocillandam. I.

Quòd plures à Plinio vituperationes Auri, 2.

 quàm

quàm laudationes esse perscriptas animadvertit.

3. Quòd sapores & odores omnium Metallorum sint quodammodo fœtidi, ex sententia Magni Alberti generatim data.

4. Quod Aurum sordet, & tingit manus, & contrectantes inquinat, propter Sulphur quod ei admiscetur.

5. Quòd Dioscorides nullius ex Auro Medicinæ protulerit experimenta.

6. Quòd ingrato sint sapore Metalla omnia, & odore sulphureo, & ideò quod non possint quoquo modo non obesse ijs, qui ægri decumbunt: tantum abest, ut abeuntem animam suo delinimento retineant.

7. Quòd nulla Metalla nutriant, cum nequeant concoqui, sicut in carnem vertantur & sanguinem; Inepta igitur penitus ad medicandum.

Hæc præcipua sint eorum, quæ à *Mirandula* producuntur in redargutionem Medicæ æstimationis Auri. *Plinius* autem ac *Dioscorides*, de quibus mentio fit, in Chymicorum officinis nunquam versati, commune judicium secuti sunt: & de Auro crudo sententiam tulerunt, veluti & Magnus ille Albertus, sapores atque odores omnium Metallorum meritò vituperans. Sulphur enim extraneum (quod verum est) in generatione Metallorum superveniens. Metallicis corporibus profundius immiscetur, & tenacius ijsdem adhæret: nec est Aurum, licet perfectissi-

ctissimum sitMetallum,immune aut liberum
omni maculâ. Medica autem omnis vis,
on in Auro illo crudo licet obrizo cernitur,u-
crassa sua materia desultat, & fæculentia in
ofundo adhæret: sed ubi corporea sua moles
bita præparatione subacta fuerit, Metallica
iam forma omninò destructa, non tantum
perficie tenus ne recrudescat materia, sed ve-
Philosophicè, ut spirituale corpus evadat, &
educibile,aut frustra sudas. In Basilica Chy-
ca nuper edita sic scriptum reperies: Faten-
r vulgares Medici Aurum Cor confortare,
od non de communi Auro mortuo aspectu
tem Cor exhilarante, sed de Philosophico,
vo,Regenerato,plus quam perfecto, & in o-
ii liquore solubili audiendum.

Adde insuper quod *Mirandula* ipsemet
nfitetur,se illa perstrinxisse non decernendo,
l disputando: quando Potabili Auro utuntur
idam ad omnes tollendas ægritudines, atque
vitam quantum per vires naturæ licet proro-
ndam. Egi (inquit) causam eorum qui Au-
n potabile vellent dispendere: quod quidem
o colligere maluerim, & optarem egregiè
ſſe ad nostri corporis aliorumque salubrita-
n. Præcipuè cum constet Antonium Chi-
gum nostrum superioribus annis matro-
n ex foro Cornelij Phthisi moribundâ, pau-
diebus ab ipsa tabe liberam sanitati pristinæ
tituisse, solo potabili Auro, quod ex ipsius pa-
i Nicolai confecerat disciplina.

Apparet ex his, quod licet *Mirandula* ambiguus quodammodo hæsitare videatur, ne forte Peripateticis contrarium sentire dicatur, manifesta tamen experientia evictus, istius Philosophiæ veritatem planissimis verbis confirmavit: veruntamen sub hac cautela, quod inter mille mortalium myriadas pauci sint reperti, qui potionis aureæ conficiendæ scij gnarique fuerint.

Descendamus ad alios etiam, qui singulis in ætatibus maximè claruerunt, Philosophos æquè ac Medicos. Omnis enim Philosophica disciplina usq; dum per suum effectum dignoscatur, Philosophantium testimonio vera esse comprobatur.

Raymundus Lullius summus ille Philosophus, pius, & Christianæ religionis strenuus propugnator, in intima illa Naturæ secreta ita penitus introivit, ut nihil intentatum reliquerit, usque dum ad supremum præparationis Auri gradum pervenerit. Multa eius monumenta apud nos extant, in quibus comprehenditur integrum magisterium veræ ac Philosophicæ solutionis Auri, ac totius eius regiminis, ut redigatur tandem in formam potabilem, & re vera medicinalem: idq; sub continua quadam orationis serie. Interea tamen genuinæ præparationis scopum, & *Raymundus* ipse, & Philosophi similiter omnes ænigmaticè tantummodò insinuarunt: occultaverunt autē pro eorum posse secretum ipsum, ne indignis patefieret. Practicum

m posuerunt omnes sub diversis regiminiis, multiplicibus imbibitionibus ac distillatiibus ut expedit. Solidum enim hoc corpus et perenni madefactum gurgite, nullam onino solutionem admittit. Sed si terram hanc ostram pluvia atq; imbres sæpius ac copiosius imectent, & illam Sol suo calore & fervore rum deficcet, successu temporis solutionis ictus prodibunt, & emollescet materia mellis star. Mellea hæc substantia Catholicon est Reedium, & potest bibi, & sumi, in vino, broo, aqua stillatitia, aut liquore quocunque: ut enariè in libro suo de Conservatione vitæ huanæ tractavit,

Arnaldus Villanovanus eodem tramite intens delineavit Spagyricum processum Au& Argenti simul. Vna est enim eademque earis via in utroque artificio. Quod inter phistas & vulgares Artistas in usu non est. rum solutivum appropriatum ad Aurum, illum habet cum Argento commercium, nec ontra.

Petrus Andreas Matthiolus celeberrimus ermaniæ Medicus, petitioni Andreæ de Blaen satisfaciens in Epistola quadam quæ ext, respondet in hæc verba: De facultatibus uri potabilis, dubium non est quin eæ sint mamæ. Ausim dicere, neminem Medicum absotè esse posse, imò ne mediocrem quidem, qui hac nobilissima distillandi scientia non sit ercitatus. Id cùm alibi, tùm imprimis in

Chroni-

Chronicis Morbis est animadvertere, ubi tota massa sanguinea in universo venarum ambitu corrupta est, & referta multorum Morborum seminariis. Hi (inquam) citra Metallica devinci vix possunt. Ea enim sola, vi ignis ita attenuantur, eamq; penetrandi vim acquirunt, ut habitum totius corporis facilè permeent: cum interea cæteræ plantæ eousq; ignem non sustineant. Ac qui ejusmodi Morbos citra scientiam res Metallicas tractandi aggrediuntur, ij plerunque re infecta, cum magno dedecore, & suo, & Artis Medicæ desistunt.

Andreas de Blaven Med. Petro Andrea Matthiolo, S. P. D.

Sæpius sum admiratus, plurimos ætatis nostræ summos Medicos, Naturæque indagatores acerrimos, qui cum in materia Medica cognoscenda & explicanda plurimum navarunt operæ & laboris, interea tamen Aureæ illius aquæ, magni inprimis, & nunquam satis laudati Remedij, mentionem omnino nullam faciant. Quam tamen adeò nobis commendarunt ex veteribus quidam, ut cæteris eam omnibus Medicamentis facile prætulerint. Quippe qua, vires utut illæ langueant, restituantur in tantum, ut rejuvenescere utentes, vigoremque inde incredibilem facultatum omnium corporis recipere videantur. Ejus rei causam, an in difficultate ejus aquæ parandæ, quod in conficiendo Chymicos labores requirat, quos pauci sciunt,

vel

tanquam sordidos abhorrent; an in avariti-
& sumptuum parsimoniam referam, dubi-
Complures certè esse scio, qui cum ipsi rem
arduam, vel ignaviâ, vel mentis hebetudine
n valerent assequi, conatus in ea aliorum in-
striorum hominū summopere contemnant
elevent. Quorum ego impudentem & insci-
temeritatem deploro, &c. & in sequentibus
c superaddit: Unicè detestandi videntur
li isti, qui viros bonos, cum, ut vitæ usurque
rtalium consulant, plurium diligentiæ, cu-
laboris, & sumptuum, in inquirendis hisce
turæ secretioribus Medicinis conferant, in-
e eos ridendi, mordendi, ac carpendi finem
llum faciunt: neque tamen ipsi interea, me-
ra in lucem restituunt. Hæc nostra jam res
tur. Sed meliora spero.

Nec vis ulla adigat præclaro absistere cœpto.
Virtutis Regnum viret, æternumq; virebit.

Josephus Quercetanus.

Miræ actiones proficiscuntur ab Auro,
n est spirituale, & mole corporis exutum.

Aurum in conservanda hominis vita &
tudine, & Animalia, & Plantas superat, quia
stantiores spiritus habet quàm plantæ aut
mantes.

In Auro summa est propugnandæ vitæ
træ, & conservandæ Medicina.

Nihil sub Cœlo invenias magis homoge-
m, magisq; simile, ac tenuioris substantiæ,
tempe-

temperatioris naturæ, corruptioni seu putrefa-ctioni minus noxium, quam pura Metallorum substantia.

Marsilius Ficinus.

Aurum ante omnia probo, tanquam omnium rerum temperatissimum & à corruptione tutissimum. Calorem naturalem cum humore mirificè temperat, humores à corruptione sanat. Veruntamen oportet durissimam Auri substantiam subtiliorem facere, penetratuque facillimam.

Joannes Fernelius.

Aurum temperatissimum, ad naturæ robur, & affectus Melancholicos, ad exoletum Stomachum, ad Cardiacos, & præter rationem mæstos, efficax.

Author Demogorgon.

Aurum permanens in substantia Metallica, etsi aqua vitæ quam maximè subtilietur, nullam penitus affinitatem aut convenientiam aliquam adipiscitur propinquam carni humanæ, nisi corrupta prius forma dura, & redacta ad ipsius materiam primam sufficienter purificatam & digestam. Nam sic acquirit hanc affinitatem & convenientiam cum corpore humano, quam etiam cæteri cibi & Medicinæ præservativæ possident, quas tamen hæc longè præcellit in virtute.

Bernhar-

Bernhardus Penotus.

Aurum absque omni corrosivo præparan, absque periculo omni ac nocumento hunum corpus sanat, omnem Morbum contasum pellit.

Quando Aurum venit in corpus, & à no Balsamo apprehenditur, tunc clarificat samum sanguinis, à fumo malevolarum stelam.

ardanus in lib. De Subtilitatibus.

Aurum est res arcana perfectissima, temamento æquali, ac mirabili proportione Eentalium virium composita : cui nullum pus mixtum æquiparari potest. Vulnus cum factum non inflammatur.

Aurum habet vim confortandi & exhindi Cor. Namque per venas Meseraicas ad at, tandem ad Cor, inde per universum corfacillimè transfertur. Desiccat superfluitaomnem à substantia Cordis, & spiritus sua itate illuminat, confortat sua soliditate, peramento suo temperat sanguinem, præat putredini resistens, eundemque purgans, at Melancholiam & Maniam, vires ac spis exoletos resarcit.

Hieronymus Rubeus lib. de Distillationibus.

Nihil valentius puto ad diuturnam incolumemque

memque vitam servandam, justo Perfectorum Metallorum usu, quòd substantia sint nequaquam corruptibili, & quæ plurimum duret.

Aurum temperamento, si quid aliud, humano simile est: eamque ob causam calore suo ferè Cœlesti, vires nostri corporis, vitalem potissimum, earumque sedes, nempe Cor, Cerebrum, Iecur, roborat, sanguinis ac spirituũ substantiam puriorem illustrioremque reddit.

Rubeus præterea memorat juvenem quendam: qui cum infirma admodum esset valetudine, & assiduis penè Morbis tentaretur, innumeris generibus remediorum expertis, Auri cujusdam potabilis usu ita convaluit, ut Septuagenarius juvenibus vix cederet. Cumque veneris desideria insurgerent, ejus usum intermittere coactus fuit.

Jacobus VVeckerus Basiliensis in Antidotario suo.

Aurum Cor, & vitalem facultatem mirum in modum corroborat. Inseritur Medicamentis, quæ atrabiliariis competunt Morbis. In ore contentum, anhelitus graveolentiam tollit. Cardiacæ, Melancholiæ, Cordis palpitationi, Morbo attonito, Comitiali, Elephantiaco medetur. Adhæc, spiritus animales, vitalesque recreat.

Si recte conficiatur Aurum potabile, mirabiles utilitates affert. Nam tenuitate substantiæ solidas fibrarum partes altiùs penetrare potest,

t, & per omnes expandi; ſinceritate tempe-
nenti, calorem nativum excitare ac tueri;
nſitate ac tenacitate, humidum radicale ac
migenium ſolidius ac firmius reddere, ne
ò abſumatur.

Julius Palmarius.

Julius Palmarius Pariſienſis Medicus, ad
num ſexageſimum ſuæ ætatis totus Medici-
: Dogmaticæ incubuit, & in uſitatis Pharma-
ſpem omnem repoſuit. Tandem vero ad Me-
lica vel invitus confugit, in exemplum Joan-
; Fernelij præceptoris ſui. Cujus laboris ac fe-
litatis nunquam me pœnitebit (inquit *Pal-
rius*) quicquid calumniatores obganniant
ılevoli.

Ille in libro ſuo quem de Elephantiaſi in-
ipſit, in hæc verba epilogizat: Omnium Re-
ediorum Elephantiacorum vires ſuperat Ca-
articum noſtrum Metallicum, acrem omnem
ferinam humorum omnium malignitatem
irè obtundens, ac nihilominus blandè adeò
vum ſolvens, ut pueris & prægnantibus tutò
ıri poſſit. Conſtat autem ex Hydrargyro &
uro ſic permiſtis atque immutatis longa ma-
ratione, ut vim Catharticam aſſequatur. Vna
ıtem atque eadem opera, & pituitam, & groſ-
s omnes humores expurgat, & calidam atque
cam viſcerum conſtitutionem emendat. hæc
e.

Osvvaldus Crollius.

Auro Natura non contemptibiles indidit vires, quas qui ſcit eruere & Arte tractare, concipiet Aurum quod mortuum & ſterile videbatur, vivum eſſe & prægnans: unde verus Philoſophus mirabilem, & omnibus expetendam concinnabit medelam, quæ humanorum corporum Morbis incurabilibus affectorum omnia vitia tollet.

Mitto jam Paracelſum; eiuſque teſtimonium copioſiſſima ſupellectile ditatum. Ejus inviſum nomen multorum aures haud facilè ferunt. Ego igitur illum de induſtria mitto, ne fortè quis exiſtimet ab illo uno novitatis avido fundatam eſſe hanc Philoſophiam, ut Dogmatici falsò calumniantur. Imò multis retrò ſeculis claruerunt Philoſophi, quibus hæc placita gratiſſima fuere.

Caricter, ut in Evonymi theſauro.

Aurum potabile bibitum, Cordi lætitiam præſtat, ejuſque vires auget, & Morbos repellit: Senectutem retardat, humores augens nativos: Omnes corporis partes illæſas tuetur: Lepram curat: ſanguinem mundat, hæc in genere. Ad particulares tandem deſcendit Morbos, ſingulis à Capite ad Calcem ſua ſpecifica aſſignans, quæ tranſmutant operandi vim ab uno membro in aliud juxta vehiculi proprietatem.

Vt Ca-

Capitis dolori, cum aqua Betonicæ.
Scotomiæ & vertigini, cum decocto Buglossi & Melissæ.
Lethargo, cum aqua ardenti & Lilijs.
Memoriam corruptam, cum fœniculi decocto & Acororum potatum restaurat.
Melancholiam submovet, omnemque amentiam cum aqua boraginis.
Facit ad Morbum attonitum, cum aqua ardenti.
Cum Pæoniæ albæ radicis Luna decrescente decocto, ad Morbum Comitialem.
Ad membrorum mollitiem, cum aqua Salviæ stillatitia, aut decocto ex ea.
Ad distillationes seu Rheumatismos, cum Iridis aqua.
Ad fluxum sanguinis narium, cum aqua Scabiosæ.
Valet & Tussi, cum aqua Capillorum Veneris.
In sputo sanguinis, cum Plantaginis aqua.
In Phthisi, cum aqua Mellis, & Lacte.
In dolore & abscessibus Pulmonis, cum aqua Cancrorum fluvialium.
In tremoribus Cordis, cum aqua Melissæ, & Buglossi.
In dolore ventriculi, cum aqua Menthæ, vel ipsius decocto.
In Calida dispositione, cum Rosacea, aut Myrtillorum aqua.

In Dysenteria, aut ventris tormine fluoreq́; cum aqua Plantaginis.

In Coli dolore, cum Ardenti aqua.

In Vermium passionibus, cum zedoariæ decocto, aut Absinthij.

In Hepatis tumoribus, aut obstructione, aut aqua intercute, cum aqua Scariolæ & Hepaticæ in causa calida: in causa frigida cum Spicæ Nardi decocto, aut Cinamomi.

In Ictero Morbo, cum aqua Caprifolij, vulgò Periclimenos nuncupati, aut sero Caprino.

In Lienis passionibus, cum aqua Fraxini, aut Tamaricis.

In Renum passionibus, oppilatione, & lapide, cum Tribulorum marinorum, aut Raphani, Alkakengi, aut Pimpinellæ, aut pulvere Philanthropos seu Aparinæ.

In Stranguria, & Renum ulceribus, cum Caprillo lacte.

In Mensium suppressione, cum aqua Sabinæ aut Matricariæ.

Auxilium sterilitati præstat, cum aqua Nepetæ & Lavendulæ.

Arthriticis, Morbo articulari, Podagricis, Ischiadicis, Chiragricis, & extenuatis, cum aqua ardenti, aut Paralysis, aut Lavendulæ.

Pestilenti febri, cum Acetosæ, aut Buglossi & Scabiosæ.

A vene-

A veneno præservat, & veneno affectos, morsosque à Cane rabido curat, cum aqua Tormentillæ, Dictamni albi, & Bistortæ, aut aqua radicis Pæoniæ.

Febres quotidianas, tertianas, quartanas, in accessione seu Periodi principio exhibitum, cum aqua Scolopendrij.

Vagas & erraticas, Causumque cum serapio violato delet.

q; unico dicatur verbo, asserunt, Aurum po- ɔile cum aqua ardenti nobilem inducere ef- ꝫtum in humano corpore, omnesq; ferè pel- e morbos. De ipso autem in magnis Morbis upulum exhibendum censent: in mitioribus, upuli dimidium: in parvis, ad duorum grarum hordei pondus, decuplo decocti ipsi scendo.

Vt autem potabile nostrum Aurum juxta escriptas hasce regulas proportione ac ponre justo debitè administrari possit, æquum e- ut hoc Aurum quodammodo induretur, & um reddatur solutioni in quocunque liquo- Quod & nos paratum habemus, ne quid it, quod ad tanti Mysterij complementum, ximè in capitalioribus morbis spectare eatur.

Martinus Rulandus.

Mart. Rulandus in suis curationum Cen- iis mentionem facit sæpius de Spiritu vitæ reæ (quem nominat) Cujus vires & effectus

varios quos in Morbis persanandis præstitisset, annexo Catalogo commemorat. Cujusmodi sequuntur.

Alvum constipatam solvit.
Aperit & purgat Membrorum, venarum, meatuumq; omnium orificia obstructa.
Bilem utramque, Pituitam, & aquositates expurgat.
Calorem nativum confortat.
Calculos vesicæ & Renum frangit & educit.
Capitis Morbos Phlegmaticos,
Colicam frigidam & flatuosam sanat.
Cordi prodest, & corroborat omnia principalia membra.
Hydropem omnem, Ascitem, Anasarcam, tympanitem repellit.
Inappetentiæ medetur.
Ingenium acuit.
Juventutem conservat.
Linguæ Paralysim sanat.
Lienem, ejusque affectus corrigit.
Morbos Chronicos & contumaces.
Morsus Canis rabidi sanat.
Menses retentos citat.
Mulieres fœcundas reddit.
Pestem sanat.
Stomachi ardorem,
Spasmum,
Stranguriam aufert.
Tormina ventris,

Tristi-

Tristitiam pellit.

Tussim diuturnam, veterem, & recentem removet.

Veneno resistit.

Ventriculi flatus, ardorem, & alia mala depellit.

Vomitum compescit & sedat.

læ, & istiusmodi plures recensentur facultates :cretæ in Aureo suo spiritu, quem confecerat *Iartinus Rulandus* Medicus.

Tædium foret & supervacaneum Philo-phantium testimonia ulterius prosequi. No-ra hæc oratio longius æquo (quod vereor) ex-atiatur. His supersedendum censeo, brevitati udens.

E contra *Erastus* Medicus alioquin celeerrimus, quæ de Auro Potabili traduntur, faulas esse, & Impostorum nugas clamitat. Sed on ferat quis judicium temerè de ignotis. Ille on Aurum solummodò & Argentum, cæteraue Metalla, sed Gemmas etiam, Margaritas, orallium, omnia denique subterranea ac fossia, eò quòd vitam non participant (ut ille vult) Medicorum familia exterminat. Nullam enim rastus aliam agnoscit in rebus creatis vitam, uàm quæ manifestè vegetans est aut spirans, t etiam Peripateticis placet. Sed nihil est cororale ex creatis rebus omnibus, quod non haeat in se latentem quendam spiritum Divinū onum, alienum quid à corporea mole, quæ ad gendum penitus est inepta.

In ipsa Mundi fabrica, ubi primùm terræ facies & interiora eius viscera rebus singulis obvestita sunt, Spiritus Domini perlustravit omnia, in Cœlis, supra terram, in Mari, & in terræ visceribus ad eius centrum usque penetrans: & hoc Spiritu singula sunt repleta, & erant omnia valdè bona. Nihil superfluum invenitur, nil diminutum, nec quicquam Numinis expers. Divinitus est igitur infusus rebus omnibus suus quidam Spiritus, qui continet in se occultè creatæ rei potentiam, vim, virtutem, vitam, qualem Deus posuit in creaturis suis.

Mineralia autem præ alijs rebus omnibus, occultiori quodam modo viventia sunt: ut ferri in Magnete, in Gagate palearum attractio nobis demonstrat. Et quamvis ista rerum Metallicarum vita crassiori quadam cohibeatur materia, potest tamen arte secerni, & in lucem afferri, ad perpetranda miracula in humano corpore.

Erastus ille, longâ verborum serie demonstrare contendit, in vita carentibus, qualia sunt (inquit) superius cõmemorata Metallica, Gemmæ, Margaritæ, Corallium, lapides, & hujusmodi, nihil esse in illis utile quod Medicamenti rationem obtineat, cum virtus Medicinalis in vitâ solâ consistat, vegetabili scilicet aut animali. Quantò satius ac melius sensit *Petrus Severinus Danus* Philosophus ac Medicus in Idea sua Medicinæ Philosophicæ, sub his verbis.

Perfectissimorum corporum Balsami & desideratæ

ſideratæ proprietates, tàm duris corporum carceribus continentur, ut favorem & benevolentiam, quā humanæ Naturæ debent, demonſtrare non poſſint. Ita Corallorum, Perlarum, Gemmarum, Auri & Argenti, reliquorumque Metallorum virtutes, dolent ſe fruſtra in mundanam provinciam veniſſe, & Mortalium ſcelestam temeritatē continenter accuſant, quòd tantarum prædeſtinationum immemores, ad quas Naturæ providentia deſtinabantur, in peregrinos & infames uſus, tantarum rerum Majeſtatem commutaverint. Impuritatem pellis, inſcitiam mentis tegere coguntur, & doloſa ſuperbiæ, avaritiæ, luxuriæ, perfidiæ, adulterij, diſcordiæ, & mortis miniſteria ſubire. Hoc eſt, in non naturalem uſum res transferre, iniquas uſuras exercere. Inventi ſunt qui folia Auri Electuarijs & Tabulatis miſcuerunt, qui pulveres Corallorum, Perlarum, & Gemmarum ad confortationes Cerebri & Cordis magna ſimplicitate exhibuerunt. Infelix mortalitas: inutilibus quæſtionibus & diſputationibus vitam traducimus. Naturæ præcipuos theſauros, in quibus graviſſimorum morborum Medicinæ ab Altiſſimō collocatæ ſunt, intactos relinquimus. Nec ipſi ſolùm relinquimus, ſed alios inquirere volentes, prohibemus, impedimus, condemnamus, irridemus, & mille ludibriis afficimus. Hæc ille.

Non enim ad ſervilem ſolummodò uſum creavit Omnipotens ſuprema illa corpora. Non

(inquam) ad explendam cupiditatis sitim, non ad ornatum, non ad pompam, aut ad superbiæ ministeria. Altiora sunt Arcana, quæ in eorum abysso recondita latent.

Præterea contra Erastum illum, liceat mihi opponere Josephum Quercetanum Medicũ, nuperrimè respondentem ad phantasmata illa Anonymi cujusdam Parisiensis, sub nomine (scilicet) sexaginta Medicorum Parisiensium, uno eodemque Morbo laborantium. Ille fusius hæc omnia exaravit.

Operæ pretium est (inquit ille) oculis objicere, quantus & quam pretiosus fuerit auxiliorum Metallicorum usus apud antiquos, quibusque modis Antidotos suas illi exornarunt ac locupletarunt, quas præ omnibus commendatissimas habuerunt, ut citra tamen præparationem ea Metallica Remedia usurparent. Nihilominus negari non potest, quin vires majores ea assequantur, ac efficacius agant, si solertis Chymici industria depurata, abjectis supervacaneis fecibus noxiis potius quam utilibus, in usum sic ritè præparata revocentur.

Et quamvis specie verboque tenus Galenicorum schola, Mineralia non sine impio & ingrato fastu â suâ practicâ detestetur : tamen in gravioribus Morbis omni vegetabilium derelicto subsidio, ad Mineralia confugit, liceat ea temerè, ignaviter, & proinde inutiliter usurpet.

In Antidoto quæ Aurea Alexandrina dicta est,

ta est, hæc Metallica recensentur: Sulphur, Aurum, Argentum, Saphirus, Smaragdus, Jaspis.

In Antidoto è Rosis quem valere dicunt adversus Stomachi calorem, Iecoris, Lienis, Pulmonis, omnemque calidam totius corporis intemperiem. Cardiacis item, nec non ad omnem animi defectum ex caliditate ortum: inter cætera Metallica recipiuntur hæc: Aurum, Jaspis, Sulphur, Cristallus.

Antidotus è lapide radiante, ad omnes Melancholicos affectus ac Cardiacos celeberrima est: In quam ingrediuntur Aurum, nec non lapis lazuli.

Antidotus Mirepso vindicata, quæ Dysentericis, ac Coliacis summè est utilis, lapidem hæmatitem, Sulphur vivum, Alumen scissile, & ustam Calcitidem excipit.

Antidotus quæ Triphæra dicitur, è ferro, frigiditati & humiditati ventriculi atque inflammationi, nec non frigidis & putridis humoribus è ventriculo, universoque corpore expurgandis conferens: stomomatis ferri libram unam admittit, quæ ferè reliquorum ingredientium pondus ex aromatibus adstringentibus ac roborantibus constitutum superat.

Huc annectuntur Antid. Argyrophora dicta, Antid. quæ Ecloge nuncupatur, hoc est selecta. Quidam etiam ex optimis Mithridaticarum compositionibus habent, Sulphur, Nitrum & adustum Plumbum.

Antid. è zinzibere intromittit lapidem lazuli,

CAP. II.

Potentissima Medicinæ vis latet in Metallis.

SAtis jam dictum arbitror (quantum huic proposito inservire videatur) Remedia Metallica admittenda esse in Medicam familiam. Proximum erit ut doceamus, istimodi auxilia debitè præparata, validissimas otinere vires in tota Medicina, tùm ad valetunem conservandam, tùm ad Morbos profliandos.

Ad tuendam sanitatem Medicinæ conservtivæ debent multum durabiles esse, & à corptione remotæ. Siquidem Natura non dat uod in se non habet: nec quicquam de seipso otest exerere, nisi idipsum etiam in se contine-. At vero in usitatis Pharmacis ac vegetabibus plerisq; extinguitur omnis naturæ vigor. uædam enim uno eodemque anno enascunr, maturescunt, & putrent: florescunt quæam jam, mox proximâ disparent horâ. Nimis itur invalidæ sunt hæ species ad prorogandam in valetudine humanam vitam.

Idem de rebus Animalibus sentiendum ft, licet in his interitus etiamdum tardior esse oleat, nec tàm repentè eorum consumantur gnes.

Mineralia autem longissimæ sunt ætatis. Diu

Diu in his Natura operatur antequam perfectionem suam assequantur. Diu in Cœlesti obedientiâ aç spiritualitate permanent: durante quo termino, virtutes Cœlestes de Cœlo continuò descendentes, penetrant in hæc inferiora, &vim prçstantissimam infundunt in ipsumMetallicum radicale: unde Metalla, omnia Elementata facilè superant. Ipsorum radicale humidum adeò constans est ut corrumpi nequeat. Nihil igitur materiâ Metallicâ magis durabile est: & per consequens sanitatis conservativum maximum.

Jam verò quod ad Morbos profligandos attinet, quibus humanum genus solet esse obnoxium, nihil valentius esse puto, justo rerum Metallicarum usu. Permeabiles illæ sunt ad remotissimas corporis partes, ad quas usitatis Pharmaçis non patet aditus; & pervicacissimos affectus ex altioribus impuritatibus excitatos temperant ac solvunt. Siquidem Metallorum spiritus subtiles, strenuè adoriuntur fortissimas quascunque obstructiones, omnium penè Morborum radices. Eligenda est igitur hujusmodi materia præ cæteris rebus omnibus, & præparanda in Medicinam & cibum suavissimum, ad sanitatem tuendam, & vitam absque ægritudine sustentandam, quantū per vires naturæ licet.

CAP. III.

Inter Metalla Aurum summum obtinet in adstruenda Medicina vera.

Metalli-

Metalla septem ex Astrologorum suffragiis septem principalioribus membris humani corporis specificè respondent Singulis illis membris singula Metal-a appropriata sunt. Aurũ nobilissimũ corpus, obilissimo mẽbro destinatur, eiq; inservit, cor-li videlicet, quod domiciliũ est vitæ. Cor scatu-igo est vitalis spiritûs & sanguinis, omnibus re-iquis membris motum & vigorem impertiens. Hic vigent nativus ille calor & humidum pri-nigenium fomentum vitæ: & ex hoc solo fon-e illa primò derivantur: dein in alia etiam e-nanant membra Cordi famulas & ministras. Hunc igitur calorem fove, & humorẽ nutri, ad efocillandam humanam vitã, & spiritus ac vi-es corroborandũ. Nativus iste calor non plus quo fervidus, sed omninò temperatus est. Nã excessivus esset, humorem citò absumeret: si iminutus, extingueretur ilico ab humore. Hu-nor similiter radicalis non phlegmaticus, sed otus homogeneus & essentialis esse debet, qui abulum vitæ ministrat. Nullo autem modo eis onsuli melius potest, quàm ipsis Auri qualita-bus. Aurum maximè homogeneis constat artibus, & in summo gradu temperamenti ex-ltat. Natura sagax ita contemperavit in hoc orpore calidum frigido, & humidum sicco, ut ihil redundet aut deficiat, quod verum tem-eramentum minuat. Unde ab igne non com-uritur unquam: quia unum Elementum pro-

tegit

tegit aliud adverſus ignis pugnam. Tale quid digeſtibile factum, ut humanis ſpiritibus obtemperet, vitalem in cordis centro calorem cum humore nativo fovet & adauget, eundemque participant cum Corde reliqua membra jugali fœdere. Aurum igitur jure optimo principatum obtinet. Et (ut uno dicatur verbo) quaſcunque in corpus humanum vires, operationes, functiones, reliqua omnia Metalla in ſe habent; has omnes Eſſentia Auri exequitur ſola. Quin & leproſum corpus humanum invertit totum ſicuti inteſtinum in Macello, ut ipſiſſimis verbis utar. Hauriamus igitur ex hoc fonte ſaluberrima Medicamina, ſi perfectam ſanationem graviſſimorum languorum moliri velimus.

Objectio.

Sed arbitrantur plurimi, Hermeticam illam antiquam ſobolem & Spagyricam prolem, penitus eſſe jam extinctam: & hoc tantum Myſterium Hermeticæ diſciplinæ Naturæque lumen, in elapſis tantummodò ætatibus reluxiſſe putant; noſtram hanc, umbras ſolummodò rerum comprehendere,

Pauca vigent hodiè priſci veſtigia veri:

fruſtra igitur & inutiliter deſudare homines in hiſce Arcanis inquirendis.

Solutio.

Sciant autem & confiteantur omnes, quod ſemina in ſapientiæ theſauris abſconſa, temporibus

bus & nationibus destinata fuere in omni se-
ulo ex statuto Dei decreto. Hæc Dei Magnalia
Deo ipso dependent, qui cui vult elargitur, &
ibtrahit. Quod liberum est igitur Dei donum,
omines hominibus eripere non debent.

Jam tandem tempestivum videtur descen-
ere ad res proprias nostras. Quoniam igitur
oc subjectum quod nobis jam præ manibus
t, tractatus hujus suggessit argumentum : &
uoniam hæsitare scio quam plurimos, utrum
ledicamentum illud nostrum, quod Auri po-
ılenti nomine insigniri voluimus, sit ex Auro
brizo præparatum (ut publicè datur) aut con-
atitium quid (quod illi clamitant) ex vitriolo,
alis oleo, Sale Tartari, aut similibus : operæ
retium duxi, & omninò necessarium, hunc o-
nnibus ex animo scrupulum ut evellam.

Primum igitur (agendum est enim cum
'hilosophis, & cum iis qui in hac provincia per
liquot fortasse annos militarunt) totius regi-
ninis nostri quo utimur in hoc Magisterio, nos
pecimen hic ponemus, Theoriam simul ac Pra-
im : ut sciant artis filij & Mysteriorum naturæ
ndagatores, non esse hæc inanis ostentationis
udibria, non imposturæ insignia : *nec aliunde
sse petita, quam ex ipsis Spagyricæ artis principiis
ertis:* quæ ut cæterarum rerum Elementatarum
omnium, ita & ipsius Auri solidissima docet dis-
umpere membra, & Essentiam eius evocare, ut
ıumanis spiritibus tandem obtemperet. Gra-
um opus languentibus ægrotis : ingratum for-
C tasse

tasse ijs quibus displicent hi conatus. Tu tamen perge,

Quò superûm decreta vocant & sancta voluntas.
Tu quoque præsenti qui nos hoc munere donas,
Et celsum Dux prodis iter,
Qui tectos naturæ aditus, qui sacra recludis
Atria, & amissæ restauras Artis honores,
——— ——— surgentem ægrius herbam
Horrentes inter spinas, tribulosque feroces,
Irrora:
Informis non semper hyems Saturnia fundat
Frigora, & algenti contristet Sydere terras;
Sic mihi læta seges plenis florebit aristis.

Liceat mihi cum Philosopho sic carminibus perorare.

CAP. IV.

Mysterium Auri solvendi, & per Alembicum elevandi.

CORpus Auri solidum, indiget præparatione longâ, atque operatione continuâ: ut primò calcinetur, postea solvatur. Calcinatum enim corpus quod solidum prius erat, jam discontinuum evadit, & veluti impalpabile quo ad tactum, magis quàm prius solutionis susceptivum. Non calcinatum solu-

tioni

oni nimis erit contumax. Neque tamen cum
bus corrodentibus, aut humanæ naturæ in-
stis calcinationem moliri debemus: ut vul-
ò fieri solet, per aquas (nimirum) fortes, ex vi-
iolo, Alumine, Nitro, & similibus. Ablutiones
iim licet vigesies repetantur, venenatas im-
essiones aquarum fortium auferre nequeunt.
ı verâ ac Philosophica calcinatione, nullæ re-
divæ fiunt cruditates, aut venenatæ impurita-
s vomitionum, resolutionum, palpitationum
ordis procreatrices. Cavendum semper ne ex
ajusmodi malitiâ, aliquid in medicando dam-
patiamur.

Calcinatum hoc corpus Spagyrico ritu in
ase vitreo collocamus: cui affundimus aquam
cœlicam Raymundinam dictam: quam proti-
us ebullire conspicies, & in altum ascendere
bsque alio calore. Cessante ebullitione, & jun-
uris peroptimè clausis ne quid respiret, in-
emperato calore per aliquot dies statuimus. I-
ı sensim aqua hæc nostra flavo colore tingi-
ır, ac si Croco perfunderetur. Quod clarum
st evacuamus in aliam ampullam per inclina-
onem cautè ne turbentur fæces. Aliam affun-
imus aquam priori similem iteratis semper
icibus, usq; dum ulterius non coloretur aqua.
)mnes coloratas has aquas simul collectas, per
entissimum Balnei calorem edistillamus. Exit
qua clara (ut prius) Materia Auri soluta, subsi-
et in vitri fundo Mellis instar, solubilis in quo-
unque liquore.

Dura illa compages jam ſoluta eſt, & Metallica Auri forma omninò deſtructa: adeò ut in nullum ulterius Metallum reduci poſſit. Interim tamen nullâ ignis violentiâ devaſtari poteſt hæc ſubſtantia, aut in favillam aduri, quod perfectionis Auri certiſſimum eſt ſignum. Iſta enim ſolutio, eſt ſub conſervatione ſuæ ſpeciei, & eſt ſolennis ac verè Philoſophica, non corroſio illa ſophiſtica & vulgaris. Præterea ſuum humidum primigenium conſervatur integrum, quia noſtrum hoc agens Auro ipſo contemperatum in natura eſt, non contra naturam, ut ſunt aquæ fortes, quæ non omninò ſunt de intentione Philoſophorum. Ex contrariorum enim conjunctione commixtioneque corrumpuntur ſemper Eſſentiæ rerum, vincente prędominanteque contrario. Vera autem ac Philoſophica illa ſolutio fieri ſemper conſuevit cum rebus in natura temperatis: ita non irritatur natura Auri, nec vim ullam, aut violentam inimicitiam perſentiſcit.

Temperatum id quod requiritur in hac Philoſophia ita complexionatum quid eſt, ut hoc ipſum recipiat & incorporetur cum eo cui fuerit adjunctum, ſic ut veterem & ſuam complexionem haudquaquam patefaciat amplius, ſed virtutes illius tantum quod ei fuerit adjunctum. Et ob hanc cauſam Mercurius Philoſophorum cognominatur, & Mercurio Planetæ aſſimilatur. Recipit quamcunque impreſſionē veluti cera, & omnium horarum dicitur eſſe

homo.

omo. In ſphæra Ignis, igneam vim edit: in
ſphæra Aëris, aëream: & ſic in reliquis. Atque in
oc elucidatur etiam illud Raymundi, in con-
ectione Medicinæ ſuæ ſecretiſſimæ atque uni-
erſalis; ubi cum aqua ſua Cœlica uno eodem-
ue Menſtruo, centum quadraginta trium ſpe-
ierum ſelectiſſimarum Eſſentias evocat: Mine-
alium (nimirum) Animalium, ac vegetabili-
m rerum. Ut ex Auro, Gemmis, Margaritis,
orallis, & Ambra: ex terra ſigillata & Bolo: ex
ilicibus combuſtis: ex Oſſibus, Cornibus, Ra-
icibus, Stirpibus, Frondibus, Seminibus, fru-
tibus: ex humano ſanguine: ex Saccharo, Mel-
, Manna, ex Terebinthina: ex Gummis, & ſuc-
is plurimis: Iſtarũ ſpecierum omnium Animas,
incturas, Eſſentias evocat, & ſuas illis partici-
at reciprocè vires, unde & earum etiam ope-
ationes adauget. Diſrumpit ſolidiſſima Auri &
rgenti membra: & teneros Roſarum flores,
ariophillorum & Anthos, conſimili attritu,
eodem planè artificio, non corrumpit, adurit,
it inficit. Expertus iſta loquor de proprio no-
ro Menſtruo verè Raymundino, cujus adeò
micabilis & blanda eſt ſolutionis actio in re-
us omnibus ac ſingulis, ut agens univerſalis di-
mereatur. Robuſtiſſima enim quæcunq; cor-
ora cum debiliſſimo, temperat in uno gradu.
oc eſt illud de quo Crollius, ſic loquitur: Aqua
pientiæ Philoſophorum una eſt, quæ omnia
etalla ac lapides ab impuro puncti quaterna-
j coagulationis vinculo Philoſophicè & natu-
 rali-

raliter liberat : nec est sub Cœlo modus alius dissolvendi Philosophicè corpus Solis, quàm per universale menstruum Mercuriale Philosophorum totius Naturæ secretissimum. In sequentibus etiam addit. Qui dei benignitate fontem universalis Menstrui attingit, ille ex Philosophorum veridico relatu poterit non solum omnia ac singula Metalla, verum etiam lapides tàm nobiles quàm ignobiles, ac Minerales etiam ejusdem beneficio naturaliter & radicaliter in sua tria resolvere, qui resolutus & potabilis liquor regeneratus, separatis sponte in fundo fæcibus, postea à pie-docto Medico usibus humanis pro sua voluntate & arbitrio secundum Morbi exigentiam legitimè accommodari, & stupendo successu administrari potest. Atque hæc de Menstruali agente nostro dicta sint, ne calumniandi ansam captet quispiam ex solutione nostrâ. Nos corrosiva quæcunque è nostro Magisterio exterminamus, & quæ contra Aurum complexionata sunt omnia.

Sed ut meum propositum non destruatur, ulterius progrediendum censeo. Namque hic primus est tantummodò operationis gradus: verus tamen ac Philosophicus, tutus in medicando ac salutaris. Nos in via tantummodo perfectionis potionis aureæ etiamdum insistimus.

Diducas (alios adhuc) *rivos fæcundo è fonte beatos.*

Quantas autem in curandis Morbis sustineat Aurum

Aurum vires sub ista mellis forma existens, ab eventu clarum est, & aliorum judicijs hoc relinquo. Nos enim per annum integrum & amplius eodem usi sumus optimo cum successu, in gravissimis Morbis, & hominum opinione deperatis, antequam transire fecimus per Alembicum tincturam ipsam separatam à corpore.

Proximum igitur regimen est juxta Spagyricum processum, ut separatio fiat Spiritus à corpore: nimirum ut tinctura elevetur, & per Alembicum transeat in recipiens vas. Ita purum, quod est anima, separatur ab impuro, id est, corpore. Nam virtus activa & potentissima eis, in Tinctura duntaxat existit. Hoc ut dextrè fiat sic progredimur.

Coloratas illas superius commemoratas aquas, non in Balneo distillamus (ut supra) usq; dum deveniat Aurum in formam mellis, sed per cineres elevamus, quæ fortiorem sustinent ignitionem. Ita anima Auri, quæ in spiritu dicti menstrui hospitatur (vehiculo inquam suo proprio) veluti in ventre venti portatur. Ascendit in caput Alembici, & guttatim decidit in recipiens vas sub colore rubicundissimo. Terram autem Auri in vitri fundo conspicies, nigram & siccam veluti rem mortuam, spongiosam, lem & levem. Non tamen projicias has terras quæ sunt nigræ & siccæ, ut suadet Philosophus. Distillatum hoc Menstruum, & una cum Essentia Auri mixtum, in cucurbita vitrea munita, cum suo Alembico ac recipiente, juncturis

optimè sigillatis collocamus in Balneo tepido. Blando hoc calore distillabitur tibi aqua clarissima. In vitri fundo remanebit tinctura quam optas. Tincturam hanc per vini spiritum solvimus: spiritum separamus alternis vicibus: & in hunc modum colorem illius clarificamus (ut Philosophi verbis utar) hoc est, ad gradum puritatis summæ exaltamus. Hæc est vera tinctura Auri à Philosophis tantopere decantata, quâ nos fruimur, & manavit ab altissimo. Hæc tinctura summum in expurgando, renovando, restituendo, universi corporis sanguine mysterium continet (ut in Archidoxis habetur.) Est etiam Essentia ipsa Auri, sic dicta, quia tinctura rubea tracta separataque fuit à suo corpore, ut habetur in libro de Contracturis, ubi Paracelsus discrimen ponit, inter Potabile Aurum sic simpliciter dictum, & essentiam Auri, quæ in altiori gradu collocatur, & in longè minori dosi exhibetur.

Altera enim illa Mellea substantia cujus prius memini, quæ continet in se Spiritum simul ac Corpus auri, quæ nondum per Alembicum transiit, Potabile Aurum nuncupatur, à Philosopho, eò quòd redigitur in substantiam quæ bibi potest, una cum alijs spiritibus & liquoribus. Nullam igitur nobis imposturæ notam inurere debetis (ô viri laureati) si eodem nos utamur titulo, qui utramque possidemus: primam scilicet solutionem Auri in mellis formam redactam, solubilem in quocunque liquore ve-

re ve-

veluti mel ipsum, & revera potabilem, uti so-
tum Mel; atque Tincturam, Animam, sive
ſentiam ipſam Auri ſeparatam à ſuo Corpore,
que in altiori præparationis gradu exiſten-
m, & Potabilem etiam.

Objectio.

Sed inſtant plurimi, qui fidenter affirmant
otabile Aurum nullum eſſe aut nuncupari de-
ere, niſi poſt completum Elixir, ſive lapidem
hiloſophorum, in quo eſt materia ſanitatis ac
ivitiarum ſimul. Utrunque enim ex eodem
onte fluit. Et cum Cryſopæjam ſive Argento-
æjam non agnoſcant prudentiores, altioriſ-
ue ingenij homines, de Auro etiam potabili
ententiam dicunt.

Solutio.

De Metallorum quidem Metamorphoſi,
x omnigena Philoſophorum lectione inqui-
ere licebit. Quod Medici eſt ego tracto: reli-
uum in ſuo valore maneat. Et licet non deſint
lurimi qui exiſtiment in Auro ſemen eſſe Auri
d propagationem aptum,

Nam ſimili ſemper frondeſcet virga Metallo:
ut cecinit ille.

ios tamen illa ad quæ vocati non ſumus relin-
quimus, & alijs commendamus, qui otij gratiâ
es novas tractant: & dicimus, quòd una eſt Al-
chymica intentio ad tranſmutationem, altera
ad Medicinam tantùm: ut patet ex diverſis re-

giminibus,& ſignis demonſtrativis in utroque opere apparentibus. Medicus ſuum probè exequitur munus,ſi ponderoſum Auri corpus leve reddat: durum emolliat: ſi indigeſtibile, digeſtioni obedire faciat,& humanis ſpiritibus obtemperans: ſi Metallicam Auri formam exuat, novamq; inducat irreducibilem. Longè aliud requiritur ad projectionemMetallicam,de quo non eſt hic ulterius diſputandi locus. Nobis ſat ſit docuiſſe,Artem potionis Aureæ conficiendæ veram eſſe & certam: Potionem ſimiliter ipſam ſummam eſſe Medicinam.

CAP. V.

Petit Author publicum examen fieri veritatis hujus Myſterij per oculatos teſtes, aut ſilentium imponit oblatrantibus ſempiternum.

SUbvereor ne hęc quæ dixi omnia,tanquàm inanis oſtentationis ludibria condemnaverint ij,qui norunt quàm multi nobilitate,opulentiâ,eruditione, atque acumine conſpicui, in eadem quâ nos Spagyricorum provinciâ per tot annos militarunt, fruſtra tamen & inutiliter deſudarunt, ut ab eventu clarum eſt. Mirum igitur quod ego, non electus unus,ſed relictus ex omnibus,id mihi pollicear, quod alijs multò melius(quod fateor) undique inſtructis conceſſum non eſt: unde & impoſtu-

e eximiæ reus esse existimor. Quid jam agenum,ut me expediam à tanti criminis suspicioe? Scio ego quantis fluctibus me objecerim. ed esto: fluctibus superatis, leviori posthac temur remigio. Quare,ut me ab omni suspi.one liberem, nihil mihi magis in votis est, uàm ut tres,quatuor, aut plures(quò testatior at veritas) adversarij mei hujus Mysterij spe:atores constituantur; cum quibus totidem lios judicio æquè maturo, ingenijs autē paulo ıitioribus,adesse,reique gerendæ interesse ve.m. In quorum conspectu, nisi quod in me su:epi,nullo fraudis fuco adhibito, effectum dero,ac Mysterium verbis jam initum re comlevero,nullam deprecor infamiam. Quod si on impetravero,illud saltem opto, &(quod æuum est)postulo,ut liberior in posterum veri-ati fiat transitus.

Tu,si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti; si non,his utere mecum.

Hæc si imposturam ullam sapiant,detegant am ejus æmuli,aut in posterum semper conti-escant. Clam(quod scio) indies me petunt criıinibus suis falsis. Sed non est ex omnibus qui ıe imposturæ coram redarguit. Indixi bellum pertum: veritas non quærit angulos, nec me-ıit pœnas. Non sum ego multum solicitus,ut isce viris bonis satisfaciam,quibus(mehercle) on persuadebo unquam, etiamsi persuasero. obis autem Britanniæ Magnæ inclyta sobo-s, qui nobili stirpe nati, verâ nobilitate clari

estis,

eſtis, vobis (inquam) hæc ſcripta ſint: vobis & ſeritur, & metitur: veſtra intereſt hæc noviſſe. Intereſt (inquam) quia veſtra tunc res agitur, paries ubi proximus ardet. In Particularibus inſiſtere nolo. Recordemini tamen mecum (ſi placet) perijſſe hac ætate plurimos, quibus Cathartica propinarunt, ipſo Morbi ſtatu etiamdum in Naturæ ſilentio requieſcente. Interni enim Morbi occultas habent plerunque generationes atque inviſibiles; juxta illud Galeni. Partes licet corporis in ſuperficie conſtitutæ, una cum affectuum Idea facilè ſenſibus deprehendantur; tamen qui in imo corpore latent affectus, exercitatum ratione virum deſiderant. Sed licet maximè exercitatus ſit Medicus, quandoque tamen bonus dormitat Homerus. Indicationes Morborum ſæpenumero diu ſilent, & omnes humani ſenſus obſtupeſcunt; miramurque ſæpius ex levibus occaſionibus, tantas ſymptomatum calamitates ſuperveniſſe. Quid igitur agendum Medico ineunte Morbo accerſito, ubi ſenſuum ſubtilitates adhuc deficiunt? Si omninò deſtituatur æger Medicinali levamine, dejicitur ille citò ad triſtitiam & deſperationem. Medicus etiam in opprobrium ducitur & contemptum. Regendus fortaſſe infirmus juxta præſcriptos veterum Canones, rebus temperatis, & temperamento finitimis, quæ vel non immutant corpus, aut ſi immutant, nociva impreſſio corrigi poſſit facillimè, ut ſuadet Arnaldus de Villa nova. Sed nec hoc tutum erit conſilium

de locis affectis.

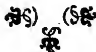
m semper. Venenosi Morbi sæpissimè infe-
t: & populariter debacchante Peste licebit
ere, non infimam solummodò plebeculam,
llustres familias Peste contaminatas, pri-
iosque Cives divitiis affluentes, Pestilentiæ
deò cita est, & occasio præceps, ut nullam
inò admittat moram. Præcipuum sit igi-
n Medico qui ægrotum curat, ut Cor benè
ndat; postea Morbum strenuè aggredia-

Variolæ similiter, Morbilli, & hujusmodi
nis interna lues, protinus protrudenda est
xteriora, rebus ad id appropriatis, ne vene-
n Cor ipsum petat, & subitò interimat. O-
is autem purgativa facultas, venenum ad in-
ora trahit, & amicam ebullitionem (quæ
uandoque Naturæ solo impetu vigoreque
nuo) impedit ac retardat, unde retro fluit in-
ans virus. Triste fatum decumbenti, ubi sic
inquitur. Tua igitur jam res agitur quisquis
: venenosi enim morbi ubique grassantur, e-
m in ipsa Aula Regia; nec hisce Remedijs
temperant latitantes illi Morbi: Intenditur
tius eorū virus. Quantò satius ac tutius con-
uit nobis in his Sever. Danus, ubi (inquam) in-
ientis Morbi judicium fuerit adeò anceps.
occultas (inquit ille) Morborum provincias
edere velimus, internas & constantes rerum
oprietates scrutemur, quales sunt in supre-
s illis corporibus: Auro, Argento, Gem-
s, Margaritis, Corallis: hisce comitibus, du-
cibus

cibus ac nuncijs, occultas Morborum radices inveniemus, & inventas placidè auferemus. Tutum est consilium: acquiescite in hoc, ut benè sit cum ægrotis vestris. Sed displicent hi conatus, requiruntur labores, vigiliæ, ac sumptus. Redibit tamen vobis semper cum fœnore & labor & sumptus. Novas autem curationum Ideas in Medicinam introducere consentaneũ esse non judicatis. At hæc disciplina antiquissima est longeque verissima. Ab ipso Hermete Trismegisto, proximè post diluvium originem duxit. Hæc est illa vera Medicina quam Dei eloquia laudatam volunt: non autem culinaria altera ars quam plebecula admiratur, quæ tamen nec laboriosa est, nec profundè quæsita:

Auriferos (autem) *inter rivos Neptunia Thetis.*
Ducit læta choros, vitreisq; exultat in undis.

latenter enim quiescit in Auro præcipuus Naturæ thesaurus: hunc eruere nos conamur veluti ex imis terræ penetralibus, ad perpetranda miraculosa in sanatione Morborum: quem adepti, eccam Medicinam quæ occultos morbos prorumpere cogit, manifestos extirpat. Apta sunt hæc arma & congrua ad quamcunq; militiam: tuta, jucunda, & summarum virium.

CAP. VI.

CAP. VI.

Quod Aurum Potabile universalis Medicina dici mereatur.

St quędam universalis curandi ratio apud Philosophos, quæ maximè universalis & suprema nuncupatur. Materia hujus operis gradus excellentioris est, quàm aliorũ nium Arcanorum: quorum quidem virtuvires, & proprietates continere dicitur oes & præcellere. An hæc Medicina parari sit, in controversiã vocatur quæstio. Optanesset universalis illa, sed paucis concessa fuit. n nos in valore suo relinquimus. Alia sunt ermedia Arcana, universalia tamen Reme-, sed subalterna. Hæc valdè appropinquant proprietates & conditiones universaliũ Cuionum, & æmulantur ipsas. Capitales illi orbi, quorum Monarchia inexpugnabilis cen ur à plurimis, hisce remedijs sæpissime obnperant. Hujus ordinis Arcana quæ ex Auprolicita fuerint, ex testimonio omnium ilosophorum pretiosissima sunt & summan virium, si Spagyricâ arte ritè præparentur. entia Auri quæ potabilis est in omni liquoex disciplina *Ray. Lullij*, confert unicuiq; pro acunq; infirmitate, ut habetur in libro suo de nservatione vitæ humanæ, & in libro Mercurum, & libello Elucidarij. Et valet ad omnem

nem humanam infirmiratem, ut apparet in libro de Medicina secretissima. Huic sententiæ adstipulantur alij etiam Philosophi. Adæquat (inquiunt) humores inæquatos: Vitales omnes spiritus mirificè roborat: & infinitis alijs dotibus ornatur Aurum, quæ in particulari Medicina non cernuntur unquam. Illa erroris plena est: altera omninò secura. In Particulari sanatione fructus solummodò tolluntur: Symptomata, Paroxismi, dolores mitigantur: excrementorum evacuationes instituuntur (unde debilitatur natura ut plurimum, idcircò corroborationes adjunguntur) sed fixioris Morbi radices vix extirpantur unquam. Seminales Morborum tincturæ recidivæ fiunt, & novos per intervalla cruciatus excitant. Particularis tamen sanatio cum universali Medicina adjuta, universalis curationis officio sæpè fungitur, impuritatum radices consumendo, & nativam virtutem confortando.

Vniversalis autem ac perfecta sanatio illa dicitur, ubi operationes non sunt evacuationes illa usitatæ & excrementitiæ, quasi Crapulâ laboraret, copiosiores fortasse quàm vires facilè ferunt: sed ubi illa absolvuntur quæ desiderantur, ejectiones spontaneæ & humanæ naturæ consentaneæ, per sedes, per urinam, per sudorem, per insensibilem transpirationem: quæ quidem omnia perficiuntur cum una eademq; Medicina, resolvendo, consumendo, dissipando impuritates morbosas, & corroborando, consoli-

ſolidando, cuſtodiendo innatum Micro-
ni vigorem. Iſtiuſmodi curationes omnes,
roboratione,ſedatione,& mitigatione ab-
untur,tutiſſimæ ſunt, præſtantiſſimæ, & al-
mæ. Tales omninò exercentur operationes
oculento Auro, cujus ſpiritualis vis à cor-
ea mole libera, altius penetrat, lociſque di-
tibus facilè actiones imprimit, collapſas
ituum vires refocillat,corroboratque inna-
robur adverſus internum hoſtem quem-
que demum Morbum. Meritò igitur inter
verſales Medicinas annumeratur.

CAP. VII.

De multiplici uſu ac viribus noſtri Potabilis Auri.

HÆc de Potabili Auro medicinali tan-
tùm (non illo tranſmutatorio) à Philo-
ſophis decantata ſunt. Noſtrum autem
Magiſterium ex Auro de quo jam habe-
quæſtio,quantas & quales ſuſtineat vires,in
ofligandis morbis, & atrocioribus affecti-
s contemperandis, probatione non indiget
eriori,quàm oculari experimento & quoti-
ino. Non deſunt ubiq; locupletiſſimi teſtes,
Aula Regia; in Civitate hac celeberrima;
nique per univerſam Britanniæ noſtræ In-
am.

Dirum illud vomitionis malum,ubi omnia ingeſta Vomitum compeſcit.

ingesta rejiciuntur crebrò, tàm alimenta, quam medicamenta cum assiduo cruciatu ac tortura totius corporis (lugendum spectaculum) Indomitum inquam atque inexpugnabile hoc malum, portiuncula minima potionis nostræ Aureæ compescit ilicò. Latitantem enim intus quemcunque hostem semper domat, & mitigat ferociam ejus, eumque temperat ex temperata sua natura. Nunquam non victor evasit essentia ista.

Dysentericis medetur.

Ut vomitum, ita & alui fluxum nimium sistit: non constipando ventrem ut moris est, quod novum sæpenumerò facessat negotium, unde etiam posterius malum priori pejus quandoque evadit: sed confortando collapsas membrorum ac spirituum vires, aut redundantium humorum acredinem ac ferociam nimiam mansuefaciens. Ita tamen immoderatum fluxum restringit, ut non desit debita ac quotidiana excretio, naturæ nostræ consentanea.

Urinam rerentam solvit & nimiam sistit.

Urinæ succurrit difficultati: ejusq; stillicidio ex acredine confluentium urinarum, aut propter infestos humores de corpore emanantes.

In Peste correptis

In Epidemicis & Peste correptis Catholicon est Remedium, si tempestivè sumatur. Grassante nuper peste in hac civitate, testimonia apparebant satis ampla.

In ardenti febre.

In ardenti febre, & acutis hujusmodi morbis, ubi spiritus incendio flagrant; hæc medicina dicto citius (quod ajunt) vasorum Naturæ orificia obstructa deoppilat, spiritus liberat in

refri-

efrigerium cordis jam effervescentis, madiumque paulativè inducit sudorem sanitatis rænuncium.

Resoluta rigore membra ita ut motum & nsum amiserint, quandoque etiam loquelam ɔsam, restituta sunt solo potabili hoc Auro, ex o quod blandum (uti assolet) promovebat ciò sudorem. In Paralysi.

Non soporiferum est aut stupefactivum: atımen post vigilias, conciliare solet somnum uietum ac profundum, maximè in viribus ɔngâ ægritudine dejectis, in tabidis, in parturientibus ad summam debilitatem prostratis, bortum patientibus, & prægnantibus infirıis: non autem opiaticâ ullâ vi, sed proprieta: confortativâ, omnes passiones doloresque ıaviter sedans, calores extinguens, turbatos ɔiritus & abjectos suo delinimento refocilıns: sedat etiam discrasiam febrilem.

Quid excellentius in tota medicina? quid ptabilius, quam blandum in hunc modum onciliare somnum, absque omni incommoo? Sternit enim viam rectâ ad salutem. Ingrati ınt erga Deum atque homines, qui Dei hæc Iagnalia sepulta velint.

Alias quascunque medicinales ejus vires luɛns prætereo: longum esset iter ad omnia; umma sequor. Non tamen pigebit huc attexe testimonia quædam honorifica in confirıationem eorum quæ superius sunt posita. Nuı nostra assertio, vix (fortasse) merebitur fi-

dem. Hæc ego ex vernaculo sermone uti decuit transtuli: litera scripta apud me manet.

CUm essem apud venerabilem Antistitem, mihiq; plurimis nominibus colendum, Episcopum Wintoniensem, post varios hinc indè collatos sermones, tandem de Auro tuo potabili sententiam meam postulabat. Respondi, Aurum potabile inter omnia quidem medicamenta facilè primas tenere, si debitè præparatum ritè administretur. Hujusmodi autem illud tuum esse, octo his ultimò elapsis diebus certo experimento deprehendi. Quatuor enim sunt anni ex quo nurus mea cum magno intuentium stupore, continuis ferè Epilepsiæ ab utero paroxismis, & formidolosis convulsionibus correpta fuit: adeò ut ad eam stomachi debilitatem adducta fuerit, ut nec cibum, nec liquida, nec medicinas, absque vomitione & animi deliquio sumere posset, quamvis Galeno-chymicas medicinas permultas hauserit, à Doctore Chanello, viro in utroq; genere erudito, præparatas. Hæc ego gravia symptomata præsens intuitus, coram reverendo Præsule vices illius multum lugebam, negavique quicquam ei profuturum, nisi fortè aurum potabile præberetur. Hic ille, pro solita sua misericordia & charitate, infit ad manum illi esse de tuo, & quidem si illi porrigerem, mihi libentissimè præstare velle. Accepi conditionem, statimque post reditum meum qui fuit die Dominico

ninico ultimo, illam reperi decumbentem, o-
:ulis in caput retractis, manibus retrò contor-
is, thorace admodum elevato, in corpore au-
em strepitus audiebatur, tanquam sonitus a-
[uarum multarum & flatuum. Aurum potabi-
e exhibui, atque intra semihorulæ spatium, o-
nnia illa gravia symptomata evanuerunt, quæ
uidem à primâ syncope ad horas 24. nunquam
ntea cessaverant, & erant fermè continuæ. Ab
ıde carnes edit, quas quidem in mensem antea
on gustaverat: easque retinuit, quæ paulò an-
: ne potum quidem continuerit: eo usque re-
aluit. Et si possim efficere ut soluta sit, ut pec-
antes humores præcipitet, non dubito quin
ræter omnium opinionem convalescat. Quod
fiat, Auro tuo potabili acceptum feram, ut
ıedicinæ præstantissimæ & legitimè præpara-
:. Nec non possum te, uti virum dignissimum
ılere, deque patria optimè meritum, qui tan-
m hanc medicinam in lucem attuleris. Quo-
rca noli putare (reverende Doctor) me Auro
o potabili detraxisse quicquam, sed illud po-
ıs de hoc tanto bono impensius laudavisse:
jus quidem facti mei testes habeo & fre-
entes & uberrimos, & in his (certo scio) prin-
ıem Episcopum Wintoniensem. Vale.

Tui studiosissimus

GEORG. LEUKNERUS

Medicinæ Doctor.

GRassatur hic inter nos (egregie Doctor) Morbus quidam noviter ortus, qui caput, stomachum, & ossa totius corporis ita afficit, ut alios in Phrenesin, alios etiam in Maniam adigat. Nonnullis in domo patris mei hoc morbo correptis, Aurum tuũ potabile propinavi: quo quidem & citò & indubitatò liberantur. Si quidẽ morbus invaluerit, paulò tardius restituit. Si statim post accessum morbi sumatur, vim ejus ita retundit, ut graviora symptomata nõ sentiant. Utcunq; se morbus habet, medicina tamen tertiò aut quartò hausta, illum profligat. Hisce experimentis penum omnem exhausi. Peto igitur à te ut penuriam meam resarcias. Cursori isto uncias trade quatuor, in quas ab illo accipies solidos viginti.

Vale, Barkhamsteed.

13. August. 1609.

Tuus fidelis H. Cary.

POst tuum nuper à me discessum, pauperẽ quendam è villa nostra solo auro tuo potabili restitui, qui die Solis ultimo in aurorâ subitâ Paralysi mutus remanserat per totum illum diem. Sub noctem autem, & sensus omnis, & motus tibias ejus usque ad genua deseruerat. Utinã ita cũ mea filiola operetur, ut salvam indentidem & valentem restituat. Vale.

August. 31. 1609.

Tui amantissimus H. Cary.

Servavi

SErvavi apud me, uti pretiosum aliquem thesaurum, aquam illam quam Aurum potabile nominas, quam termino Trinitatis à te acceperam. Servavi (inquam) donec coactus eam necessitatibus amicorum condonavi. Erant enim hic duæ nobiles Dominæ adhuc à partu languidæ decumbentes; quarum una in Causonem inciderat: ambabus dubia salus; erant etiam prorsus insomnes. Hausto autem tuo liquore aureo, & somnum, & solitas corporum vires, & animorum lætitiam recuperaverant. Et cùm tantas ejus vires deprehenderim, nollem eo planè destitui. Peto igitur ut unicias mihi duas illius ipsissimi liquoris transmittas, Nuncius iste pecunias numerabit. Et cum proximè Londinum accessero, & te videbo, & tibi de medicamento hoc, gratias, ut meritus es, agam. Kirbiæ, Decemb. 10. 1609.

Tui amantissimus

WALTERUS HASTINGS.

DIci vix potest (reverende Dr. Antoni) quantâ animi lætitiâ perfusus sum, quòd tam feliciter Auro tuo potabili Comitissa Dorcestriæ usa sit. Eoque magis lætor, quòd uxoris meæ suasu illud assumpserit. Hac ipsa quâ scribo aurorâ dignissimo Comiti Marito ejus in AulaRegia fiebā obvius. Hic mihi retulit quam mirabiliter, quàm celeriter aqua illa Dominæ suę vires labefactatas reparasset, adeò languenti antea & insomni, magnasq;

tuo nomine uxori meæ gratias habuit,quod te adduxerat.Hoc ego arripui,& indicavi, quanta anteà præstiteras eo solo liquore in uxoris meæ sanatione, illâ admodum insolenti quidem,& de qua te plurimùm amem. Dixi quos angores perpessa est : dixi quanta vitalium spirituum consternatione percussa : dixi quàm fuit vicina morti,è cujus faucibus ita erepta est, ut cum aquam tuam ter gustasset, & quies, & cibi appetentia, & cætera signa sint consequuta salutis: quam etiam infra quinq; aut sex dies integram & illæsam recuperavit. Huic autem tanto tuo beneficio id reddam quod habeo, ad summum nempe ut illud prælustribus meis amicis prædicem, qui tuâ operâ inposterum usuri, majora tuis studijs præmia rependant, quam meæ fortunæ tenuitas patietur. Rogo te ut huic tabellario uncias quatuor firmiter clausas ad me des: has rus mittam.Si eo successu quo priorem meam copiam in urbe distribui, nonnullas(certò scio)gratias merebor. Nulli enim (audeo dicere)nulli adhuc medicamentum illud impertivi, cui mirificissimè opem & salutem non attulerit. Nominabo tantùm duos: filium meum & malo & medicamentis tabescentem, & dilectum fratrem Tho. Leuknerum. Perplures silebo,& famulos meos & vicinos. Vale. Januarij.7.1609.

Tibi verè amicus

Lodovicus Leuknerus

Reca-

Recapitulatio opusculi in summa abbreviata.

Ut huic tractatulo imponam finem, præmissa quæcunque sunt,in veritatis Philosophicæ indubitatæ attestationem scripta sint. Manualis experientia quæ mihi ab Altissimo concessa est, & comprobavit sæpius,& palam (ubi ad id vocatus fuero) confirmabit hæc omnia. Non ego alicujus judicium exhorresco. Si quis ambiguus hæsitet probe, confirmabitur,nisi malitiosè contentiosus fuerit.Ne sit igitur Authoris fides suspecta,nisi prius evictus fuerit Author,qui sitibundus cinericium expectat& examen publicum.Ego in quęstione hujus veritatis cognoscendæ de orationis ornatu non fui admodum solicitus. Tenui ego(uti potui)meâ Minervâ,quæ huic instituto inservire mihi visa sunt,complevi breviter. Veritas nudam se gestiens verborum illecebris nullatenus indiget. *Quæ cecini vera sunt, & apertas fores cerno ad altiora Arcana.*

FINIS.

APOLOGIA VERITATIS ILLUCESCENTIS,

PRO

AURO POTABILI:

SEU

Essentia Auri

AD MEDICINALEM POTABILITATEM ABSQUE CORROSIVIS REducti; ut ferè omnibus humani corporis ægritudinibus, ac præsertim cordis corroborationi, tanquam UNIVERSALIS MEDICINA, utilissimè adhiberi possit; unà Cum rationibus intelligibilibus, testimonijs locupletissimis, & modo convenienti in singulis morbis usurpandi, producta:

Authore

FRANCISCO ANTONIO PH. ET Med. Doct. Anglo, Lond.

.ureus Aonio fluxit de culmine rivus,
Lectus ab Antonio qui fuit uber aquis.
[unc ne turbet Aper non Candidus, hunc malè
Crudus
Ne bibat in venas Frivolus, aut Bibulus.
.t quisquis validos sentis in pectore morbos,
Huc ades, atque hausto gurgite sanus eris.
Iagna latet liqûido virtus medicaminis Auro,
Aureaque humanis sufficit unda malis.
)pto, sit infelix, si cui Postponius ille,
Antonius cum sit nomine, dictus erit.
Anteit Antonius multos, Potabilis Auri
Quos premit invidiæ, gloriolæque furor.
)ui vitam non odit, amet tua pôcla metalli,
ANTONI Aonij Gloria luxque jugi.

Pro tempore.
M. M. C. P. M. D. E. E. P. C.

EIDEM RECIPROCUM HEXASTICHON AB eodem.

ANTONII AONII Fons auri labitur undis,
Labitur auri fons AONII ANTONII.
Invidiâ crepet, huic fallax qui scommata jactat,
Scommata qui fallax huic, crepet invidiâ.
Vulneribus, rogo, quòd pereat, qui vulnera figit
Vulnera qui, pereat quòd, rogo, vulneribus.

Clarissimo

CLARISSIMO ET DOCTISSIMO VIRO,

DOMINO FRANCISCO ANTONIO MEDICINÆ DOCTORI, ET CHYMIÆ EXPERIENTISSIMO, S.

EGI, vir clarissime, tractatulum tuum de Auro potabili apud vos in Anglia editum; argumentum sanè & intentio bona; qui aliter æstimet, vix mihi inter bonos æstimandus. Flosculos tuos dulcissimos ex Chymia vera hortis delibatos grato animo lustravi; verùm cum illis binos araneos venenosissimos insidere viderem, exq; illo nectare venenum sibi haurire & texere futilia & inutilia reticula, vix me continere potui, quin illos turgidos & horridos uno ictu, ne dicam flatu, dissiparem. At cum animadverterem eorum texturas & opuscula permultis admiranda existere, ideo nihil incommodi illis animalculis hactenus inferre volui, ne scilicet Crabrones cum araneis conspirent. Mitto interim en spongiam Muriaticam, seu muria acri imbutam, quâ plagas ab illis bestiolis illatas aut virus infixum eluere, abstergere & sanare possis; aut si mavis, illorū non candidas lituras aut texturas delere & omnino supprimere. Hanc pro usu tuo tibi habe, sive luci sive tenebris mancipandam, meq;, quod facis, ama.

Tui nominis observantissimus

HERMES MALAVICI.

SPONGIA

SPONGIA MURIATICA CONTINENS EPIGRAMMATA APOLOGETICA

tica opposita criminibus GUINNII libro contentis, & Carminibus eidem præfixis,

Authore, cui nomen

HERMES MALAVICI.

Ad ANTONIO-MASTIGAS
Primum Epigramma.

Hortus in Hesperijs Anglorum consitus oris,
Floribus omnigenis Palladis uber erat:
Qui medicata ferens dives Potabilis Auri
Pôcla, Machaonias suppeditabat opes.
Hîc Hygieja suam transmoverat aurea sedem,
Humanisq; libens est medicata malis.
Hic, & Diva Salus habitat, Parcæque sorores
Vitæ continuo stamine fila trahunt.
Livor ut adspexit flores tam divitis horti,
Faxo, refert, ne sit luxuriosa seges.
Dixit: araneolos & binos misit in illos,
Hesperidumque jubet spargere virus agros.
Illi dant monitis aures & dicta capessunt,
Incipiuntq; atro ducere fila pede.

Queis

AD PRIMUM CARMEN GWINNII LIBRO PRÆFIXUM.

MArtis avis ternos ter ubi transegerit an-
Dira venenosi seminis ova parit:(nos,
Quę si tardigradus lethali viscere bufo
Foverit,horrificam suscitat inde luē:
Quam referunt noto Basiliscum nomine dici,
Omniaque intuitu viva necare suo.
Tale cerebroso de viscere Guinnius ovum
Edidit(heu quantum criminis illud habet!)
Insidet huic bufo, versisque tepentibus alis
Adjuvat ut lucem fætus inire queat.
Prodijt hinc illo basiliscus lethifer omni
Artifici,Chymicæ qui probat artis opus.
Infelix nimium fædo Bufonius ortu
Cernitur,& curis nil sapuisse suis.
Non fuerat natus gallinæ Candidus albæ,
Qui dedit, at Corvo nigrior ille nigro.
Authores proprios ovum exitiabile perdat,
Virtutis referens experimenta suæ.
Niteris in vanum Basilisci infausta propago
Virus in humanum continuare genus.
En nova vis medici fulget Potabilis Auri
Quæ valeat tantam supprimere arte luem.
Macte tua virtute; malum,Francisce, venenum
Tolle lubens terris quod Basiliscus agit.

Aliud ejuſdem ad ſecundum.

Ut bellum bellum, ſic eſt mihi Candidus ille
Candidus, atratæ qui dedit artis opus.
Sanè inſanivit, qui tot ſpurco ore cacavit
Stercora, quæ centum vix benè plauſtra vehant.
An non hoc miſero cerebrum dementia morbo
Exagitat, poſtquam linguâ ita vana crepet?
Nullus in infauſtis magis his incondita clauſtris
Effutit, aut ſi quem febris acuta premit.
Therſiten longè ſuperat convitia jactans
Gwinnius, huic cedit dente minace Theon.
Victor erit, fatuis ſi cui victoria verbis
Obtigit, aut vincat plumbeus Aureolum.
Plurima qui ſine mente dedit dicteria, ſi ſit
Veriloquus, palmam Gwinnius unus habet.
At ſi ſimplicitas veri ratione vel uſu
Spectetur, Gwinnus nil niſi verba dedit.
Verba dedit, libro dum grammaticaſter in uno
Quævè Calepinus, quævè Perottus, habet.
Dictorum cumulos congeſſit Gwinnus acerbos,
Vaniloquâ precium dignus ab arte ferat.
Dira gonorrhææ contagia ſparſit & imbres
Verborum ſimiles dum probat aure ſonos.
Si lubeat reſonas audire & reddere voces,
Gwinnius umbroſum pergat adire nemus.
Hîc repetat proprium mittens ad ſydera nomen,
Mirificum Gwinnus nominis omen habet.

Aliud

Aliud ejusdem ad tertium.

Fillia Solis erat, socios quæ vertit Ulyssis
In pecudes, formis restituitque suis.
Unus erat turbâ, cognomine Grillus, in illâ,
Noluit humanos qui reparare sonos.
Dulce etenim fuerat cœno immersisse lutoso
Rostra, volutabris & remanere suis.
Pocula sed Circe non præbuit aurea Græcis,
Crede mihi, ex herbis illa venena dedit.
Illecebris vexat similis dementia multos,
Ut renuant veri cognitione frui.
Queîs malè mentiri volupe est, & scommata falsis
Edere, seu linguæ bella movere, dolis.
Grunnitus tantos, latratusque inter, en unus
Emicat, hinc Grilli qui malus omen habet?
Candidus, an niger est, Grillus, qui proluit ora
Fœcibus immundis, Candidus an niger est?
Hoc scio, quòd falsò dicatur candidus, ergo
Sit niger, & cœno gaudeat ille suo.
Ille bovis Cyprij meritus fuit esse merendam,
Omnivoro tantos qui capit ore cibos,
Sordidus involuit cunctos aper ille per agros
Omnia, quò Chymicæ dente terantur opes,
Immotæ sed enim captis hæ mente manebunt;
Est Erymantheo clava parata Sui.

Aliud ejuſdem ad quartum.

EGregiam (quis enim neget hoc ?) Collegia laudem
Hinc referunt, medicâ quotquot ab arte cluent.
Guinniacum dum fortè probant AURUM, *non* AURUM.
Nil auri ſiquidem continet ille liber.
Candidus ut carbo, cujus bene noſcitur author,
Si volucris ſeſe vocibus ipſa probet :
Crocitu corvus, propriis clangoribus anſer
Proditur, argutas ſi ſtrepat inter aves.
Vox irata canem prodit; ſua vox quoque porcum,
Rumpitur immani voce ſolum Neadis.
Talia ſi fuerint illorum pectora, qualis
Hic liber, Illyricâ ſunt nigriora pice.
Mille ſcatet vitiis, fœdiſſima mille cloaca
Criminibus, puros queîs gravat ille viros.
Fallor ? an à priſco talis fuit editus ævo,
Londinij medicus quo capit ordo probrum.
Monſtrum horrendum, ingens, niſi me præſagia fallant,
Protulit infelix Gwinnius auctor opus.
Quale fuit melius primo extinxiſſe ſub ortu,
Ne daret exemplis plurima damna ſuis.

Aliud ejuſdem in Battologiam ipſius Gwinnij.

LIneolæ ex ductu, Gwinni, velut alter Apelles
Noſceris, artificem te grave jactat opus.

Ille Deam pinxit, Cyprio velut æquore natam,
Nec tulit auctorem parva tabella parem.
Londinij præstans tu Censor in ordine quartus,
Antonio-mastix diceris esse libro.
Illius in morem, quem nunc post terga reponis,
Judicium vulgi certius ut videas.
Ne te posset amor recto subvertere fætus,
Omnis enim est oculis menteque captus amans.
Primus en ex vulgo occurro tibi, libera lingua,
Post carecta modò tu lateas, mihi sit.
Sunt tria, quæ miror, Gwinni inquisita libelli,
In quibus haud quisquam par queat esse tui.
Vin' ut id ingenuè sine fuco pectoris addam,
Quo velut in speculo tú videâre tibi?
Copia verborum, quæ reddant grata sonorem
Syllabicum, est dictis gratia magna tuis.
Cum loqueris, putidum, putridum, putret atq; putrescit
Putre facit purum (sunt tua verba) putum.
Millia vis exempla, darem; sed parco papyro,
Larva hominis, nullâ mente videris homo.
Deinde tuis nulla est connexio rebus, ab uno
Pergis ad oppositum, dans sine aquâ sabulum,
Nullus inest toto versus vel codice, qui non
Testetur muscæ te similem ingenio.
Ut quidem gyros æstivo ducit inanes
Aëre, nec causa est, cur eat & redeat.
Denique judicium fallax te deserit, omni
Mente vacuum, nec quid dixeris, ipse vides.

Non multum retulisse juvat, sed qualia vera,
Multiloquus multum sermo tenet vitij.
Hæc tria si studeas proprio delere libello,
Uda tuum, quantum est, spongia tollet opus.
Lychnobium scio te pingui studuisse Minervæ,
Cui Liber dictet libera dicta libro.
Hunc modò si lymphis tractes nutricibus, aeris,
Quem Liber libro dat, sapor arte perit.

Ad Epigrammatistam calumniantem in fine libri.

ANtonius cum sim, nequeo Postponius esse:
Prima modò dempta est littera, sis Nonius.

VIRO

Viro Amplissimo

MICHAELI MAIERO 'HIL. ET MED. DOCTORI, PALATII CÆSAREI CO-MITI, EQUITI, Exempto, &c.

UÆRIS à me (Doctiss. Majere) quid ego de peculento illo auro Antoniano sentiam, quod omnibus ubique medicis in ore est. Æquius esset ut pro tuâ praxi & medicâ & chemi- ,judicium ego tuum & limatum illud & politum juirerem: sed quia inhumanũ esset, quærenti tibi n respondere, & planè impiũ, quos expertus sum, s medicinæ effectus non confiteri; simpliciter, & rtè quod quæris eloquar. Scio perplures esse no- ites medicos, eosq; etiam insigniter doctos, qui il- edicamento non modò laudem vel minimam :dent, sed noxium etiam clamitant, & indignum d usum medicum adhibeatur. Sanum sit illis & um judicium; cuique tamen pro rei veritate licebit. Ego igitur ut illud medicamentum præ- tissimum esse sentiam, & ad usus permultos ido- n; fecerunt mirabiles ejus & laudatissimi effe- ctus,

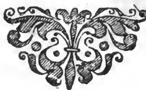
ctus, quos in valetudine meorum expertus sum: quorum unum, aut alterum non erit indignum recensere. Unum ex filiis meis octennem Caros quidam, aut Coma invaserat: quumque esset ἀναλγησία, *nihil temere in medicinâ tentandum censui. Post aliquot septimanas quum morbum indies invalescere perspicerem, Marasmum timui aut Lethargum: somnus enim erat ferè perpetuus, marcor insignis, nulla cibi appetentia, dejecta vires. Hîc ego pro illâ, quæ mihi est cum Doctore Antonio, necessitudine, opem ejus implorabam: grana aliquot essentiæ auri in suo liquore solvit, & propinari jussit; tertiò obtuli, & planè revaluit. Pro filiâ autem meâ infante, quæ tum mihi unica erat, perpetuas illi gratias debeo semperq; debebo; quòd medicinæ illius felicissimo subsidio in deploratâ vitæ spe restituta est. Bimestris illa infantula subitò ingruente morbo correpta elanguit. Fecit sedula mater quæ filiæ languenti debuit, sed incassum abierunt omnia. Spe igitur vitæ jam inclinatâ, tentare tamen volui, ecquid in aureo illo liquore esset subsidij. Antonius Cometz grana aliquot in cochlear instillavit, lactis materni aliquid addi jussit, & in os infantulæ paulatim ingeri: suspiria altè duxit & gemitus tanquam animam mox redditura: at sumpto liquore (mira sed vera loquor) post semihorulam & gemere cessavit, & mammam pressit: post duas horas aliquantulum ejusdem liquoris gustavit, idq; tertiò; sub vesperum hæc facta omnia; manè autem apparuerunt exanthemata illa sive variolæ, quæ in omni-*

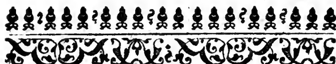
bus

bus infantibus ad nonum ferè diem efflorere solent; in illâ autem ante id tempus non apparuerant. Sic facta est salva & sana ad biennium: subinde ex variolis gravissimè ægrotavit, quas tandem croco lacti incocto prolicui: illis autem toto corpore apparentibus, stultissima nutrix absente matre foras produxit infantulam: sic omnis morbi malitia ipsum cor appetivit. Hinc de salute periclitata, quum vita ipsa esset in ambiguo, ad aureum illum liquorem tanquam ad anchoram sacram confugiebam; quem quum hausisset, & debito calore fota esset, salutaria omnia sunt consequuta. Quare quum ex singulari Dei misericordia, optimo illi medicamento, filiæ meæ vitam bis acceptam referam, de illo auri liquore & ejus essentiâ poëta verbis dicam, Ἄριστον μὲν ὕδωρ ὁ δὲ χρυσὸς αἰθόμενον πῦρ, quod plurimos humani corporis morbos ita atterit & absumit: ut tanquam auxiliare illud Medeæ carmen collapsas vires refocillet. Vale.

Dignitatis tuæ studiosus

ALEXANDER GIL.

AUrea messis erit, Phœbo radiante superba,
Et stipulam grandi pondere spica premet.
Aurea crescentes calamos ditabit arista,
Nec numerus magni ponderis ullus erit.
Tu modò macte tuâ constans virtute: Triumphi
Sic tibi magna novæ gloria prolis erit.
Heus ego vaticinor. Facili mihi Carmina venâ
Suggerit ad mystas Dives Apollo suos.
Quod restat nihil est: Ascende, sedeto, videto;
Te ludente tibi perficietur opus.

TIMOTHEUS WILLISSIUS,
Doct. Med.

PRÆ-

PRÆFATIO AD LECTORES, UT JUDICII SIC CANDORIS Eximij.

Uod olim, Candidi lectores, Alexandro illi Magno Regi singulari cum præconio asscribitur, eum in caussis dubiis unam aurem accusanti, alteram reo præbuisse; id quemcunque sive Judicem, sive Censorem, imò lectorem & auditorem judicio valentem maximè decet: ut nimirum non saltem à Calumniantium ore dependeat, iisq; arrectis auribus adstet, sed quoq; se defendentium calamo integrum reservet, & veritatem causæ magis, quàm favorem aut odium personæ, respiciat. Hoc animo & nutu cum vos (sive sublimi, sive imo sitis nati loco, dummodo literis humanioribus imbuti) inprimis fore non dubitem erga quemcunq; præsertim literatum: hinc Apologeticum hunc meum librum de Auro Potabili seu Essentiâ Auri, vestris non tàm manibus quàm animis suscipiendum, legendum & fovendum obtuli; non diffidens, quin in eo magis sinceros & mites, quàm rigidos, & severiores

res

res affectus, declaraturi sitis. Quòd si verò antehac meorum detrectatorum malitiâ & importunitate circumventi, calculum contrà me jeceritis, hoc est, sinistrè de me meisq; rebus senseritis; id imbecillitati humanæ ut asscribendum sentio, ita ad vos ipsos magis informatos, seu Apologiâ meâ certiores redditos, appellare volo. Si enim (ut quidam conquestus est non immeritò) sufficiat quenquam accusare ac calumniari, quis nostrûm à calumniis unquam liber evaderet? Hoc mihi unicum est remedium contra sycophantæ morsum, hoc mihi scutum contra tot adversantium tela, nempe esse immunem ab omni fuco, & præcinctum veritate, quæ nuda me cum conscientiâ purâ nullorum injuriis prostituet, sed, Deo dante, potentissimè eripiet. Vobis autem omnibus, quotquot estis candidi & veritatis amici, hunc tractatulum meum non solùm, sed etiam Medicinam in eo protectam, consecro, ideò, quia & materia universalis est per se, & homo, aliàs hominis gratia conditus, ad utilitatem hominis omnia sua mancipare debet. Unde, ut Socrates olim à quodam interrogatus, Cujas esset, respondit, se Cosmopolitam, seu mundi totius civem, ac non solùm Atheniensem agnosci: Sic quilibet in Arte medicâ promotus, cujuscunq; patriæ aut nationis extiterit, se toti orbi, quoad possibile est, ac præsertim Christiano, adstrictum officio suo æstimare posset: cum id à professione nec muneris, nec fidei (quæ charitatem in omnes exercere jubet) sit alienum, sed maximè requisitum. Ne itaq; miremini, quòd vos omnes absq; discrimine patriæ vel alterius terræ, appellem, mearumq; rerum,

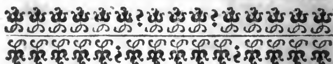
rum,

rum, indefesso labore præcedente, & experientiâ consequente, in Medicinâ peractarum participes faciam: cùm omne donum quò melius, eò communicabilius habeatur: Non tam equidem ob causam, quasi persuasum mihi sit, ab alio vel alibi tale quid minimè præstari posse: sed quia Deus Opt. Max. (cujus gratia inexhausta, ad diversas gentes, regiones & personas sese indies effundit) me hoc Arcano honoratum voluit, ut aliis quibuscunque ad hoc aut simile Medicamentum, universali proximum, indagandum ansam præberem, quò vehementissimis morbis levamen præsentissimum, tutum & jucundum postulantibus non deesset. De cujus, nempe Auri Potabilis usu, efficaciâ ac viribus, quomodò tàm veteres, quàm recentiores consentiant omnes, inde patet, quòd ab iisdem statuatur, quemcunq; verum Medicum Auro quodam Potabili probatissimo instructum esse debere, aquè, ut è vegetabilium ordine petitis Pharmacis: Quæ tantum abest quòd condemnem, ut etiam ultrò in tempore eadem adhibeam, nostroq; huic auro Potabili pro cujusque rationalis Medici judicio adhiberi velim: Hoc, ut est in cujusq; discretione circumspectâ, cui, quidquid desiderari hac in parte possit, lubens submitto; sic, ut studium hoc nostrum juvandi alios, candidâ interpretemini mente, etiam atque etiam rogo: quos omnes Deo Opt. Max. commendatos velim.

Datum Londini Anglorum.

DIVISIO

DIVISIO TRACTATUS.

ANTE quinquennium ferè Tractatulum de Medicinæ Chymicæ & verè Potabilis Auri Assertione, in lucem emisimus, cujus hæc sunt Capita : 1. Potabile aurum an sit. 2. Quòd potentissima medicinę vis lateat in metallis. 3. Quòd inter Metalla Aurum summum obtineat in astruenda verâ Medicinâ. 4 Quale sit mysterium Auri solvendi & per alembicum elevandi. 5 Quod publicum examen hujus veritatis fieri debeat ; ut silentium imponatur oblatrantibus sempiternum. 6. Quòd Aurum potabile universalis medicina dici mereatur: ac tandem 7. De multiplici usu ac viribus nostri potabilis auri. Quod scriptum, cum veritatem nudam & simplicem ob oculos omnium legentium demonstret, ideoque simplici & plano sermone â nobis editum, etsi multis doctis & veritatis amantibus, tàm hic, quàm alibi re ipsa satisfecerit; nescio quo pacto tamen quamplurimos excitavit invidos & detrectatores, qui,

cum

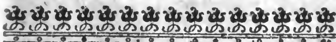
cum ipsi vix quicquam boni præstent, aliorum conatibus optimis se opponant(utpote privato & sordido inhiantes lucro) idque potissimum in hac civitate Londinensi. Horum maledicentissimis centonibus, quibus eruditorum aures plus nimio in seculi probrum hactenus oneratæ fuerunt, responsum in particulari parallelum seu æquivalens, nullus, sat scio, à me requiret, qui detrectatorum verba, meæ institutionis propositum & mentem, ac hujus temporis, ne dicam, ævi brevitatem & preciositatem benè consideret. Quid enim ex chartis maledicis utilitatis præsentibus aut posteris provenit, nisi quòd caninam facundiam suorum auctorum testatam faciant, uniq; calumniarum auctori, Diabolo, litent ac rem gratam præstent? Redeat igitur Echo septivoca ad suam primam originem, seseq; multiplicet in infinitum, Meum non est insanas reverberare voces singulas. Apologiam verò omnibus ex æquo opponere, tanquam scutum Veritatis, nostræ maximè intentionis est; idque varias ob causas. Primò ut honorem & famam meam à calumniatorum morsibus illæsam (quod boni & cordati viri est) conservem & defendam. Secundò, ut Veritatem, veluti Rosam inter spinas compressam, à puncturis, seu maledictis adversariorum liberem, & æthereæ luci restituam. Tertiò, ut Auri potabilis vires ex sese revirescentes, tàm exteris, quàm inquilinis hoc scripto (unde Deo gloria, & hominibus utilitas nō exigua accedat) communi-

municem. Quod idcircò in tria membra seu partes dividam; quarum primâ, Tractatus nostri anteâ editi Assertionem de Auro potabili; quòd nimirum quædam universalis medicina, aut saltem appropinquans ad eam statui possit, magis dilucidam faciam; ac rationibus infallibilibus demonstrabo. Secundâ, talem esse hanc nostram medicinam ex Auro petitam, testimonijs & exemplis productis clarissimis, quoad sufficiat, convincam. Tertiò, usum & modum utendi in singulis morbis patefaciam, ut & alij, non invidi donorum Dei æstimatores, hoc arcano frui possint, adjectis circumstantijs omnibus, quæ huic proposito conveniant.

De

De Prima Parte.

Niverſalem non dari medicinam varijs argumentorum rationibus ſunt qui contendunt : Quibus ſanè aſſentior, ſi intelligant præciſè omnem affectum contra naturam pro morbo : Multi enim ex his ſunt fatales & immedicabiles, nec manum medicam, nec curam admittentes. Ne noſtra igitur dicta quiſquam aliter, quàm volumus, accipiat, diſtinguendi ſunt Morbi : Sunt autem omnes, vel â nativitate, vel caſu ſuperveniente orti, vel ab humoribus junctis cum intemperie, vel á ſolâ intemperie producti. Qui â nativitate & caſu aliquo contingunt, ut ſunt exempli gratiâ, defectus alicujus in manu vel pede digiti, vel ſuperabundantia ejuſdem, cæcitas, ſurditas, hermaphroditica corporis conſtitutio, naſi reſectio, & his ſimilia, Chirurgiæ operam, licet & hanc rariſſimè, nunquam medicinæ, requirunt. Qui verò ſunt alterius ordinis, nempe, à cauſis in corpore humano generatis, quales ſunt plerique medicis rationalibus ad curandum propoſiti; hi ſi medicinâ unâ aliquâ precioſiſſimâ mitigari, tolli & curari poſſint, certè

F hæc

hæc Universalis dici merebitur. Ut enim perfectus medicus est, qui secundum artem omnes morbos curare sciat, quamvis multos pro incurabilibus ut relinquat necessum sit; non ratione imperfectionis agentis, sed quia natura subjecti non aliter admittit; ita etiam Universalis medicina habebitur, quæ potiores, licet non omnes, eradicet: non ob impotentiam medicinæ, sed subjectorum inhabilitatem. Talem medicinam universalem reverâ dari & haberi posse, præter experientiam antiquorum infallibilem, rationibus firmissimis approbari potest.

1. Ratione medicamenti. Primò enim Polychresta Dogmaticorum hoc planè evincunt, quæ si non solùm uni morbo aut causæ conveniant, sed pluribus, quid ni & dabitur medicamentum adeò nobile, ut ex polychresto Panchreston seu Universale fiat? Nil autem refert, si respondeatur, polychreston ab arte fieri ex compositione, Universale verò dictum ex uno peti, quod impossibile videtur, ut unum quid sit contrariarum virium. Sed ad hæc quilibet sibi responsum petat ex simplicibus polychrestis per se suâque naturâ absque ulla compositione: ut apparet in Aceto, Rhabarbaro, Plumbo, Nitro, Argento vivô, Vitriolo, ipso Opio, Camphora, & innumeris alijs: ex quibus quædam adstringunt & aperiunt, quædam calefaciunt & refrigerant, quædam alias contrarias operationes & effectus præstant in identitate suæ substantiæ: Veluti usus docuit, & ipsi auctores hoc unanimi consensu attestantur.

ſtantur. Quid jam dicemus de Auro, quod omnis antiquitas pro medicinæ univerſalis ſacrario agnovit & hucuſque poſteris commendatum reliquit? Id nimirum omnes jam dictorum, nec non aliorum ſimplicium facultates æmulari & exprimere, imò æquare, nec hoc ſolùm, ſed multis modis quoque ſuperare, ut mox patebit.

Prætereà, cùm fons quaſi & ſcaturigo plerorumque morborum ſit una intemperies, quid obſtat cur non eorundem propulſandorum ſtatui poſſit unicum auxilium, atque hoc temperatiſſimum, quale eſt Aurum? Ipſum licet elementatũ ſit ex quaternario numero, æquali tamen lance librata ſunt omnia ſua Elementa: Nulla eſt unius redundantia; nullus defectus alterius; nulla repugnantia in omnibus. Terra Elementum proportionatur æqualitati Aquæ, Aëris & Ignis: Aer commenſuratur Aquæ, Igni & Terræ: Ignis ſimiliter, Aquæ, Aëri ac Terræ. Inde fit ut corpus perfectè anatyzatum dicatur: quia unum Elementum non prævalet alteri, nec unum reſolvitur ſine alio: ſed quodlibet docet alterũ præliari contra ignis pugnam: (ut loquitur Lullius) atque hinc eſt, quòd furiosam flammam non pertimeſcat Aurum, verùm stabiliter in igne perſeveret abſq; diminutione. Ex hac Elementorum proportionatâ miſturâ, reſultate temperamentum in mediocritate ſummâ diſpoſitum: Unde Baconus: Aurum, inquit, eſt mediũ inter quatuor qualitates. Cum

II. Ratione Auri.

Epiſt. tertia de Arte Chy.

igitur in Auro ex Dei decreto sit tanta adæquatio & temperamentum subtile, hoc in primis qualitatibus primò relucet: ideoque adversatur calido, frigido, humido, ac sicco inordinato, refrænans has intemperies & paulatim vincens eas, reducensque tandem ad verum temperamentum. Et sic custoditur inviolatum Hipp. illud Oraculum: Contraria contrarijs remedio sint: Mediocritas enim omni extremo contrariatur, veluti & unum extremum alteri. Quod in Physicis & Ethicis locum habet: hinc liberalitas tenacitati & prodigalitati, ut virtus media vitijs extremis adversatur; & fortitudo temeritati & timiditati.

Tertia Ratio.

Tertia succedit ratio ad temperiem corporis humani spectans; Mors (inquit Gal;) semper ad immodicas sequitur Cordis intemperantias: Et morbi similiter. Simul enim cum Corde omnes vitiantur partes (ut loquitur ille.) Consideremus itaque Aristocratiam corporis humani, quomodo Cor præsideat aut imperet suo calore & spiritu vitali reliquis membris & visceribus: Consideremus similiter quo pacto intemperies à membris cæteris communicatur Cordi, unde hoc languet, & per consequens, individuum interit. Jam verò, si temperies ab Auro imprimatur Cordi, unde hoc restauratur, reliqua membra & viscera hoc sentiunt, indeque robur & vires recuperant. Hinc Medicus Dogmaticus dextro oculo ad vires ægri refocillandas respicere debet. Si enim illas semel

De locis affectis lib. 5. cap. 1.

adeò

adeò neglexerit, ut collabaſcant, poſtea fruſtra remedium adhibebit. Rectè igitur monuit ille qui dicit: Primum in medico eſt, ut Cor benè roboret: poſtea ut morbum ſtrenuè aggrediatur.

At quomodo (inquies) Aurum adeò durum in ſubſtantia, & ſtomacho humano indigeſtibile, ad Cor penetrabit, ſuiſque viribus illud reſtaurabit, cum ſaltem Cor ex ſpiritibus claris, copioſis & temperatis roboretur; hi autem ex bono ſanguine generentur, ad quem Aurum ſit ineptum? *Objectio.*

Reſpondeo: Multi obſervârunt, quædam contingere ex occultis naturæ proprietatibus, quorum cauſam manifeſtam nos homines exprimere non poſſumus: ut videmus in Magnetica vi attractiva ferri, & ad polum mundi ſe dirigente, innumeriſque alijs: & tale quid fortè in Auro corroborante Cor humanum fieri, ut ejus rei cauſa certiſſima tradi nequeat. Interim de viribus Auro aſſcriptis nullus dubitare poteſt, qui tot claſſicorum auctorum monumenta legerit, tàm veterum, quàm recentiorum: quemadmodum in priori noſtro Tractatu ſatis abundè, capite primo, eorum teſtimonia in medium attulimus, quæ ſuo loco videnda & conſiderandа ſunt. Unius Arnaldi de Villa nova excellentiſſimi, & Philoſophi & Medici, de Auro hic producam: qui libro de Conſervanda Juventute & retardanda ſenectute, capite ſecundo: *Et eſt ſciendum* (inquit) *quòd innovatio &* *Reſponſio.*

confortatio cutis fit cum potatione aquæ Auri purissimi propriè. Ipsa namque Alopeciam curat & Tyriam, & transmutat corpus humanum, syncerat & innovat ipsum, & virtus multarum rerum approximat huic operationi: Sed ipsa est, quæ prædictum miraculum facit, & quæ non corrumpitur, & complexioni humanæ est conveniens, & neque calefacit, neq; infrigidat, neque humectat, neque desiccat, imò est omni temperamento temperata, omnemq; rem excedit in temperantia & perennitate, quam habet. Etiam subvenit stomacho frigido, timorosos facit audaces, Cardiacos confortat, valet contra Melancholiam & Alopeciam, & calorem naturalem confortat & temperat: nec est res aliqua quæ stare possit loco ejus: & virtus ejus in sua manifestatur substantia, quia est in ea caliditas, ideò clarificat; & in ea est magna temperantia, ideò magnum temperamentum efficit super omnem rem; & quia est perennitas, ideò conservat corpus humanum: & in ea est assimilatio complexioni humanæ, & ideò incorporatur, si præparetur ut decet, & in ejus præparatione est totũ secretũ, quod sapientes propter invidiã occultaverunt. Confirmat autẽ & syncerat Cordis substantiam, & sua puritatis impressione omnem dejicit impuritatem ab eo, & tuetur illud, & clarificat spirituum substantiã, & movet sanguinem ad cutim, & inducit pulchritudinẽ iuvenilem abstersione levi.

Hæc ille, & multò plura de Auri dotibus eximijs. Quòd si mihi quid in hac difficillima quæstione, (quomodo Aurum Cor corroboret, & tot prætereà propulset morbos) videatur

deatur, liberè dicendum sit absque præjudicio, id faciam, ita ut cuilibet sua opinio reservetur ad libitum: Aurum esse inter omnia corpora mixta temperatissimum in qualitatibus omnibus elementorum, nullum est nubium: hoc est, haberi in auro humiditatem caliditati, & siccitatem frigiditati conjunctam, illam ut agentem & prævalentem, hanc ut patientem & quietam: Unde Aurum non solum quid quasi incorruptibile in Aqua, Igne, Aëre & Terra, ac terrena æternitatis imago existat, sed etiam Cordi humano maximè conveniat, quod ex sanguine calido & humido spiritus vitales, per motum systoles & diastoles fabricat: Temperies autem illa in Auro duplex statui potest, una Arithmetica, atque hæc æquationem facit omniũ qualitatum, quam retinet Aurum, dum in suâ corpulentâ substantiâ remanet, non solutum in potabilitatem. Secundùm hanc, Aurum operari nonnihil, credibile est; cum tot medici vires Auri in hac suâ crassitie etiam manentis adeò extollant, ut Aurum ignitum extinguant in liquoribus; aut foliatum, aut limatum cum conservis propinent ægrotis ad vires refocillandas. Atque hæc temperies in Auro est in materiâ & formâ: hoc est, tàm in patientibus quàm agentibus ejus Elementis. Unde cùm forma majorem operandi vim habeat, & nobiliora Auri elementa complectatur, nempè ignem & aërem, unde caliditas & humiditas quasi vinculo naturæ hu-

confortatio cutis fit cum potatione aquæ Auri purissimi propriè. Ipsa namque Alopeciam curat & Tyriam, & transmutat corpus humanum, syncerat & innovat ipsum, & virtus multarum rerum approximat huic operationi: Sed ipsa est, quæ prædictum miraculum facit, & quæ non corrumpitur, & complexioni humanæ est conveniens, & neque calefacit, neq; infrigidat, neque humectat, neque desiccat, imò est omni temperamento temperata, omnemq; rem excedit in temperantia & perennitate, quam habet. Etiam subvenit stomacho frigido, timorosos facit audaces, Cardiacos confortat, valet contra Melancholiam & Alopeciam, & calorem naturalem confortat & temperat: nec est res aliqua quæ stare possit loco ejus: & virtus ejus in sua manifestatur substantia, quia est in ea caliditas, ideò clarificat; & in ea est magna temperantia, ideò magnum temperamentum efficit super omnem rem; & quia est perennitas, ideò conservat corpus humanum: & in ea est assimilatio complexioni humanæ, & ideò incorporatur, si præparetur ut decet, & in ejus præparatione est totũ secretũ, quod sapientes propter invidiã occultaverunt. Confirmat autẽ & syncerat Cordis substantiam, & suæ puritatis impressione omnem dejicit impuritatem ab eo, & tuetur illud, & clarificat spirituum substantiã, & movet sanguinem ad cutim, & inducit pulchritudinẽ juvenilem abstersione levi.

Hæc ille, & multò plura de Auri dotibus eximijs. Quòd si mihi quid in hac difficillima quæstione, (quomodo Aurum Cor corroboret, & tot prætereà propulset morbos) videatur

deatur, liberè dicendum sit absque præjudicio, id faciam, ita ut cuilibet sua opinio reservetur ad libitum: Aurum esse inter omnia corpora mixta temperatissimum in qualitatibus omnibus elementorum, nullum est nubium: hoc est, haberi in auro humiditatem caliditati, & siccitatem frigiditati conjunctam, illam ut agentem & prævalentem, hanc ut patientem & quietam: Unde Aurum non solum quid quasi incorruptibile in Aqua, Igne, Aëre & Terra, ac terrena æternitatis imago existat, sed etiam Cordi humano maximè conveniat, quod ex sanguine calido & humido spiritus vitales, per motum systoles & diastoles fabricat: Temperies autem illa in Auro duplex statui potest, una Arithmetica, atque hæc æquationem facit omniũ qualitatum, quam retinet Aurum, dum in suâ corpulentâ substantiâ remanet, non solutum in potabilitatem. Secundùm hanc, Aurum operari nonnihil, credibile est; cum tot medici vires Auri in hac suâ crassitie etiam manentis adeò extollant, ut Aurum ignitum extinguant in liquoribus; aut foliatum, aut limatum cum conservis propinent ægrotis ad vires refocillandas. Atque hæc temperies in Auro est in materiâ & formâ: hoc est, tàm in patientibus quàm agentibus ejus Elementis. Unde cùm forma majorem operandi vim habeat, & nobiliora Auri elementa complectatur, nempè ignem & aërem, unde caliditas & humiditas quasi vinculo naturæ hu-

manæ amicissimo vinciuntur; Hinc Aurum manens in suâ corpulentâ crassitie minus virium exerere potest, quàm si rarescat, solvatur, & in sua componentia Elementa reducatur, hoc est, potabile fiat. Tum enim prædominantur virtutes agentes, formales, igneæ & aëreæ, quæ suâ proprietate spiritibus corporis humani, ipsisque cordi aggregatæ, hoc mirâ suâ facultate reficiunt, illosque gratâ similitudine restaurant & augmentant: quæ temperies Geometrica dici potest, utpote, in quâ prævaleat proportionalis qualitas cordi humano amica, & complexionata, calida humiditas, seu humida caliditas. Quid? quòd radicale humidum, in quod calor innatus agit in corpore humano absque intermissione (ut flamma lampadis in oleum) idque consumit, hac Auri temperie Geometrica ex parte restitui possit, atque sic senectus ad tempus prohiberi? Hinc est quòd Auro easdem vires assignant; quod Arnoldus Villanovan. innumerique alij demonstrant. Verùm objiciet aliquis instando, Si Aurum est exactè temperatum, nullam actionem in humano corpore exerere poterit, cum actio omnis â prædominante qualitate procedat, æquatæ autem qualitates mutuis vinculis coërceantur. Ad quod dicendum, quòd medici suadent eo tempore, quo morbi intemperies etiamdum incognita est, temperatis utendum esse, quæ nulli qualitati manifestè nocere, sed omnibus ex æquo convenire queant. Quòd si hoc cum ratione medi-

Objectio.

Responsio ad Objectionem.

ci,

ci,& utilitate ægrotantis fiat, multò rationabilius & utilius erit, propinare medicamentum non solùm temperatum in qualitatibus, sed ita in eis excellens,& firmatum,ut à nullo contrario oppugnari,aut simili dissolvi possit: quemadmodum in omnibus vegetabilibus temperatis contingit,ceu patet in Manne per se quidem temperata, in biliosa autem natura, aut stomacho calidori facilè bilescente,& calorem præternaturalem augente. Tale quid in Auro temperato non verendum est, quippe quod suam temperiem in ignibus fortissimis invictam conservet,ejusque Ideam,ceu radium subtilem, Cordi trasmittat contemperando. Sive itaque dicamus,juxta Hippocratis decretum, Contraria contrarijs tolli, ad Morbum ejusq; causam & Remedij qualitatem; sive Similia similibus conservari,ad vires Ægri seu Cordis corroborationem respiciendo, Aurum utroq; modo convenientissimum morbis erit remedium, præsertim si ad potabilitatem per solutionem Philosophicam redactum sit.

Quarta Ratio respectu ægri

Datur quoque universalis medicina ex consideratione naturæ ægri, seu affectus contra naturam. Nam si morbus validus, quasi onus, incumbat ægro,vires autem imbecilliores ei portando ad metam non sufficiant, quid hîc agendum? An non potius refocillandæ vires, ut persistent & evincant onus,quàm ut onus tentetur abjici, & pereant vires? Unde patet omnem ægritudinem viribus confirmatis evinci

posse à naturâ, quæ sola est morborum medicatrix & victrix, non pharmacum. Quod in mulis peregrinantibus usu venit, id quoque similiter in ægrotis. Non licet illis semper sarcinam detrahere, ut pascas, sed pastum præbere poteris, ut perdurent. Hic nunquam morbus abigitur inconsultis viribus, sed vires reponuntur sæpe ad morbi decrementum. Huc spectat illud Arnaldi. *Hoc egerunt olim veteres quidam medici. Eorum unica intentio fuit vigorare naturam: quæ alleviata & vigorata perficit omnia ut expedit. Ita nunquam subvertebant hominem. Cum Cordialibus igitur nunquam desinas operari.*

Lib. de simplicibus.

Quinta ratio.

Quintò, cum constet plerosque in corpore humano morbos ex obstructione viscosæ, pituitosæ aut mucilaginosæ materiæ fieri, quæ non separata sit â vasis suæ concoctionis, sive ob imbecillitatem innatam aut supervenientem; hinc separatâ hac & discussâ, obstructionem tolli, morbũ profligari, & symptomata cessare animadvertimus. Ex ejusmodi enim obstructionib. varia genera febrium, ut ardentium, putridarũ, hecticarum & malignarum, exoriri solent: Imò tàm calidi quâm frigidi morbi seu symptomata, quibus etsi magno cum juvamento interdũ adhibeantur remedia ex vegetabilibus petita; tamen cum plerumq; sint momentanea & non satis efficacia; aut, si hoc, nimis tamen corpus commoventia & rarò sine noxa, vix unquam cum temperie, simplicitate & jucunditate quæ requiritur: Hinc ijs omnibus anteferri debet,

quod

quod ſit temperatiſſimum & æqualitati corporis humani proximum. Hoc n. nec frigore ſuo nocebit partib. aut affectibus frigidis, nec calore calidis; ſed omnibus ex æquo, ab obſtructione liberando, prodeſſe poterit. Cauſam adimi oportet (ex conſilio Galeni) propriâ cujuſq; naturæ inventa cõtrarietate; ſi ab obſtructione ita eſt affectum corpus ægrotum, hac recluſa. Huic conſilio acquieſcendũ eſt nobis in tali paſſu, & reſerandæ fores clauſæ. Ita placidum inſequitur refrigerium in calidis, collapſi ſpiritus refocillantur, & ſanitas in propinquo eſt. Idem ſtatuendum de morbis frigidis, ſeu â frigida cauſa excitatis. *Cum ſanguis ſteterit* (inquit Hippocrates) *atque cum eo ſpiritus, infrigidationes fiunt, Vertigines, Aphoniæ, Capitis gravitates, & Convulſiones, quibus ſuccedunt Paralepſiæ & Epilepſiæ, qui affectus ſunt frigidi.* Quid multis? Conſtat ſatis affectus varios, maximeque inter ſe diſcrepantes, imò planè contrarios, ab unicâ illâ obſtruente impuritate originem trahere. Unde igitur irrepſerunt iſti tot morbi, eâdem remedia eorum intrent, & per eadem ſequantur retrò veſtigia. Materia hîc obſtruens cum ſit in omnibus, ſublatâ hac in quolibet affectu, hic ipſe tollitur. Expedias (inquam) hanc materiam ac diſſipes, aperias naturæ meatus, ut ſpiritibus pateat aditus per ſua organica vaſa, ita ſequitur virium, & per conſequens ſanitatis reſtauratio. Verùm ex jam dictis difficultas alia ſuboritur, quomodo nimirum humores adeò copioſi non

Meth. Med.

De victus ratione.

Objectio.

nonnunquam exiſtentes in humanis corporibus,inde poſſint ejici medicamento, quod non evacuet ut ſolent cathartica per vias communes,ſed ſaltem corroboret vires aut Cor refocillet? Reſpondeo. In multis morbis (fateor) eſſe copioſos humores, cauſas & continentes ſeu proximas & antecedentes, quæ niſi excernantur ſuis locis & temporibus, vix ſperata ſanitas conſequetur. Quocirca ſi tum clementi quodam evacuativo adjuvetur natura ægri & dicti medicamenti univerſalis, eò melius & citius virium corroboratio & morbi propulſatio contingeret. Verùm ſi hoc non fiat,& hujus rei ratio per ſe conſideretur, nihilominus Natura viam ſibi inveniet melius, quàm ipſe medicus, qui ſaltem adjutor & miniſter Naturæ eſt, non magiſter. Nam in ſingulis Morbis, quò Natura evacuationem inſtituit,eodem & medicus eam dirigere tenetur, dummodò ſit critica & non ſymptomatica ex imbecillitate, & circumſtantijs morbi conveniens. Poſſem quidem hoc loco rationes plures alias non parvi momenti pro demonſtratione hujus partis adducere: verùm cum illæ vel ſub hactenus relatis comprehendantur,vel ab alijs antehac allatæ ſint ad ſimile propoſitum, nos illis hic brevitatis gratia ſuperſedebimus, & ſaltem unicam ex placitis Raymundi Lullij acutiſſimi Philoſophi adhuc proferemus: qui in Theorica ſui Teſtamenti, Cap. 32. *Benedictus* (inquit) *ſit Deus glorioſus omnipotens, qui humano generi dedit intellectum ad con-*

Reſponſio

Ratio ſexta à placit. R. Lul.

conjungendum & integrandum particularitates confusas totius Medicinæ cum universalitate reali, per quam remanebunt rectificata omninò. Et ideò fili monemus te, si desideras esse perfectus Medicus, non ponas te complacentiæ particularitatum medicinæ, quia confusæ sunt & non hodiè integræ. Natura enim eas pati non potest propter confusionem nimiam, sed complacere in unica medicina, quia non est nisi una sanativa totius malitiæ, pravitatis & infirmitatis, & confortativa spiritualium virtutum, &c. & paulo post. *Qui multas & plures particularitates sciet ad universalitatem reducere, inter alios erit melior. In particularitatibus sunt virtutes confusæ, & in universalitatibus sunt reales virtutes in unum congregatæ, & excitatæ, sicut totius Naturæ cursus manifestat, & est Medicinarum medicina. Et qui talem habet medicinam donum Dei habet, quia thesaurus, est incomparabilis.* Hæc ille. Quibus licet arcanum Philosophicum intellexerit, satis tamen demonstrat, esse medicinam universalem in rerum natura; quæ, sive ab Auro propagetur, sive Aurum ipsa propaget, perinde est. Imò, ipsum Lullium innumeris suorum operum locis de auro manifestissime loqui, licet interdum de tincturâ intermisceat, quilibet animadvertere potest. Sic libro de medicinâ secretissimâ docet modum extrahendi quintam Essentiam ab auro. Et scias, inquit postea, fili mi, quòd eodem modo, quo extraxisti & separasti & depurasti quintam essentiam ab auro, etiam ab omnibus alijs separare

rare debes suprà notatis mineralibus, &c. Et in libro Mercuriorum dat aquam Auri sanis cum diversis mixturis, cum vino, phlegmaticis: cum brodio carnis, melancholicis: & sic in alijs. Accipe (inquit) de aqua Auri ad quantitatem medij cochlearis, & erunt securi ab omni ægritudine, & rectificati contra qualitatem temporis. Similiter infirmis administrat eandem aquam Auri diversis modis in omnibus morbis. Hæc & his similia in Auro latentes vires manifestissimè demonstrant humanæ naturæ amicissimas: quas asseruisse, & medicinam universalem esse, indeque peti, pro prima hujus Tractatus parte declaranda nobis hîc sufficiat.

DE SECUNDA PARTE.

ACTENUS adductis rationibus pro medicina Universali, nonnullis ingenio mitiori præditis, & doctrinâ, satisfecisse instituto nostro videmur, cùm ipsi per se suaque naturâ inquisitioni summi arcani insistant, aut alios insistere quamplurimos animadvertant: verùm permulti id persuaderi sibi haud patientur, etiam si persuaderemus, utpote suo nutu ab his & similibus naturæ & artis secretis abhorrentes, quibus nihil dixisse aut scripsisse præsumimur. Utrique, & hi & illi, pernegabunt

gabunt hanc noſtram Auri præparationem eſſe veram aut veritati propinquam, hoc eſt, noſtrũ Aurum potabile non eſſe illud decantatum medicamentum univerſale, ad omnes languores corporis humani tollendos accommodum. His duplici modo reſponſum velim: primò, Ratione, idque breviter. Secundò, Experimento, idque copioſius. Omnis enim veritas & cognitio his duobus tanquam criterijs & fulcris innititur, quibus detractis illa corruit, confirmatis ſtabilitur.

Quoad rationem, in Tractatu noſtro priori, cap. 4. 5. & 6. pro hac veritate ſatis adduximus, quod ſuo loco luſtretur: Nihilominus hîc conſiderari velim, multas eſſe vias ad unam ſylvam ac diverſa media ad eundem finem. Sunt qui ad ſummam medicinam adſpirant per Mineralia aut imperfecta Metalla, alij per vegetabilia aut Salia, nonnulli per Animalium rejecta aut partes; quibus ſua inquiſitio placeat, quouſq; libeat. Mihi curæ fuit & eſt in Auro naturæ ſatis noto, Magnalia recondita perſcrutari & indagare: è quibus quantum conſecuti ſumus, experientia ipſa atteſtetur. Scribant invidi & oblatrantes, ut velint, in ſuis centonibus contra me, Aurum non Aurum; hoc certo certius eſt, Aurum à me, in non aurum, ſed Auro centies precioſius medicamentum redactum eſſe. Eſt enim Aurum inſtar regiæ alicujus domus, quæ non ſolùm extrinſecus omni ornatu faſtuoſo ſplendet, ut deſiderium ſui perluſtrandi

lustrandi penè omnibus naturæ contemplationi deditis, relinquat; sed & intrinsecus abundantissimo remediorum penu scatet, ad quam tamen paucissimis aditus pateat. Hujus Gazophylacij, etsi non omnes dotes, quæ innumerabiles sunt, æstimare possim: tamen haud paucas, neutiquam aspernandas, in eo animadverti, quæ suo honore ut dignissimæ, sic de illis magno illi Regi, Deo, qui has Naturæ fores nos pulsare jubet, gratię pro meritis reddendę sunt. Quotusquisque ex mille inquirentibus huic simile reperit arcanum? Quis non in cortice durissimo semper hæsit? ut ad nucleum aureum liquorem rarissimè pervenerit? Verùm ad rem.

Ratio 1. Nullum est dubium, quin illa medicina, quæ fit ex Auro naturæ (ut Arnaldus de Villa nova hoc extollit) soluto absque ullis corrosivis in substantiam melleam & medicinalem, potabilem, & solubilem in omni liquore, sit præstantissima, Aurumque potabile verum & genuinum dicendum & habendum. Sed hæc nostra talis est, ut jam antè alibi demonstravimus, & ex sequentibus patebit. Ergo est verum Aurum Potabile. Major patet ex consensu omnium, quicunque aliquid memoriæ de Auro potabili tradiderunt. Minor constat ex nostro Tractatu edito, & ipsa nostra practica non privata solùm sed publica: non semel, sed sæpius repetita cum suis signis demonstrativis in opere apparentibus: Menstruum quod primo fuerat in formâ

aquæ

aquæ claræ tingitur in rubicundissimum colorem: abstracto menstruo mellea relinquitur substantia, decantata à Philosophis. Nihil celavi præter Menstrualem illam aquam. In aqua est totum scire & secretũ (ut loquitur Lullius.) Si verò quis inferat: si hoc est verum illud quæsitum Aurũ potabile, cur id communicas alijs? huic respondeo à contrario sensu. Quia est, ideò communico: Illud non communicabile, solum suo Authori prodesse poterit, aut potissimum. Hoc quia innumeris hominibus ad sanitatem præstitit emolumentum, an minus preciosum? Sol quia lucet omnibus visibilis, an indignior planeta Mercurio, qui rarissimè in conspectum hominum procedit, radijs solaribus tectus? Neutiquam opinor: licet rarissimum carissimum in mundo plerumque habeatur. *Ratio. 2.*

Ad hæc, Illa medicina quæ Auri potabilis veros & indubitatos effectus re ipsa comprobat & præstat, pro eo debet haberi, cum materia & forma aliâs id declararunt: sed hæc nostra medicina effectus præclarissimos, solo auro potabili dignos, jampridẽ edidit: Ergo pro vero auro potabili haberi debet. Ab effectu n. ad causam firmissimum ducitur argumentum, & è contrà. In sacris, Propheta magnus ab effectis judicabatur. Sic Elias, Elisa & Apostoli resuscitaverunt mortuos ad exemplum Christi Salvatoris: cujus doctrinam illi prævij, hi sequaces attestati sunt, unâ virtute divinâ. In artibus ita se quoque res habet: imò in naturæ & artis operibus.

Ita Aurum potabile ex ſuis genuinis viribus, quas antehàc ſatis copioſè ex alijs auctoribus in priori noſtro tractatu congeſſimus, dignoſcitur. Minor argumenti exemplis ſequentibus patefiet.

Rat. 3. Ratio tertia deſumi poterit ex mirifico operationis modo circa hoc aurum potabile contingente: Quicunq; aurum naturæ ſolvit, ut reduci nequeat in aurum, & in formâ ruberrima per Alembicum evehere poteſt, abſque ullo dubio fecit inde aurum potabile medicinale, & hominum ſanitati maximè conferens. Verùm hoc ipſum ego ex Dei gratia non ſemel, ſed multoties præſtiti. Ergo Aurum potabile indubitatum feci. Connexio majoris propoſitionis inde conſtat, quia aurum manens in ſuâ duritie & compoſitione, non poteſt dici ſolutũ, ideoq; nec medicinale, ſed manet aurum ut prius: & econtrà, ſolutum fit novarum virium, cum forma agens in auro â materiâ ſuâ non ita refrenetur, ſed liberè operetur in corpus humanum. Sic ſi auri ſubſtantia in rubro colore aſcendat in Alembicum, maximè eam medicinalem & tenuiſſimam eſſe convincit: quòd partes aëriæ & igneæ prævaleant terreſtribus & aqueîs, eaſque evehant unitas. Minor patet ab experientiâ meâ, quam toties feci, cujus, ſi opus ſit, teſtes oculatos quamplurimos nominare, & inter eos, medicos eruditiſſimos producere poſſem. Verùm ut Avicenna, in libro de Anima, triplicem probandi modum inſtituit, nempè ſophiſticum, diale-

dialecticum,& visionis: ita ego duplici hic ero contentus: nempe Dialectico, de quo hactenus: & visionis seu experientiæ ocularis, de quo nunc agemus.

EXPERIMENTA ET TESTIMONIA EX INNUMERIS PAUCA, SELECTA, QUIBUS

hujus auri potabilis miræ virtutes in morborum curatione felicissimè convincuntur & veluti ad oculum demonstrantur.

IRI magnifici, clarissimi, & humanissimi, quorum literas ad me aliundè missas hîc in apertam lucem prolaturus, vel alias, quorum testimonia, aut morborum curationes pro rei necessate declarandâ producturus sum, hisce protestor & significatum volo vobis, quorum interest, me non hoc in cujusquam contumeliam, sed potius honorem, honorificamque memoriam, imprimis veritatis laborantis gratiam facturum; cui, & mihi, ut tantum concedere velitis, etiam atque etiam rogo. Præterea non existimo quenquam vestrûm id ægrè laturum, si non ordinem aut locum dignitatis seu præeminentiæ cuiq; debitum assignem, cum tale quid in ejus-

modi ſcriptionibus difficulter fieri poſſe, nec à quoquam præciſe factum animadvertam. Vobis nunquam non ad honeſtiſſima quæque officia, ut hactenus, inveniar promptiſſimus.

TESTIMONIA TRANSMARINA.

AURI POTABILIS EX ANGLIA DELATI, ET SACRÆ CÆSAREÆ MAIESTATI OBLATI

uſum, duplici felicis ſucceſſus ratione commendatum, approbo.

RIMÒ quidem quod Juveni cuidam, robuſto aliàs, verùm tunc febre incluſo, Malignaque, cum delirio vexato, pondere uniùs unciæ hoc aurum Potabile propinatum, vermes quatuor oblongos, teretes, eoſque vivos, ipſo dormiente per os prolicuerit: Et ab eo tempore ab omni febre, Congelatione & Delirio immunem reddiderit; cùm tamen antea multa pertentata fuerint: & per quatuor ſeptimanas non ſine vitæ periculo graviter decubuiſſet.

Fuit

FUit insuper hoc Auro Potabili adjutus, Vir quidam robustus, verùm febre Quartanâ (quæ illum circa autumnum invaserat, per totam hyemem) ita fractus, ut vires deficere viderentur, & Hydrops præ foribus esset. Is post multas reiteratas evacuationes, assumptâ hujus auri potabilis unciâ, in Cardui Benedicti aquâ, in tantam prorupit sudoris copiam, quantam me aut vidisse, aut ab alijs audivisse non memini. Præterquàm enim quòd spontaneus erat & copiosus, ut duabus personis abstergendo illo negotium facesseret, perduravit etiam per tres dies junctis noctibus. Omnium autem mirabilissimum, quòd tantum abest vitum illum triduano sudore & triduanâ inediâ viribus defecisse, quantum observatum est, illum ipsum hac spontaneâ naturalique evacuatione, horatim robustiorem, firmiorem & alacriorem redditum; & finitis his diebus, omninò sanitati restitutum fuisse attestor ego.

Io. Athmestett, in Pubenheimb & Weyer. Med. D. Sacræ Cæsareæ Majestati à Cura.

REverende Domine. Cum legerim veram vestram assertionem de summâ illâ medicinâ, auro potabili, audiverimque rarissimos & mirificos effectus ejus à Domino Rosse Majestatis ejus Legato: Dn. N. Drury & M. Staforde, nec non â diversis aliis Nobilibus & Generosis, qui supremæ huic electioni & Coronationi Francofurti interfuerunt: non potui nec volui omittere, quin visitarem vos hisce paucis lineis, officiosè orans, ut pro satisfactione pretij, possim fieri particeps hujus tàm magni doni â Deo dati. Et cum perceperim ex literis Dn. H. Carye, quòd quatuor unciæ hujus summæ medicinæ væneant viginti solidis, rogavi hunc Generosum ut exponeret quatuor libras starlingenses, quo libram unam ejus haberem; quam si obtinuero ex vestris manibus, unà cum dosi, modò & tempore exhibendi (Nam non lubens aberrarem contrarius vestræ experientiæ) ego perpetuum vobis adstrictum & obligatum me agnoscam. De his officiosè vos rogo propter communia studia, ne hac meâ petitione frustrer, &c.

CASSELLIS IN HASSIA.
11. Julij. 1612.

Vester, licet incognitus, tamen amantissi. amicus Jacobus Mosanus Med.

Reve-

REverende vir salutem, &c. Gratissimè accepi tuum Potabile aurum. Non sum eo aliquando usus, nisi urgenti maximâ necessitate,& deficientibus alijs quibuscunque remedijs. Expertus sum ejusdem vires, in vomitu extremo : in Palpitatione Cordis: in dysenteriâ malignâ & contagiosa : in suffocatione & epilepsiâ matricis : in dolore colico. Quib. in morbis omnib. (frustrâ prius tentatis alijs auxilijs,tam internis,quam externis)unica dosis istius medicinæ tantopere prævaluit,ut ægroti illi omnes assumptâ medicinâ, veluti paucissimis in horis pristinæ sanitati restituti fuerint. Insuper unum quidẽ experimentum feci in melancholiâ hypochondriacâ inveteratâ : sed non simili cum successu ut in prioribus morbis. Attamen (ut ingenuè fatear) mirum in modum confortatus est ægrotus ille, &c.

Deus te incolumem diu servet. Vale.

SLEUSINGEN. 24 SEPTEMB. 1612.

Tui semper amantiss. Ja. Mosanus
Med. D. Landgra. de Hassia
Med.

REverende D. Antoni, aut me immemorem, aut ingratum existimare possis, per varia tua in me collocata officia, &c. Vestrum illud aurum potabile est admirabile medicamentum in plurimis ægritudinibus. Dedi id in principio paroxismi Podagrici, unde ex superorto semel sudore, omnis dolor & afflictio cessavit, & patiens incepit ambulare. In Dysenteriâ, in epilepsiâ, in vermibus Infantum: in morbillis & Variolis: in nimio menstruorum fluxu; in omnibus ferè Matricis affectibus præstantissimum est remedium. Sinas omnes illos, qui contrà id scripserint, loqui vane & nihil ad propositum. Hoc concedatur eis, quòd multa legerint, & scripserint doctè: verùm nihil ad medicinam vestram refutandam. Quicquid ego ejus experientiæ, licet exiguæ, fecerim, sufficere posset ad demonstrandam eorum vanitatem. His commendatum me vobis velim, &c.

Vestri amantiss. amicus
Ja. Mosanus.

CASSELLIS HASSIÆ AD MEmissum, Anno 1614. 16. August.

Verum

Verùm ut viri omnibus doctrinæ & virtutum numeris absoluti, Dn. Doctoris Jacobi Mosani jam memorati, Medici illustrissimi Principis, Hassiæ Landgravij, experientissimi relationem per literas mihi factam & magis declarem & testatam faciam: operæ pretium futurum opinor, si hic cujusdam viri generosi Angli, in Germania tum morantis, de hac ipsa re significationem clariorem apponam. Nomen hujus est Alexander Oldfielde, qui Anno 1613. 22. Julij, ad Nobilem virum Dn. Richardum Nortonum Equitem Auratæ Militiæ literas transmisit, ab ipso mihi communicatas: in quibus inter cætera hac habentur verba:

Rem unam ferè oblivione præterjissem; Concedas ut ejus relationem faciam. Nam verissimũ est, quod cõmorans Halæ. 28. die Maji, obviam factus sim Landgravij Hassiæ Doctori medico, qui loquitur Anglicè admodum benè. Nam consecutus est omnes suos gradus Oxoniæ. Inter conferendum cum eo de medicinalibus interrogavit, num ego agnoscerem Doctorem Antonium. Respondi, me de eo audivisse, Tum ille: Cum de ejus auro potabili intellexissem, & quòd excellens esset medicamentum, tùm ad ipsum misi ut probarem: Cumq; allatum esset, primum, quod feci, experimentum fuit in virgine quadam ætatis 21. annorum, quæ valdè vexata fuerat Morbo caduco. A quo tempore nunquam in eundem collapsa est, & jam annus atq; eo amplius intercessit. Dederat illi unciam unam pro vice, ac

eo die quo propinavit, undecies in paroxiſmum inciderat: & prout antè dixi, hucuſque nunquam. Dederat quoque infanti, ætatis non ſupra quatuor menſes, qui eodem affectu valdè vexabatur, & contulit illi præſentiſſimè. Inſuper dederat cuidam, fluxu ſanguinis ægrotanti, unde in tantam maciem redactus fuerat, ut nemo cogitaſſet illum vires unquam recuperaturum. Propinavit ſimiliter illi unciam integram pro vice, idque ſemel, & è veſtigio ſanitati reſtitutus eſt, optimeque ſe habuit. Dederat quoque mulieri puerperæ quæ fuerat extremè imbecillis à fluxu dyſenterico, quem nulla medicina ſiſtere valeret, præterquam hoc, quod, quamprimùm accepiſſet, ſane reddita eſt. Hæc ille retulit bonâ ſuâ fide, & optabat ut D. Antonius propior viveret, quò ſatis de eo medicamento habere poſſet ad ſuos uſus.

Permagna quædam negotia nondum expedita, mihi diuturnum impoſuêre ſilentium. Aurum tuum Potabile, quod in uſus meos proprios ex Angliâ mecũ huc aſportaveram, dum liberaliùs hic multis impertior, ad ſummam ejus inopiam redactus ſum. Quam tamen æquiori animo fero, quòd mirabiles ejus effectus in multis expertus ſim. Baroni à Crieſſa duo erant filij, uterq; exanthematis ſeu variolis laborabat. Candidus illi impertior: ſed cenſuêre medici nil profuturum in tanto vitæ diſcrimine. Ita natu major eo non guſtato, fa-

tis

tis concessit. Alteri autem annos. 17. nato de vita similiter periclitanti, cochlear unum aut alterum porrexerunt, qui vivit & valet. Pater ipse similiter ægrotans assumpsit, & convaluit ilicò. Alios nobiles & Generosos mitto quâm plures. Adeò liberalis extiti de meâ illâ copiâ, ut jam ferè eam expenderim. Permulti optant, ut haberem tantam ejus quantitatem quò pro precio suo habere possent. Quapropter aut per quosdam nostratium mercatorum proximis Nundinis Francofurtum migrantium, aut per quendam fidelem in comitatu Illustrissimi Comitis Palatini, aut Dominæ Elizabethæ, mittas mihi magnam quantitatem trium illorum generum, addito precio, &c.

VIENNÆ AUSTRIÆ dabam
3. Feb. Anno. 1612.

Steph. Lesieur.

DOMESTICA TESTIMONIA.

TArdius equidem, quàm institueram (doctiss. Francisce) ad te rescribo. neque certè par esse judicavi, ut in re tanti momenti, sine multiplici ejus experientia prius factâ, sententiam meam interponerem, cum sit experimentum sæpè fallax, ut rectè monuit summus ille medicorum antesignanus Hipp. Sed nunc tandem paucis explicabo virtutem & præ-

& præſtantiam tuæ medicinæ. Et primùm quidem, quod feci, experimentum fuit in propriâ meâ filiâ annorum circiter ſedecim; quæ per biduum continuis vomitionibus laborabat, ingeſta quæcunque rejiciens : eratq; prorſus inſomnis, propter graves, quos ſentiebat, cruciatus internos. Quum alia medicamenta fruſtrà, & irrito ſucceſſu tentaveram, ad tuam medicinam, tanquam ad ſacram anchoram, confugiebam; Quam cum hauſiſſet, retinuit, & parùm dormivit: ſed poſt duas horas, ſemel & ſimul multum evómuit, & poſteà rectè ſe habuit.

Secundum fuit in magnifico viro Guilhelmo Samuel Milite: qui ardenti febre correptus, æſtu continuo flagrabat, noctes & dies ducebat inſomnes: aderat & renum imbecillitas, & urinæ ſuppreſſio, neque per Clyſteres, Purgationes, Vomitum, & ſanguinis miſſionem (quæ omnia tentata ſunt) incendium mitigari potuit: ſed ingraveſcebat morbus, erantque omnia ſymptomata (meo judicio) indies graviora. Suadebam ut de medicinâ tuâ hauſtum ſumeret. Sed non potui ſtatim perſuadere, ut medicinam novam & incognitam guſtaret. Tandem amicorum rogatu & morbi importunitate victus eam ſumpſit : & mox ſecutum eſt placidum refrigerium, reficiebantur ſpiritus, confortati ſunt renes, & urinam ſatis copioſam reddidit. Ille verò ab eo tempore nunquam ceſſavit hanc medicinam ſummis laudibus extollere : quanquam (ut ingenuè fatear) graviſſimo

mo morbo diu afflictus, pristinas vires nondum perfectè recuperavit.

Tertium erat in Nobili Virgine, quæ diris convulsionibus correpta, post injectos Clysteres, & assumptam hanc medicinam convaluit.

Postremò rogatus sum, ut de hac medicinâ quicquid haberem, mitterem ad antiquam quandam matronam, jam senio & morbis confectam, quæque jam moritura videabatur. Quæ mox ab assumptâ medicinâ sensit multum levaminis, & spirituum refectionem: quanquam ut ego existimo, non poterit eam in tam perdito statu è mortis faucibus eripere. Vale vir doctiss. & me (quod pro tuâ humanitate fecisti) ama. Ego te vicissim summo amore & officio prosequor.

GAYTON E MUSÆO NOSTRO
10. Septemb. 1611.

Tui amantissimus
Io. Markes.

DOmine Doctor Antoni: Quamvis inter nos hactenus nulla familiaritas intercesserit: tamen cum sim testis oculatus vestræ generalis charitatis ad totum mundũ extensæ con ferendo in usum humanũ excellentissimã illam quintam Essentiam ad naturæ restaurationem; hinc audacior factus, præsumo vestrum favorẽ propter paucula grana de eâdem: quæ propter distinctas has operationes, quas vidi & animadverti

verti in duobus meis amicis in ipso quasi momento mortis, â me adeò æstimari debet, ut preciosissimo in pretio semper habeatur. Intelligas enim (si placet) esse jam integrum annum à quo veniens ad ædes fratris mei, Dn. Guilhelmi Samuelis Equitis aurati, inveni ipsum longâ ægritudine victum, & continuis dolorum torminibus ita infirmatum, ut non modò adstantes omnes ipsi timerent, sed etiam tres tum præsentes medicinæ Doctores; Conveniebant inter se, ægritudinem fuisse morbum, quem vos vocatis Scorbutum. Nullus tamen ex eis removere aut mitigare cruciatus illos intolerabiles potuerat: imò potius affligebatur magis eorum conatibus. Tandem æger ipse in memoriam revocavit, quòd quidam Magister Markes Theologus & medicus vestram illam medicinam valdè approbaverat. Misit igitur ad ipsum, & me præsente eam sumpsit. Mirum est dictu, quàm miraculose & efficaciter operata est; Nam in instanti liberavit eum à doloribus suis, qui anteà videbantur intolerabiles: conciliavit somnum, quo prius destitutus erat multis diebus ac noctibus: appetitum restituit amissum: abhorrebat enim anteà ab omni cibo, & (quod omnium mirabilissimum est) cum anteà moverentur sedes ab assumptis eorum medicamentis, videreturq; mille mortes perferre, eò quod excoriaverant vias illas suo calore; jam postquam hanc vestrã assumpserat, subsecutæ sunt sedes circiter quinq; quolibet de ac nocte admodũ blandæ &

delecta-

delectabiles. Hæc cum animadvertisset medicus quidam suus, consuluit ut ipsi ministrarentur cordialia aliqua ad subveniendum naturæ facultatibus, quæ tunc debiles erant. Verùm cum hoc suum consilium fratri meo per uxorem expositum esset, ipse omninò adversabatur: urgebat tamen medicus vehementius, ut illâ ipsâ nocte assumeret cordiale quid, asseverans, nil esse nisi Cornu Unicornis, lapidem Bezoardicum & his similia. Prævaluit tandem: sed insequuntur priores cruciatus, & adhuc pejores; unde secundâ jam vice & in mediâ nocte coactus fuerit mittere ad eundē Magistrum Markes, qui illum deinceps, ut antea, liberavit eodem tuo auxilio, & ab eo tempore (Deo sit gratia) benè se habuit. Hoc modo sanatum fuit corpus valde obstructum. Similiter & tantum præstitit in dissoluto morbo. Fuit enim in Comitatu Lecestrensi Nobilis vir Dn. Jo. Hunt Eques Auratus, qui morti valde propinquus erat ex dysenterico fluxu: aderat etiam & ardens febris. Ille liberatus est ab utroq; malo hoc unico remedio: Dominus D. Ashworth, qui partim viderat, partim etiam audiverat mirabiles hosce effectus, ultimâ hac elapsa æstate periculose ægrotans Oxoniæ, suum filium misit ad magistrumMarkes pro portione aliqua hujus vestræ medicinæ. Ille multum metuerat, ne patrem suum non vivum in reditu inveniret: qui tamen vivit & valet, quod certè attribuo tuæ medicinæ: an ille hoc confiteatur, ignoro.

HENRICUS SKIPWITH.

MACTE VIR PROBITATE & scientiâ singulari.

UXoris meæ frater M. Henricus Skipwith, nuper narravit mihi, quàm amicam mei mentionem coram ipso feceris. Utinam reciproco quodam affectu significasset, quoties à me fieri mentionem tui audiverat. Attamen quomodocunq;, oportet te certiorem fieri, me perpetuò tibi devinctũ duplici vinculo. Namq; in desperatâ illâ meâ ægritudine, cum & præsentes medici, omnesq; mei familiares, vires meas ita collapsas viderent, ut deploratũ me haberent; amicus quidam meus ex providentia Dei (mentionẽ faciens de eximijs virtutibus tui Potabilis auri) duo ejusdẽ accepit grana, quæ in aquæ Endiviæ cochlearibus quinq; dissolvebat, & sic mihi propinabat. Post hujus assumptionem, intra horæ unius spaciũ, incredibile dictu est, quantum levaminis senserim doloris, & quantum corroborationis vitalium spirituum. Manè assumpsi, & felicem ejus operationem ad noctem usq; persensi; Per totum enim illum diem operabatur per secessum veluti meus mea desiderare posset, usque dum summa nocte ille tum assistens medicus, D. C. (postquam ego illi valedixissem & me ad requiẽ composuissem) redijt ad me, habens quid in extremitate cultelli, quod mihi in os intulit jam dormiturienti. Hinc cum evigilarem, reverâ sensi me relapsum ut prius. Tum extremè desperans de meâ vitâ, vocavi (ultimâ meâ voce prout cogitabam)

tabam) uxorem meam, sollicitavi eam, ut iterum mitteret ad istum meum amicum, rogaretque ut consideraret pro suo judicio, num non duo grana minus essent, quam ut tantam morbi malitiam superarent aut vincerent. Tria igitur grana ejusdem essentiæ auri, meus ille amicus mihi ministravit postridiè, quæ subitò, ut prius, mirificè meas refecerunt vires, & operabatur per inferiora ad septem integros dies, viribus quotidiè crescentibus ab ipsa operatione. Tum demum valdè iratus est D. Co. eo quòd ejus consilium non amplius amplecterer. Interim librum (nescio quem) conscripsit, inhumaniter me calumnijs prosequens, & dictam medicinam despectans, quæ ex Dei providentia mihi vitam & sanitatem restituerat. Vanus ille liber suus est, & vanus jure appellandus, cum nemo sit qui de eo inquirat. At nunc tandem ad præcipuam istarum literarum intentionem accedam. Mittas obsecro per hunc meum adfinem duodecim grana tui potabilis auri sub eadem formâ prout frater meus H. Skipwith nuper à te accepit: hic tibi precium persoluet, &c. Auctor salutis Deus, qui in perpetuum te præservet, cui elargitus est eam gratiam, ad consequendum illud sanitatis restaurativum, vitæ prolongativum aurum potabile. Benè vale reverendissi. D.

UPTON. 15. FEB. 1612.

Vester certè amicissimus amicus,
Wilhelmus Samuel.

H Dignissi-

DIgnissime Domine, ex suasu reverendi viri D. Doctoris Hunton in his finibus satis noti, tuum requirimus uterq; consilium & judicium, in deplorato statu cuiusdam nostri amici Equitis aurati: & petimus aliquam vestri potabilis auri portionem, cum debito administrandi modo. Generosus ille vir ætatis est circiter 80. annorum, naturâ cholericus. Infirmitas eius primam contraxit originē fortasse ex nimio sed licito coitu. Post ea in quodam suo itinere, cum vix sex miliaribus à domo suâ abesset, coactus est sępè ab equo descendere & urinam reddere; quo tempore, & subsequentibus etiam diebus, unà cum urinâ reddidit aut sanguinem, aut quid simile, nescio an semen corruptum, aut corruptæ mulieris. Inde usque adhuc urinam retinere non valet, ex imbecillitate vesicæ opinor. Præterea renum patiebatur fluxum, à quorum affectuum nullo etiamdum liber est. Expectamus idcircò à te aliquid levaminis. Pro tuis sumptibus ac consilio generosus hic vir plenè tibi satisfaciet. Egomet etiam ipse in proximo termino te visitabo, nec ingratus ero.

DATUM A TRENTO, Sep. 12. 1611.

Vestri amantiss. N. W. Med.

Peritissi-

PEritissime vir D. Antoni. Reducas in memoriam (si placet) literas ad te missas, circiter 12. Septembris scriptas. Accepimus tunc temporis à te uncias quinque tui potabilis auri, ad Dei, tui, nostrûm, gloriã, laudem & utilitatem. Morbus, quo laborabam, prioribus exprimitur literis. Præter quem etiam tumorem quendam ex coxendice ad plantam pedis usque sum perpessus, ac si esset Oedema. Sentio enim nil doloris: nescio certè an ex frigore, aut ex assiduo cubitu in illud dextrum latus contractum. Nam per 17. septimanas die ac nocte maxima ex parte lectitavi, si ita loqui liceat. Accepimus, idque ex literatissimo, tuique studiosissimo Doctore Hunton, te habere melleam medicinam seu substantiam post dissolutionem auri, auro potabili tempore priorem. Desideramus aliquam eiusdem portionem, cũ administrandi usu: sex etiam auri potabilis uncias. Sentio per totum corpus doloris mitigationem, decrescit etiam paulatim tumor cruris: Sistit & gravedo & stillicidium urinæ, & reliqua abière mala. Petijt à nobis librum tuum D. Hunton, ut alium mittas precor. Tuis studiis, & assiduis in bonis artibus conatibus sit Deus propitius. Vale.

BLYBROWGH Octob. 10. 1611.

Amicissimus tuus H. A.

Equens generosus, Secretarius Nobilissimi viri Comitis Southamptoniæ, cujus ad me epistolam hîc cito, laboravit diu febre Quartanâ. Inquâ cum ipsi medicus vir doctissimus longo tempore medicinas administrasset, morbus autem nec integrè profligaretur, nec vires restauratæ essent, suasit ipsi medicus ille ut meo auro potabili uteretur. Quod factum, nec sine fructu, ideoq; pòst ad me proportione aliâ scripsit in hunc modum:

Febris quartana.

Domine, tantum emolumenti ex vestro auro potabili sensi, uti plus ejus nunc desiderẽ. Nam certò affirmare possum, quòd multum virium acquisiverim ab eo tempore, quo id assumpsi, & recuperârim spiritus suprà modum absumptos, ex importunitate morbi. Portio mea nondum omnino exhausta est: sed pluscu-lum habeo in alijs locis remotis, &c.

Ex Ædibus Southamton, 26. Novemb. 1612.

Vestri amantiss. amicus,
Thomas Risley.

DOmine D. Rogo, tantum mihi officij præstes, ut pro viginti his solidis de præstantissimâ illâ Quintâ Essentiâ mittas. Nam prout tibi narrabam, unũ solummodò ex illis vitris ad meum proprium reservavi usum: & hoc etiam quidam ex intimis meis a-

is amicis à me obtinuit: adeò ut vix unicum jam mihi superfit granum. D. Brianus Cave Eques auratus violentâ febre correptus fuit: ille post sumptionem hujus medicinæ, unũ solummodò paroxismum sustinuerat,&deinceps perfectè sanatus est. Et quidam ex meis servis ardentissimâ febri correptus fuit: quem cum domum redirem, moribundum inveni. Propinavi ei de hac medicinâ, paulò ante proxismum, quę copiosissimos excitavit sudores: & post duas repetitas vices (Deo sit laus) perfectè sanatus est, &c.

LOWGHBURROW DIE Sancti Mathæi. 1612.

Firmissimus tibi amicus, H. Skipwith.

DOmine, paucis post tuum discessum horis, D. Lewknar huc aduenit ad D. meum Episcopum Wintoniensem. Et cum post cœnam Dn. Episcopus relationem habuit quandam de viribus& effectu tui potabilis auri, D. Lewknar ad hæc respondens ait, quòd die Saturni proximè jam elapso, adueniens ego ad Cowdrie, generosam quandam fæminam inveni jam morituram: loquela ipsius fuit amissa, nec præsentem aliquem agnovit. Huic per vim Cochlear unum potabilis auri in os infudi. Illa protinus convulsiones quasdam per-

pessa est per duas integras horas: tunc repeto cochlear unum, & sudor non exiguus invasit: tertiâ vice post duas horas repeto, & in somnū suavem incidit. Evigilans autem dixit: Detis mihi plus de eodem: postea autem optimè quievit per integram noctem. Sequenti autem die ego ad illam iveram spectatum quid ageretur: & inveni eam comedentem de pullastro. Hæc retulit D. Lewknar coram D. Episcopi fratre, Stevardo Juris Civilis Doctore, filio D. Epis. meipso, etalijs.

WALTHAM 15. Augusti. 1612.

Tuæ felicit. studiosss. Tho. Webbes.

HIc ipse D. Lewknar, cuius fit mentio in prædicta epistolá, posteà misit ad meipsum epistolam, expetens plus de eodem auro potabili. Viderat autem hic vir doctiss. jam antè huius medicinæ mirabiles virtutes in nuru suâ, filii sui uxore Epileptica; de qua re jam antè ad me scripserat, quemadmodum partem eius epistolæ primo nostro Tractatui appendicis vice adiunximus: unde absque dubio, multi ex inimicis meis ipsiusque veritatis, eum valdè accusarunt, quemádmodum ex sequenti eius epistola ad me missâ videre licet, quæ sic incipit:

D. Antoni, ego amarissimè taxatus sum ideò, quòd testimonium dederim de bono illo succes-

successu vestri potabilis auri; quod tamen omninò me deterrere nequit: Scio ego pro certo aurum potabile ritè confectum (ad quod paucissimi pervenerunt) summarum esse virium. Sit quomodocunq; sit, credo equidem vestrum esse valde bonum; experientia hoc edocuit. Mittas igitur ad me uncias duas per hunc meũ cognatum, & scribas ad me an prævaleat in mensibus movendis, &c.

Pro certo tibi polliceor, quandiu eventum videro bonum, Collegium totum non me aversurum: ita similiter nec ulla amicitia, adulatio aut lucrum inducet me unquam, ut approbem periculosam ullam aut incertam medicinã, &c.

TUUS GEORGIUS LEWKNAR.

NUllum est mihi dubium (optime affinis) quin gratum tibi fuerit, de effectu tui potabilis auri aliquid audire. Quædam mea vicina, uxor Ro. Downinge de vitâ periclitabatur post longam & diuturnam ægritudinem (preces enim in Ecclesia pro eâ habitę fuerunt) ego ac meus filius Barnerus à meridie ad eam accessimus: aderant etiam ex vicinis plurimi: Inter quos medicus quidam, qui præsentibus nobis propinavit ægrotanti potionem quandam. Illa autem protinus eam evomuit: Tum maritus eius nobis affirmavit, quòd intra mensis integri spatium ne Cochlearis vnius quantitatem de quacunq; re assumpsisset, quin

eam similiter evomuisset. Hinc filius meus valdè me sollicitabat, ut darem ei de potabili tuo auro cochlear unum. Non assentior, tamen, cum pro mortuâ omnino haberetur, atque idcircò medicinæ fidem (fortasse) detraheret, ac mihimet ipsi foret opprobrium, nihilominus importunitate victus, dedi cochlear unũ, quod retinuit, præter nostrûm omnium expectationem. Nec ita multò pôst, calor quidam naturalis sparsim per totum corpus fusus est, ubi anteà præ frigore semimortua videretur. Tum, de cerevisiâ cum Mace & crusta panis incoctâ unà cum cochleari vestrę medicinæ obtulerũt, quod similiter ipsa hausit, & post mediam horam cochlearia aliquot de eadem cerevisia absq; medicinâ ebibit, ac digessit totum. Tertio die pôst, misimus ad eam servum nostrum, cui illa nunciavit se comedisse majorem pulli partem, & sperare se venturã ad nos post paucos dies, &c. Scias insuper quod quidam M. Boswel Concionator de Parochia de Saffron Walden in Comitatu Essexiæ, seriò mecũ egerit pro unciâ unâ potabilis auri: uxor enim ejus ex longâ ægritudine deplorata est habita. Illa autem ex unicâ illâ unciâ tantũ levaminis sensit, ut deinceps ad te miserit pro majori ejusdẽ quantitate: quã cum accepisset à te, remisit ad me meam unciam, & magnas gratias, &c.

COWLING 23. Die Maij, An. 1611.
Vestri certè amantissimus cognatus,
Tho. Wulrydge. (*Justiciarius est in Comitatu Essexiæ.*)

*AB honorabili & Nobili Domino Præside Eboracensis, Domino Sheffeld, sequens Epistola missa est ad Megistrum Edwardum Smyth, Iurisconsult*um *in le Temple.*

M. Smyth salutem, &c. Meus Dominus petit, ut quamprimùm ad Doctorem Antonium eas, et ab eo impetres, ut mittat ad Dominum meum per hunc Nuncium (idque quò citius eò melius) Essentiæ auri, & Tincturæ auri, utriusque eandem proportionem quam nuper ab eo acceperat meus Dominus. Multa facit ejusdem experimenta Dn. meus, idque optimo cum successu, ad honorem Doctoris Antonij, & medicinæ suæ approbationem, &c.

EBORA. Septemb. 30. Ann. 1613.

Semper tuus. Georg. Wetherye.

RELATIO FACTA PER ME ELIAM HOLMES EX MANDATO DOMINI MEI Edmondi Shefeilde Baronis, Domini Præsidentis Eboracensis.

Xor Joannis Goulbrough servitoris mei Domini, in Mense Augusto decubuit ægra per aliquot dies, antequam de eo Domino quid innotuit: Missus tandem ego ad eam, invenio languidam, & miserè decumbentem.

Involuntarium & continuum patiebatur fluxũ: incendio magno flagrabat: venter, oculi, ac reliqua corporis membra valdè intumuerunt: prorsus insomnis fuerat per 4. integros dies ac totidem noctes: deficiebant adeò vires, ut seipsam movere in lecto non valeret, nisi aliorum ope juvaretur. Verba quæ proferebat, vix quisquam ex astantibus licet propinquis audire potuerat. Propinavi ei ex jussu Dni. mei, de auro potabili cochlear unum. Nullum autem eius effectum per horam quasi unam animadvertere potueram: tamdiu enim cum eâ manseram. Posteà (ut mihi ab astantibus nunciatum est deinceps) ægrotans eructabat aliquoties, & tandem materiam quandam aquosam è stomacho rejecit. Revertor ad illam eodem die circa vesperam, & repeto proportionem priorem, mox somnus invasit, quietus, sed non diu durans. Tunc, aliquantulum sentiens levaminis, loquuta est, inquiens: M. Holmes, quid hoc est, quod meus Dominus ad me misit? Nam, Deo sit laus, valdè refocillantur mihi spiritus, & dolores mitigantur. Ex corde igitur pro meo Domino precabor. Obdormivit etiam illa eâdem ipsa nocte per duas integras horas: Manè iterum adveniens tertium propino cochlear, unde parum evomuit: alui tamen fluxus nondum cessaverat: frigore enim correpta fuit ab incuriâ custodiæ, unde dolores acres invasêre, & tanta virium dejectio, ut operam & oleum (quod dicitur) me amisisse omne existimaverim. Sed

Deus

Deus nobis adfuit, cui placuit huic benedicere medicinæ. Nam post 4. aut 5. alia assumpta cochlearia, ventris cessavit fluxus, recuperantur aliquæ vires, adeò ut erigere se in lecto valeret & cibum capere: post alia tria deinceps cochlearia passa est ut vestiretur, & si quis parum sustineret eam, valebat per cameram hinc inde deambulare. Assumpserat illa in toto cochlearia 13. Tum demum agnoscebat se optimè sanitati restitutam fuisse, egitque Deo gratias: mihi autem sic locuta est: Iam quæso labori tuo ulteriùs parcas, &c.

Febris maligna.

THomas Taylor, quidam ex servis œconomi præcedenti anno, circa idem anni tẽpus, malignissimâ febri correptus fuit & durante diu. Etiamsi enim vir valdè robustus esset, ita tamen debilitatus fuit ex violentia febris, ut vix se sustinere potuerit aut erectus incedere: appetitus etiam ita fuit prostratus, ut per longum tempus nullum admitteret nutrimentum. Sæpè quoque, ac si furiosus esset, è lecto noctu surgens in terram procubuit, ibidem manens donec removeretur ab aliquo fortè interveniente. Hoc anno in eundem inciderat morbum ex omnibus indicijs ac circumstantijs. Primus paroxismus per sex horas perduravit, cùm cordis dolore accerrimo, ita ut exclamaret violenter. Meus Dominus non permisit ut aliquid ei daretur in hoc paroxismo. Sequente die, eadem supervenêre symptomata: tum Dominus me misit ad ipsum, cui

dedi cochlear unum : poſt hanc aſſumptam medicinam, rejecit per vomitum ſæpiùs repetitum materiam peſſimam : Ceſſante vomitione, dedi illi aliud cochlear, & ſuperdormivit: Paroxismus etiam mitior evaſit, & per tres ſolummodò perduravit horas. Tertio Paroxismo adveniente dedi aliud cochlear, & intra quartam horæ partem evomuit : deinde dedi aliud, & exiguo tempore pòſt iterum vomuit : tertiâ vice dedi cochlear, & hinc ad ſedes urgebatur, quibus dum vacaret, evomuit copioſam materiam, atque hæc fuit peſſima, diverſis coloribus mixta & mucilaginoſa. Poſt hunc vomitum, dedi iterum cochlear in eodem Paroxismo, & ſuperdormivit, neque ullum in poſterum ſenſit Paroxismum, &c.

Febris Cõtinua & maligna.

ALius in noſtris ædibus ſervus, nomine Henricus Kickinſon, quotidianâ febri ſuperiori illi non abſimili affligebatur. Acerrimus dolor omnes ſuos occupaverat artus, imprimis autem ipſa oſſa, unde ad tantã imbecillitatẽ redactus erat, ut ne tactum alicuius perferre potuerit. Ex huius febris malignitate tantâ, quaſi ad inſaniam redactus eſt, cum amiſſione & loquelæ, & agnitionis cujusquam. Ad eam imbecillitatem eſt redactus, ut de morte omnes cogitarent qui eum agnoverunt.

runt. Per quatuordecim dies in hoc ſtatu perduravit. Tandem ego ad illum ſum miſſus. Primum quod miniſtravi cochlear, conciliavit ei ſomnum, per horam unam aut circiter: expergefactus parũ vomuit. Nocte eâdem aliud cochlear obtuli, poſt quod dormivit per duas horas. Tum demum locutus eſt ad hunc modum: An non ulteriùs adhuc acceſſurus eſt ad me M. Holmes, & huiusmodi alia protulit, clarè demonſtrans ſe plurimum boni accepiſſe ex eo quod dederam, Deoque gratias hinc egit. Totum quod ei dederam ad undecim cochlearia acceſſit. Ille (adjuvante Deo) ſenſim emendatus eſt, & tandem convaluit.

Multos alios huc adducere poſſem, quibus præſentaneum auxilium hoc remedium præſtitit: Inter hos, Domini mei liberos, tam maſculos quã fœmellas, qui varijs affecti morbis, ſæpiſſimè ſunt ſanitati reſtituti hoc unico remedio. Etiam ipſe meus Dominus ſolet ejus ex uſu præcavere ſæpenumerò calculum. Tuetur etiam ſanitatem ex eo integram; & Domina mea etiam multum inde levaminis in pervicaciſſimis affectibus eſt experta.

Paralyſis & ſtupor partium.

Denique de meipſo hoc confiteri liceat. Ego aut vertigine, aut graviori fortaſſe morbo ſum vexatus. Sæpius enim in anno cũ perfectè ſanus eſſe videor, loquelam

loquelam meam ſubitò amiſſam ſentio, idque per ſpacium mediæ horæ; poſteà, capitis dolorem accerrimum: tum ſtupor quidam primo plerumque impetu labia & linguam invadit; poſt ad manus deſcendit, easque extendit ad modum Paralyſeos, tum ad pedes usq; deſcendit. Per totum hoc tempus capitis dolore affligor: Vomendi etiam deſiderio teneor, ſed vomere nequeo, antequam hoc paroxiſmo per ſex horas aut circitèr detentus fuero: tum demum vomere incipio, cum difficultate tamen. Poſt duas autem aut tres vomitiones meliuſculè me habeo: Vix reſpirare valeo, dum in hunc modum affligor, nec loqui, nec intelligere, nec audire, quid dicatur? Tandem in ſomnum incido, &pòſt revaleſco. Sed non mox perfectè ſanus evado: imò, non niſi poſt ſeptimanam integram. Deo ita viſum fuit, ut Londini in Menſe Decembri, 1613. cum præſens eſſet meus Dominus, ſubitò ſenſerim, ex viſu meo paulatim tūc deficiēte, ex capitis dolore conſueto, appropinquare paroxiſmum mei affectus. Precabar igitur veniam à meo Domino, quia non valebam negotia eius expedire quibus eram intentus. Ipſe mihi præcepit, ut mox aſſumerem de potabili auro; in meâ enim fuit ſemper cuſtodiâ. Ego autem efficaciùs mixturam feci quàm ſolitus ſum, & tunc aſſumſi. Poſt quartam horæ partem confortati ſunt ſpiritus ac ſenſus: & frigiditas, quæ me tum invaſerat ut aliјs temporibus, in temperiem eſt redacta. Multi quoque

flatus

flatus discutiebantur, tàm per superiora, quàm etiam inferiora. Desiderium quoque vomendi habui, ac etiam dormiendi: verum meus Dominus concedere hoc noluit, sed in ambulatione me detineri jussit. Intra horam autem optimè reconvalui, nisi quòd caput parum adhuc doleret: Verùm (Deo habeo gratiam) in usitatum paroxismum non incidi. Adhæc, solutam mihi fecit alvum, cum solito modo sim magnopere constipatus. Hoc mihi semper incumbit malum, verùm ab eo tempore persisto sanus. Annus autem præterijt integer. Hæc omnia, si necessitas postulaverit, juramento attestari sum paratus. Hîc subsisto.

Vester amicus Elias Holmes,
dicti Domini cubicularius.

FEB. 4. 1614.

Non possum intermittere quin hoc loco Reverendissimi, pietate, doctrinâ & virtute ornatissimi Domini, Domini Thomæ Bilsoni Episcopi Wintoniensis dignissimi, Patroni mei honoratissimi mentionem cum debitâ reverentiâ faciam; qui prout est vir authenticus & fide dignissimus, hujus nostri auri Potabilis, à Deo ipsi inditas vires & efficaciam apud omnes, summos & Magnates prædicat & attestatur; & si necessitas po-

stula-

ſtulaverit, vel ipſi Regiæ domui & familiaribus verè atteſtari poterit, quomodò non ſolùm ipſemet in afflicta ſui corporis valetudine (dum continuis circa Biblia ſacra unà cum aliis ex Hebraico in Anglicum ſermonem translata conferenda maceraretur laboribus) ſed etiam alii innumeri ex gratioſa ſua charitatis communicatione per aurum potabile noſtrum optimæ ſanitati ſint reſtituti: Cuius honoratiſſimi viri, cùm ipſe ſuâ vivâ voce plus auctoritatis deſideranti præſtare poſſit, quàm ego ejus ad me literarum recenſione, ſcriptis miſſas atteſtationes hîc lubens prætereo, contentus paucorum, ex multis, commemoratione, & teſtimoniis, quibus reverendiſſimus dictus Dõinus Epiſcopus in ſummis neceſſitatibus & periculoſis morbis liberaliter id cõmunicavit, & poſt effectus ejusdem breviter annotari volvit, ut ſequitur.

Mandatum accepi à Domino Epiſc. ut diligentiùs inquirerem de ijs, qui in hoc Comitatu de diverſis morbis conquerentes, ſanitati priſtinæ ſunt reſtituti per aurum potabile datum eis ab Epiſcopo, in deploratâ ſuâ valetudine, aliis remedijs fruſtrà priùs tentatis. Ego cum paucis ſolummodò adhuc convenire potui, vicinis (videlicet) noſtris. Alij autem, quamplures ſunt, qui remotius à nobis habitant: quos, ut commodè potero, in poſterum cõveniam Meliùs, ut ſpero, ero inſtructus, ubi tu huc ad nos proximè adveneris, quod brevi futurum ſperò.

WALTHAM EPISCOPI
Novemb. ultimo. 1612.

Tuus ſemper Anth. Langford Secretarius Dni. Epiſ. Winton.

REverende vir D. Antoni, licet tibi penitus ignota sim; tamen cum divina providentia te nobilis scientiæ peritum, præcipuam causam constituit deperditę meę valetudinis restaurandæ; nolui silentio præterire, quantoperè sim devincta honoratissimo Domino Episcopo Wintoniensi, qui ex suâ bonitate ac favore usitato, gratis mihi elargitus est de auro tuo potabili, debili meo ac infirmo corpori valde amicabili. Peto igitur ut de eâdem medicinâ â te impetrem, cum id totum, quod habueram, sit erogatum. Operationem ejus invenio blandam ac mitem supra alia omnia quæcunq; medicinalia. Temperatum quendam sudorem promovet, humorum malignitatem mitigans ac solvens. Quantoperè ego id æstimem, hæc mea epistola erit pignoris vice. Obnixè eum rogo, â cujus imperscrutabili potentiâ tanta processit virtus, ut tuis inceptis faveat & benedicat. Cujus gratiæ te commendo, &c.

Bene tibi exoptans Lucia Jervoice uxor D. Tho. Jervoice, Equitis aurati.

Febris quotidiana.

QUotidiana febris per integram septimanam me invaserat, cujus duo paroxismi adeò vehementer me excruciârunt, ut de vitâ periclitarer. Tũ ego in tertij paroxismi medio æstu, de auro potabili cochlear unum assumpsi, & intra quadrantem horæ gravissimi

vissimi mei dolores cessarunt, qui anteà sunt soliti, per tres aut quatuor horas me affligere: Calor etiam post horam unam omninò remisit, & optimè me habui. Sequenti die expectatus febris circuitus per totum illud diem non reversus est: nocte tamen me graviter afflixit: accepi igitur, ut prius, potabilis auri cochlear unum, quod, ut prius, operabatur: sudorem etiam promovebat, & sic ex gratiâ divinâ à febre liber evasi.

Alexander Olfielde.

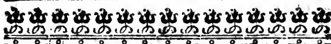
Febris Continua

Domine, de ægritudine mei filij hoc tibi sit notum. Quotidianus fuit illius morbus: Cum frigore semper incepit veluti febrili, quod tamen eum non diu detinuit: mox ardore admodum vehementi flagrare est solitus, qui per tres aut quatuor horas perdurabat: interim vomitu crebro corripitur. In hunc modum indies per integrum mensem & eo amplius excruciatus est. Post varia frustrà tentata, accepit tandem potabile aurum, idque in initio ipsius paroxismi: quod prima vice vomitum compescuit, & ardoris vehementiam sedavit. Hoc repetijt per tres aut quatuor sequentes dies, unde sensim decrevit paroxismus, atque ita eum penitus reliquit.

DURLAY 10. JANUARII. 1612.

Franciscus Fortescue
Armiger.

SEQUI-

SEQUITUR BREVIS COLLECTIO ET RELATIO QUORUNDAM PAUCORUM IN HOC comitatu Southamptoniæ, quibus in suis ægritudinibus aurum potab. opem præstitit, ex ore eorum verè relata coram me Antho. Langforde.

HOMAS Wheeler de Waltham colonus, annos natus 67. nova quadam & incognita, sed tunc temporis usitata ægritudine (ex qua plurimi moriebantur) per integrum mensem detentus fuit, atq; adeò de vitâ periclitabatur, ut publicæ preces in Ecclesiâ fuerint habitæ, & Campanæ sonitus bis editus. Ille in deplorato hoc statu, Potabilis auri portiunculam quandam accepit, atq; ilicò aliquid sensit levaminis, sudavit etiam per horam unam aut alteram: deinde, acceptâ aliâ portione, superdormivit quasi per horam: tertiâ vice accepit, & per vomitum rejecit humorum copiam. Posteà autem sensibiliter veluti per gradus restituta est sanitas, quâ, Deo sit gratia, perfectissimè adhuc gaudet, & diu frui poterit, licet admodum provectæ sit ætatis. *Morbus malignus moris.*

Febris Continua ardens.

EDmundus Laurentius de Waltham, vir generosus, ætatis 36. annorum ardenti febre continuâ spacio duorum dierum ac noctium absq; intermissione vexatus est. Accepit cochlear unum aut paulo minus potab. Auri, ac post mediam horam melius se habuit calore evanescente, & corpus ejus sensim in pristinam temperiem rediji: atque in hunc modum brevi tempore sanitatem recuperavit.

Febris acuta, ardens.

EGidius Ethericke de eôdem Colonus, natus 40. annos, acuta ac ardenti febre per octo dies ac noctes detentus fuit: quo toto tempore nec dormire nec quiescere potuit. Huic datum fuit auri potab. cochlear unum, & posteà sub vesperam aliud cochlear, unde dormivit eâdem nocte per duas horas: proximâ nocte assumens eandem quantitatem, totam dormivit noctem, atque ita sanus evasit.

Febris quotidiana.

GUilielmus Hills ibidem habitans Colonus, annorum 55. in quotidianâ febri quintum sustinuerat paroxismum. Appropinquante autem sexto, assumpsit cochlear unum de auro potab. quod frigidum anticipavit paroxismum, & conciliavit ipsi sudorem; & post tantundem denuo acceptum, primò bonum vomitum, posteà tres movebat sedes: dein dormivit, quod non fecerat per quinque præcedentes dies ac noctes; & sic sanatus est.

Iohannes

JOhannes Walter Colonus, 40. annorum, in quinto paroxismo tertianæ febris, accepit cochlear unum de potab. auro, unde intra horam unam paroxismus illum reliquit, nec redijt amplius. *Febris tertiana.*

IDem Johannes testatur, quòd postquàm ipsemet curatus fuerat, duo adhuc cochlearia potabilis auri apud se habuerat. Ea dedit puellæ cuidam in Parochia de Hambledon, annorum 14. quæ ex tertianâ decubuerat per quadrantem anni, & magnoperè languebat: sanata est etiam ista per duo illa cochlearia. *Febris tertiana.*

HEnricus Hindle de Waltham, annorum 47. per quinque dies continuos, absque intermissione ullâ, continuâ febri correptus fuit. Ille nec edere nec bibere quicquam valebat quod non evomeret. Post quintam exacerbationem sesquicochlear de potab. auro accepit, quod retinuit, & induxit ipsi sudorem quendam continuè per quatuor horas: tum denuo tantundem assumpsit, & per tres ulteriùs horas sudavit: postea surrexit è lecto, & evomuit pintam unam viscosi & crassi phlegmatis. Et post duas horas de carne vitulinâ comederat, quam etiam optimè retinuit & digessit. Sequenti etiam die foras egressus est, & brevi tempore pristinam sanitatem recuperavit, quâ adhuc fruitur. *Febris continua.*

Cordis dolor.

JOhannes Cole de Waltham, Mercator, annorum 43. gravissimo cordis dolore afflictus, per spacium trium dierum insomnis erat, nec ullum alimentum sumpserat: undè adeò infirmis viribus evasit, ut de vita periclitaretur. Huic propinarunt astantes de auro potabili, nesciente ipso quid egerint: intra horam unam aliud etiam cochlear; & paulò pòst tertium, unde sudor continuatus est, & in spacio duorum dierum perfectæ sanitati est restitutus.

PErsonæ omnes inferiùs notatæ, acceperunt quoque in perdito suo statu, aurum potabile à Domino Episcopo: verùm cum ijs nondum locutus sum: Nihilominus certum est eos optimè curatos à periculosis morbis.

Robertus Moore, Clericus, & Magister in artibus, nova febri laborans.

Hamme generosus in eadem.

Uxor Magistri Arnewood in foresto habitans in eadem.

Uxor Magstri Cotton de Mansione, quæ vocatur Roche-Courte.

Uxor Johannis Hawkeswoorth de Waltam ex chronico morbo, quo diu laboraverat.

Richardus Pecham.

Senex vietus & veternosus quidam, nomine Tho. Beale, ætatis centum annorum, sanatus, & etiamdum superstes.

Edwar-

Edwardus Searle generosus de Corbampton, in nova febri, de quâ diu antè decubuerat.
Nicolaus Prior.

HUcusque descripta & posita literarum testimonia, cum saltem pro exemplis, & non omnium singularium enumeratione habenda sint; intelligenti & candido Lectori satisfactura non dubito. Nec verò velim lectoris benevoli patientiâ lubens abuti: alias possem his longè plura & prolixiora producere: cum constet, per totam Angliam vix esse Comitatum, aut ditionem aliquam, unde nõ pro meo hoc auro potabili impetrando, & diversis nobilibus & generosis viris in suis necessitatibus conferendo, missum sit: quod, ut satis evincere liceret, omnibus profuit, nulli obfuit unquam, ita, ut Fato Divino suus attribuatur locus, cui non medicus nec medicina humana, at solùm cœlestis medicari poterit. Adhæc quilibet ingenuè consideret, quòd non mei instituti fuerit, (ut nec est Dogmatici medici, nisi certas ob causas) â quoquam feliciter hoc auro potabili curato testimonium curationis expetere. Nunc autem in sequentibus brevem offero annotationem personarum quarundam & ægritudinum, quibus hæc nostra medicina præsentaneam opem, post Deum, præstitit. Non tamen in Centurias redigam: paucissimis contentus ero. Nec nostri est propositi, Curationum à me publicè habitarum in conspicuis locis, mentionem facere, nec circumstantias hic adjicere, idq; ob causas peculiares. Saltem insignia quædam quasi obiter ingeram, veluti in sequentibus apparebit.

UT quo major eſt Solis ſplendor, eò umbræ à corporibus ſolidis & opacis projectæ, ſunt evidentiores; ſic quò illuſtrior ex rebus benè ac fideliter peractis gloria conſequitur, eò manifeſtiores invidiæ ſtimulos experitur. Quod uti verum eſt in omni hujus vitæ tractatione ſive negotio, ita inprimis in curationibus meis locum obtinet. His, Livor ille nulli parcens, & calumnia veritatis inimica, in initio quidem pro poſſe & more ſuo reſtiterunt: Sed nunc nolentes volentes à Temporis filiâ, quæ eſt Veritas, victi ex Dei nutu ſuccumbunt. Ut autem ingenuus Lector eò melius hujus medicamenti innoxias virtutes perſpiciat (præſertim ſi à malevolis aliter quàm optimè, de eo quid ſupponere incitetur) unam aut alteram ab invidis arreptam anſam aut occaſionem me falſo calumniandi, proponam, & breviter explicabo.

QUidam in hoc regno nobili ortus proſapiâ, Nobiliſſimus Eques auratus Adolphus Carye, cum in morbifica quædam ſymptomata incidiſſet, atque ideò medicum famâ clariſſimum ad ſe accerſiviſſet, acceptis ex ejus præſcripto medicamentis, inter quæ & purgativum, non ſaltem primas venas, ſed validè ſatis evacuans, paulò poſt exanthematis laborare viſus eſt. Quorum eruptio, cum (ut arbitror) nimis forti revellendi vi à medica-

Exanthemata.

mento

mento purgante impedita fuisset,& fortè incuriâ,nescio quâ,factum, ut variolæ, nec copiosè satis effluerent,& quæ comparuêre, retrocederent. Undè æger in præsentissimum vitæ periculum inciderat, adeò ut omnes adstantes de ejus salute desperarent. Missum est igitur ad ægri fratrem,uti secum solitos medicos mox adduceret. Verum cum ille neutrum domi offendisset,atque hinc ob fratris desperatum casum valdè mæstus,mihi obviam fortè fortunâ in viâ factus esset, me ad se vocatum rogat, ut secum ad fratrem decumbentem contenderem. : Quod, cum medicorum ipsi addictorum nomina audivissem,ipse detrectavi,præsertim cum ante hoc tempus,dictum Dominum nec de facie, nec aliàs familiariter de nomine novissem. Ad quæ ille respondit, Sese, qui me ex amici cujusdam curatione optimè noverat,optare, & poscere, ut in tàm honesto proposito sibi adessem. : Cui cum morem gererem', ad ægrum accedens sub noctem, inveni ipsum omninò in pessimo vitæ statu,delirantem & furibundum,absque quiete [illegible]mno. Disparuere omnino exanthemata, & venenum cor strenuè adoritur. Ministravi ei de hac meâ medicinâ cochlear unum : quo assumpto, mox quievit,& aspectu mitiori visus, in somnum levem incidit. Post horam unam,adhuc tantundem ei ingessi: unde se bene habere, & vires majores, confortatis spiritibus, recepisse ipsemet contestatus est, & amplius superdormivit. Sudor etiã

naturalis per totum corpus se manifestavit, atque iterum, quod optimum signum erat, exanthemata dicta apparuerunt. Ego per integram illam noctem ipsi adfui, & per intervalla debita repeto medicinam, nunc meracius per se, nunc dilutius in brodio aut alio liquore. Mane proximo, cum unus ex ejus medicis accederet, ac me præsentem animadverteret, occasionem hinc aucupatus, acriter in me invehitur, quòd apud suum ægrotum adessem: Cui responsum, Me ab ijsdem ægro proximis adductum etiam invitum, â quibus alij medici rogati fuerant, & fortè majoribus precibus. Tantum abfuit, ut jam dicti medici in salutem ægri, quem videbant nunc in bono statu, mecum consultarent, & conjunctis operis Curationem prosequerentur, uti etiam non quieverint antequam me ablegassent, licet contra ægri & astantium voluntatem. Qualem invenerim hunc ægrum superiùs dixi: qualem reliqueram apparet similiter. Quid refrigerantis, aut adstringentis sirupi, electuarij aut alterius medicinæ per totum illum diem administratum fuerat, omnino nescio: Hoc tamen scio, quòd sequenti nocte in eadem relapsus est symptomata, quæ priùs: fortasse verò ex defectu prioris Alexiterij, quod validè satis per superiorem integram noctem, repetitis vicibus assumptum, materiam morbificam protrusit foras: jam autem omninò intermissum est. Satius fuisset, venenum quod supererat, eâdem quâ priùs arte extirpasse

tirpasse

tirpaſſe radicitus. Nam abſque dubio reliquiæ erant. Regurgitantibus igitur iiſdem exanthematis à ſuperficie ad centrum, ſeu ab exterioribus ſui partibus verſus Cor, eadem ſymptomata & mala apparere neceſſum fuit, quæ prius. Recidivæ hujuſmodi periculoſiſſimæ ſunt, ubicunque ægris accidere ſolent, quales huic Nobili viro Domino patienti lethales contigerunt. Quod cum dicti medici, in quorum manibus & curâ moriebatur, vidiſſent, unus eorum in Aulâ Regiâ ſuæ quaſi innocentiæ, meæ autem culpæ commiſſæ præconem agens, mortem ipſius proclamavit. Nec hoc ſolùm, ſed me coram Collegio medicorum Londinenſium detulit, ac citatum iniquiſſimè accuſavit: Ubi cum teſtes meæ legitimæ & innocuæ actionis ſatis locupletes producerem, nempe quatuor ex ſervis adſtantibus Domini demortui, qui uno ore [illegible]eſtati ſunt, me ad dictum ſuum Dominum in extremis jacentem, deſperatum, & delirio jam præoccupatum, cum variolæ diſparuerant, acceſſiſſe, eiq; poſt aurum potabile noctе per vices à me miniſtratum, ſenſum mitiorem, quietem & ſymptomatum omnium remiſſionem, nec non variolarum eruptionem copioſam apparuiſſe: undè in bonâ temperie fuerit. Sequenti verò die, cum, me excluſo, dicti medici ſuas mixturas illi propinaſſent, omnia in deterius adeò converſa eſſe, ut mors ſubſecuta ſit. Ac inſuper Regia Majeſtas huic actui meo coram Collegio tranſigendo quatuor nobiles

biles & honore conspicuos viros, nempe duos dicti Adolphi fratres, Dnm. Henricum & Dnm. Philippum Carye, Equites auratos, Dominum Knevet Baronem, & Dnm. Guil helmum Godolphin Equitem, deputasset, ijque rem omnem velut acta esset, quomodo ego eum acceperim (nempe in extremitate mortis) & reliquerim (in bonâ temperie) illi verò eundem à me acceperint (in statu optimo) & reliquerint (in ipsa morte) Regiæ Majestati detulerunt; in quem Regia Majestas culpam ejus necis injecerit, satis constat. Adhæc cum dicti demortui duo fratres adhuc superstites sint, possunt, prout tantos viros omni exceptione majores (qui nihil in mei gratiam nec alicujus odium dicturi sunt) decet, si rogantur, de hoc negotio veritatem dicere. Insuper ratio ipsa convincit, quòd à nocentibus & juvantibus satis firmum deduci possit argumentum. An non medici jubent, quòd illud, quod sensibiliter ægrum juverit, cæteris paribus, continuandum sit; quod noxium, fugiendum? Hinc equi & boves umbram petunt in æstu, cum hunc sibi nocivum, illam proficuam senserint. Juvit autem ad miraculum meum aurum potabile. Quod inde constat, quòd sensus & mens redierunt, somnus & sudor subsecuti, variolæ copiosè eruperunt. Illorum verò medicinæ quæcunque fuerant, nocuerunt; quod inde patet, quia symptomata priora funestissima redierunt, nempe delirium, variolæ retrò revulsæ disparuerunt, & mors subse-

ſubſecuta eſt: quæ ut eſt linea rerum, ita quoque tanquam recto lineæ ductu demonſtrat, ſi hominis culpa commiſſa ſit, cui imputanda. Ex his itaque circumſtantijs quas oportuit me largiores recenſere, cuilibet, niſi malitioſè veritati ſit adverſus, apparet, livorem inſtar aranei, ex optimis quid mali exugere, & in deſpectum medicamenti hujus verè aurei nil non machinari. Quod niſi adhuc quotidiè à prædictis invidis reipſâ fieri animadvertiſſem, eos (nimirum) contra conſcientiam propriam & omnem virtutis reſpectum calumnijs falſiſſimis multorum aures, meam famam, & dicti medicamenti innocentiam vulnerare & onerare, hanc veræ hiſtoriæ relationem non produxiſſem, quâ ipſis apologeticè reſponſum ſit.

Generoſa virgo *Cæcilia* Boulſtred, ætatis circiter viginti annorum, Reginæ à ſervitio notiſſima, graviſſimis ſymptomatibus affligebatur. Ad quam cum celeberrimi ex Collegio medici numero ſex vocarentur, ab his omnis opera impenſa in adminiſtratione medicamentorum cujuſque generis, tam cordialium, quam ad morbificas cauſas reſpicientium, prout illa in Pharmacopoliis proſtant, vel aliàs arte ſingulari parata erant. Adfuit ei aſſiduus vomitus, & rejectio omnium aſſumptorum, Cibi, Potus, & Pharmacorum, cum animi deliquio, cruciatu ac torturâ totius corporis,

Vomitus, cum animi deliquio & tortura corporis.

ris. Lugendum à multis nobilitate conspicuis spectaculum. Perferebat illa totos dies atq; noctes insomnes; unde velut à morbi magnitudine ac diuturnitate, ità & dolore cõtinuo, ac quietis somniq; privatione miserè afflicta, viribus omnino destituta est. Ne minimum quidẽ liquoris seu jusculenti, aut alterius nutrimenti, apud se retinere potuit: Ventriculus ob inediam omninò contractus & sui officij oblitus videbatur. In hoc statu miserabili, cum nihil aut parum levaminis, per duos integros menses sensisset, remedijs per dictos medicos administratis, sed omnia potiùs in pejus, quàm melius, tenderent: hinc mater Generosæ hujus fœminæ à medicis præsentibus quæsivit, Anne brevi quid auxilij suæ filiæ præstare se posse sperarent? aliàs se velle me accersere. Medici itaque assumunt sibi præscriptum tempus, in quo omnem possibilem sibi operam adhibuerunt, ut me omnibus excluderent modis. Jusserunt itaque Pharmacopolam, per diem noctemque sequentem Dominæ ægræ assidere, eique singulis ternis horis, quid de Cordialibus aut alijs medicamentis in os ingerere. Quo finitò, cum jam sese nihil proficere animadverterent, Accersite (inquiunt) Antonium, & sit Deus ei propitius. Ad hanc igitur cum venissem, auxilio medico orbatam, & derelictam ab omnibus, Deum, obtestor, ut medicinæ huic benedictæ solitas vires largiri dignetur. Mox, consideratis omnibus, non cochlear integrum, ut communiter,

niter, imò vix quartam cochlearis partem primâ vice illi propino: quod, ut verum fatear, veluti alia omnia hactenus, regessit magno cum sonitu & vehementiâ: paulo post, iterum tantundem præbui: quod similiter rejecit eodem conatu. Hinc tertiâ vice ministravi, cujus aliquam partem quoque rejecit, aliquam tamen retinuit, cum conflictu (ut nobis videbatur) tamen quodam. Tunc suasi ut aliquandiu respiraret, ne nimis irritaretur natura, & ut experiretur an somnum aliquem capere posset. Reposuit igitur se in dextrum latus, & supervenit somnus per integram horam satis profundus, quod præsentibus nobis omnibus manifestè satis apparuit ex stertore: & hoc omnibus valdè videbatur mirum. Expergefacta autem, meliusculè se habere confitetur. Jam quarta vice semicochlear propino, quod totum apud se retinuit. Atq; sic mihi ac plurimis adstantibus nobilissimis fœminis, curationis spes non mediocris apparuit. Neq; illa nos, ex Dei nutu, frustrata est. Nam ex consequentibus ejusdem medicamenti assumptionibus semper in quantitate majori, ejus vires, spiritibus confortatis, non solum indies auctæ fuerunt, sed & morbus evictus, symptomatibus cessantibus sensim omnibus. In hunc modum, Deo sit laus, gravissimam hanc symptomatum catervam hoc uno benedicto auxilio repuli & extirpavi, cum malevolorum invidiâ, adstantium stupore, & amicorum gaudio maximo. Non hæc impostu-

posturæ aut corrosivæ virtutis signa sunt: sed Corroborativæ & Dogmaticæ insignia.

Symptomata prægnanti supervenientia.

UXor Nobilis Domini Francisci Leake, Equitis aurati, cum prægnans in summam maciem corporis incidisset, ac insuper gravissimis symptomatibus ex copiosâ pituitosæ materiæ collectione affligeretur, nempe spuitionis molestissimæ fluxu, vomitione præterea omnium quæ assumpserat: varijs medicamentis per totum illud tempus, ferè quinque mensium, quo in hunc modum laboravit, usa, nihil auxilij sensit omninò; ideoque vel abortum, vel propriæ vitæ discrimen incursuram se non absque causâ verita est. Hinc ex persuasione amicorum, qui nostræ medicinę efficaciam optimè noverant, assumpsit tertio ferè mense ante partum, de auro potabili, repetitis aliquot vicibus: unde non solum vomitus & spuitio mox cessavit; sed & ipsa toto tempore gestationis optimè se habuit, donec partu felici filiolum ediderit satis vivacem & adhuc superstitem.

UXor nobilis Domini Edwardi Barret Equitis aurati, & soror superiùs nominatæ Dominæ, laborans difficillimo partu, adeò ut obstetrices quotquot aderant, de salute tàm matris, quàm fætus desperarent: ex consilio Dominæ cujusdam nobilis tum præsentis, aliquantulum

tulum assumpsit de auro potabili nostro; quo hausto, præter omnium adstantiũ opinionem & spem, mox liberata est fætu vivido & bene se habente. Verum quia ex naturæ imbecillitate secundina apud eam mansisset, atque hinc in idem aut maius periculum incidisse videretur, accepit denuò de eâdem medicinâ, quâ secundinam feliciter ejecit, pristinæque sanitati pòst optimè restituta est.

Similiter in aliis quamplurimis difficultate partus laborantibus, atque etiam ipso fætu mortuo in extremitate omni derelictis mirabiliter profuit: adeò ut hac in parte vix quicquam medicamenti felicius administrari possit, ex quibus exempli vice pauca sequuntur. *In difficultate partus.*

UXor Josephi Pemberton in Civitate Ipswiche, in summâ difficultate partus liberata est per potabile aurum.

UXor generosi viri, cuius nomen Horatij Palavasini, in eodem partus periculo liberata est hujus medicinæ ministerio.

UXor Thomæ Blackborne civis Londinensis, postquam per duos integros dies in partu pe-

tu periclitaretur, assumpta auri potabilis uncià una, qualibet (scilicet) vice ad cochlearis mensuram, tandem liberata est.

UXor Nicolai Colman habitantis in Parochiâ Sancti Bartholomei magnâ, in ipso vitæ periculo nostram imploravit opem; & nutu Dei post assumptam hanc medicinam infantem peperit, & sana evasit.

UXor Magistri Foxton Londinensis, habitās in vico Rubræ Crucis, summo in vitæ periculo fuit ex fætu mortuo: A quo, post assumptionem auri potabilis feliciter liberata est, & pristinæ sanitati restituta.

UXor Magistri Castoll generosi viri in Comitatu Essexiæ, in eodem vitæ periculo consistens, cùm ex obstetricis relatione fætus per duos jam dies mortuus expelli non posset, hoc nostro auro potabili adjuta, eundem feliciter ejecit, subsequente sanitate eius integrá.

UXor Magistri Harde, habitans in vico vocato, Monte Sancti Petri, à fætu mortuo liberata fuit: Quæ, cum doloribus, & alijs vehementissimis symptomatibus etiamdum affictaretur,

retur,

retur, ipsi uxor Magistri Fitzgarret Armigeri ibidem propè habitans, de auro meo potabili, quod tum penes se habuit, sequenti post partum die circiter horam nonā matutinam propinavit: unde eodem die circiter horam secundam pomeridianam alio fætu mortuo feliciter excluso, pòst optimè se habuit.

Uxor Magistri Johannis Bingley Receptoris pecuniæ Regiæ, fuit in discrimine vitæ ob summam partus difficultatem; Hinc matrona quædam generosa tum præsens, adferri curavit de auro potabili, quod parturienti propinavit: Atque sic eam non solùm periculo liberavit, sed & in causâ fuit, quòd fætus vivus & sanus hoc medicamento feliciter in mundum sit editus.

Uxor Domini Johannis Pretiman Equitis aurati, puerperam agens, febri ardente, cū vigilijs alijsque symptomatibus, molestissimâ correpta est. Quæ cum alijs remediorum generibus uti nollet, nec securè posset, desideravit solùm hoc nostrum aurum potabile assumere: unde brevi perfectissimè curata est.

UXor Magistri Edmundi Kingston in Comitatu Glocestriæ, in puerperio laborans febri æstuosâ, & fluxu per alvum sanguineo, eâdem medicinâ à quadam generosâ Dominâ, ipsi, ut & proximè præcedenti, propinatâ, felicissimè sanata est.

SImili modo uxor Christophori Blackwell de eodem Comitatu, puerpura, à febri & fluxu alvi hoc medicamento reconvaluit.

UXor Johannis Sherington mercatoris Londinensis, imprægnata, propter accidentia quædam abortum verita, idem medicamentum sumpsit, & benè suo tempore sanum fætum edidit.

EX quibus apparet hoc medicamentum esse diversissimarum virtutum: nempe fœtum mortuũ, ut aliquoties retulimus, expellere: & vivum conservare, ne ante tempus expellatur per abortum. Nec hoc solùm, ut matri conveniat, sed etiam infanti recens nato, veluti patebit exemplo, quod sequitur.

UXor Magistri Richardi Browne Armigeri, habitantis in Parochiâ quæ fuit olim nigrorum

rum fratrum, graviſſimo partu aliquamdiu periclitabatur, adeò ut binas obſtetrices apud ſe haberet: Cui cum generoſa quædã fæmina ex vicinis ſuaderet, ut de auro meo potabili aſſumeret, ũa ex obſtetricibus dixit ſeſe habere æq; huic rei convenientia & meliora, quàm aurum potabile foret. Verum cum illarum ope, nec ſpes aliqua ſalutis appareret, dicta generoſa curavit quid de auro potabili adferri, & laboranti miniſtrari. Hinc continuò optatiſſimus effectus, Deo dante, ſequutus, & ægra fœtu vivo liberata eſt. Poſtridiè cum eadem vicina accederet, & inveniret infantem recens natum in gremio obſtetricis, non bene diſpoſitum, obſtetrix ipſa rogavit eam, ut de eodem auro potabili aliquid huic infantulo daret: Cui cum referret vicina, an nunc vellet infanti tantillo id præbere, quod heri matri diſſuaſiſſet? obſtetrix reſpondit, ſe vidiſſe mirabiles effectus, quos præſtitiſſet in matre, nec dubitare, quin eosdem in hoc infantulo abſque ulla noxâ præſtiturum ſit. Eoq; dicto præbuit infanti cum lacte materno, qui & optimè inde ſe habuit, & ſanus evaſit.

SI itaque cum tenellis puſionibus, qui vix lucem huius mundi hauſerint, & morbificum affectum (antequàm malâ victus ratione uti potuerint) ſecum ex utero matris attulerint, hæc medicina, ut & in puerperis, gravidis & periclitantibus in partu,

ta mirabiliter operetur, vel hoc solo nomine dignissima esset, ut non solùm in precio, sed & promptu haberetur; hoc est, ut nobiles & generosæ fæminæ ante & post partum, aurum potabile semper penès se haberent, quo sibi, & exiguis suis infantibus, quotiescunque necessitas postulaverit, in tempore succurrere possint. Cum ipsæ, ut & pueruli, nulla alia fortiora, aut minus jucunda medicamenta (quæ interdum vel ipsa copiâ sunt onerosa) ferant aut admittant.

DOminus Ludovicus Leuknar Eques Auratus, anno 1611. correptus vehementissimis symptomatibus cum febri ardentissimâ, vocavit ad se medicos duos huius Civitatis sat celebres: qui cum omnia auxiliorum genera ipsi per sex dies adhibuissent, nec febris æstum, aliaque symptomata mitigare possent; sed omnia in pejus cum eo tenderent ingravescentibus malis, ac Bubone quodam in inguinibus apparente, verissimè pestem esse contagiosam quæ tum Londini passim, nec ab eo tempore, grassata est) pronunciârunt: Ideòque cum alios multos nobiles in urbe viros visitare tenerentur, ne eos inficerent, sese ipsum ut relinquerent nolentes volẽtes cogi. Atq; sic dictũ virũ nobilẽ in extremis tanti morbi periculis à curâ suâ abdicârunt. Ad quem vocatus, licet primò luis ignarus, mox tamen ex signis præsentibus, quale genus mali esset, cognoscens, cum non relinquen-

Pestis.

quendum putavi;sed omni modo annitendum, ut contagium à corde revocaretur, illo corroborando præsenti quodam & satis forti remedio. Dedi itaque ei sex grana de essentiâ auri mixtâ cum auro potabili & aqua cardui, quantitatis sufficientis. Undè paulò post in sudorem incidit, qui per integram noctem, & sequentis diei permagnam partem continuò perduravit. Repeto eandem potionem sequenti nocte& diebus proximis quatuor, eâdem ferè quantitate. Atque hinc,sudore copiosissimè erumpente, nō solùm febris malignitas & æstus remisit, viresq; satis constantes permanserunt; sed & Bubo,qui ad insignem magnitudinem deductus erat, indies imminutus est,& tandem evanuit,applicato saltem stiptico quodam emplastro. In hunc modū, morbus tam lethalis & cōtagiosus prius à me ex Dei gratiâ curatus fuerat, quàm vulgò cognitus. Nec jam invulgandus,nisi ipse Dominus tum optimè restitutus,de morbi sui genere, & curatione hac,apud amicos sæpe narraverat: A quo cōtagioso affectu, cum Bubone similiter complicato, anno præcedenti eiusdem Ludovici uxorem similibus auxilijs, Deo propitio, liberaveram.

DOmina Edmundes vidua, circiter 78. annos nata, in aulâ regiâ, ut & præcedentes, satis nota, tribus ab hinc annis Hydropica facta, omnia patiebatur symptomata & signa quæ hoc genus affectus comitari solent;

Obstructio viscerum hydrope.

Adfuit obstructio viscerum, Epatis & Lienis: hinc non solùm valdè intumuit, sed & contabuit, sanguificationis officinâ obsessâ & impeditâ. Huic de auro potabili, debito modo & tempore, aliquid propinatum, per repetitas vices: Unde & morbus gravissimus in ætate tàm gravi propulsatus & sanitas postliminio restaurata est, ut adhuc omnibus muniis suis obeundis absque ullâ difficultate apta sit, nullo alio medicamento usa, quàm nostro auro. Non autem hæc nobilis Domina pepercit diligentiæ aut sumptui in eo assumendo, ut à tam diris affectibus, qui eam morti addicare viderentur, liberaretur. Nam circiter 12. dies manè sumpsit grana tria essentiæ auri cum cochleari uno liquoris seu auri potabilis, atque tantundèm vesperi sub horam somni: Sub cibum quoque prandii & cœnæ, eiusdem liquoris absque essentiâ cochlear unum hausit: atque hinc sensim in minori quantitate: Cum enim natura sit operatrix & propulsatrix morborum, atq; hæc in provectioribus ætate non adeò firma aut vegeta ut in juvenibus, hinc restaurativo sæpiùs & copiosiús repetito opus se habere animadvertit ad evincendum morbum: quod nec fefellit.

Symptomata in fine curata.

DOminus Thomas Parry eques auratus, ex privato Regiæ Majestatis Concilio, ætatis annorum 77. vel circiter, hyeme jam nuper elapsa, tussi continuâ ac violentâ, quâ nocti-

bus

bus diebusque molestabatur, ad eam debilitaté redactus est, ut somno maximâ ex parte noctis interrupto (quem saltem per duas primas horas cepit, pòst usque ad lucem tussi maceratus) non solùm ad officia publicè gerenda inhabilis esset, sed quoque vix se domi viribus sustineret. Ad hunc cum accersitus venirem, eumq; de auro potabili assumendo in hoc casu satis probato, præ cæteris admonerem, non solùm boni consuluit hoc meum consilium, sed etiam maximè sibi salutare expertus est. Dedi autem illi manè jejuno, atque horâ unâ ante prandium & cœnam de eodem auro potabili cochlear unum singulis vicibus: atque præterea singulis noctibus post somnum primum noctis (quem natura concessit per duas tantummodò horas) grana duo essentiæ auri in liquore dicto soluta. Hac essentiâ sumptâ, mox supervenit somnus qualibet nocte, tussi remissa, in multam lucem perdurans. His continuatis, vires quoque mirabiliter (ut ipse quoq; sæpè prædicare est solitus, adhuc superstes), indies restauratæ fuerant, ut officio suo in tanta ætate, in quâ tusses aliàs difficillimæ curationis habentur, satisfacere possit absque molestiâ. Deo sit laus in æternum.

QUidam generosus vir, annos viginti natus, cuius nomini parcendum, ad me venit ex Comitatu non longe abhinc remoto, con-

querens, quòd noctu diuque semen sibi genitale involuntariè deflueret: indeque summa corporis extenuatio, cutis discoloratio, cum instanti tabe oriretur. Cum verò unicus esset patris satis locupletis filius, ac ex parentum consilio quandam in matrimonium ducere teneretur, tentatis priùs, quotcunque potuit, auxilijs: tandem meo hoc auro potabili, tàm ad vires recuperandas, & maciem tollendam, quàm fluxũ cohibendum, usus est tàm feliciter, ut mox ductâ conjuge, corpulentus satis, & novà prole lætus, post Deum, magnas mihi gratias reportârit. Sive enim hoc fluxionis genus ab intemperie renum calidâ, irritatâ vi expultrice, aut alias retentivâ debilitatâ, sive ex aliâ causâ Catharrosâ, phlegmaticâ, aut biliosâ oriatur, indeque macies, perinde est: Cũ hoc uno remedio materiæ superfluæ per urinam vel sudorem educantur, qualitates noxiæ eius temperie contemperentur, sanguis purificetur, spiritus vitales augeantur & venæ corroborentur, unde necessariò hæc symptomata originem ducunt.

Gonorrhaa cum macie corporis.

UXor Roberti Dixon Secretarij Dni. Henrici Montegue Militis aurati, Recordatoris Londinensis, ex fætu mortuo, ardentissimâ & continuâ febri afflicta fuit, cum magnâ symptomatum congerie. Ad quam curandam tres medici vocati omnia præsidia ex artis metho-

do præscripta, quantum ipsis possibile fuerat, usurparunt. Sed quantum opis inde senserit, hinc patet, quòd ab ijsdem denegatâ manu medica, omninò derelicta fuerat. Cuius miseratione & compassione ducta nobils quædam Matrona, Domina Tanfildé, de meo potabili auro ad illam misit, quæ tum insensilis erat. Ex astantibus quidam ministravit illi in os cohlear unum, unde sudor blandus consequutus est, somnusque invasit. Post somnum rediêre sensus & loquela amissa: repetunt cochlearia interjectis vicibus. Unde ex Dei gratia omnis æstus cum cæteris afflictionibus cessarunt, & in paucissimis diebus ipsa extra omne discrimen vitæ posita videbatur. Verum cum post paucos dies, ex incuria, nimium aëris frigidiusculi hausisset, incidit in stuporem quasi Paralyticum totius corporis: Unde omnia membra refrigerata, loquela & sensus debilitati, viresque prostratæ fuerunt. Tum, eadem nobilis Domina, ipsi aurum potabile denuò propinari curavit, quo, sudore mox perfusa, profligata omni morbifica causa, sanitati optimæ sensibiliter restituta est. Eadem, cum annis sequentibus, ijsdem omnino affectibus tam calidis quàm frigidis post fætus vivos editos affligeretur, unico hoc nostro auxilio usa post Dei opē, sēper sana evasit, adhuc superstes.

Pestis.

GEnerosa virgo, filia nobilis viri Magistri Fizgaret, ætatis circiter annorum undecim, peste correpta, solummodo aurū potabi-

tabile cum essentiâ auri accepit: atque hinc omne periculum ex Dei nutu evasit, benéque sanitati est restituta.

Nullum est dubium quin aurum hoc potabile (ut genuinum promittit) si pluribus in luis illius pestiferæ, omnium morborum maxime horribilis, desperatis casibus tanquam summum cordiale & alexipharmacon propinatum fuisset, iisdem salutiferum extitisset. Verùm abeo tempore, quo hoc arcano fruor, ea non fuit hic Londini epidemia, nisi sparsim in initio huius usus, quod hoc loco monendum esse duxi.

Ex relatione ipsius generosi Guilhelmi Bold de Comitatu Hamptoniæ, accepi, uxorem eius affectibus præternaturalibus quibusdam detentam malè sese habuisse per integram septimanam: Hinc cum apud reverendissi. Dominum Episcopum Wintoniensem ipse conquestus esset, sese ab eius R.Dig. accepisse auri potabilis aliquam portionem: quâ propinatâ, uxorem eius per alvi solutionem magnam materiæ quantitatem per vices ejecisse, indeq; meliuscule habuisse. Verùm cum idem affectus rediret, nempè materia morbifica nondum satis evacuata, monuit maritus ut eodem medicamento uteretur: quod cum ipsa renueret, rogata cau-

ta causam, alvi solutionem ab auro potabili causatam, sibi molestam adeò, ut se lecto continere non posset, prætendit: Alvi autem solutione illa cessante, cum pejùs ægrotaret, persuasit illi maritus ut denuò id assumeret. Atque sic eodem auro potabili assumpto, alvi solutione clementissima subsequuta, perfectè reconvaluit.

Magister Guilhelmus Rowden, in aula regia Marshallus, septuagenarius, febri continua, cum æstu maligno tenebatur; vehementia verò symptomatum, ac provectæ ætatis imbecillitate victus, nullũ ex adstantibus agnovit, ita ut res ad extremum devenisse cum eo videretur. Tum, ut alias sæpius, ubi nulla relinquitur spes, itur ad nos. Ego adveniens, contra spem deploratum hunc è mortis faucibus eripio. Nam post propinationem potabilis auri una cum essentia, in consuetis dosibus, vigor medicinæ morbi malignitatem evicit, vires restauravit, æstum extinxit, & materiam morbificam per debitas vias urinæ, & transspirationem cutis, non sine sudore superveniente, è corpore eduxit, sanitatemque, qua adhuc fruitur, induxit. *Febris maligna.*

Magister Guilhelmus Gore, Mercator trãsmarinus ac primarius civis, sexagenarius aut

Quartana febris. aut circiter, mensibus novem febri quartanâ conflictatus, ac post multorum pharmacorum ingestionem viribus omninò destitutus, cum omnem medicinæ consuetæ usum abhorreret, ex auditione cognitum habens, aurum potabile nostrum nec injucundum assumptu, singulare esse corroborativum, illud assumere primâ occasione voluit. Verùm ex medicorum ipsi familiarium concepta erga me invidia dissuasus, per aliquot septimanas abstinuit, donec summa necessitate tandem, nempe morbi longitudine, & vehementia, virium collapsu, & frustranea aliorum remediorum non sine fastidio adhibitorum usurpatione, cogeretur ad me mittere pro auro potabili: quod cum aliquamdiu in consuetis dosibus assumpsisset, atque hinc contra invidorum detrectationes manifestè sensisset vires sibi refici, quotidieque morbum minui, ac penitus abigi: post id temporis hoc medicamento adeò salutari, tùm ad suos suorumque morbos curandos, tùm ad sanitatem conservandam, carere noluit; sed id hucusque in possessione retinuit, & feliciter usurpavit.

UT autem contigit cum prædicto viro, quòd ab invidis calumniosè persuasus mentem alienam ab auro potabili priùs habuerit, ità cum plurimis nobilibus & generosis huius regni usu venit, quòd illi in summis suis ægritudinibus hoc lubentissimè usi fuissent ad suam salutem, nisi ab iisdem calumnia-

lumniatoribus, medicis quibusdam potius suo lucro quàm ægrorum vitæ consulentibus, forent à bonâ suâ opinione abalienati & retracti. Verum cordatiores, & quibus non, ut pueris, terriculamentum inane fieri potest, pro sua discretione facilè distinguet, quid sibi bonum & salutare potiùs existat, quàm consultoribus huiusmodi lucrosum: quid ab invidiâ proficiscatur, quid à veritate. Atque ideò non semper illorum monitis obsequentes erunt, etiamsi ex livore animi, tam benedictæ medicinæ restiterint, & potiùs ægro sanitatem inviderint, quàm sua placita reprobari concesserint.

MAgister Mathæus Dale, Iusticiarius & Iudex, ætatis 76. annorum, affectu senibus multis consueto vexatus est, nempe perpetuo stillicidio urinæ: unde noctes insomnes diesque cum dolore transegit, ut vires tam ex privatione somni, quâm cruciatu continuo in illo senio facilè minuerentur. Vigesies & eo amplius in tempore somni urinam reddere fuit coactus. Hic tantum levaminis in auro potabili invenit, ut ab alijs medicamentis quibuscunque omninò abstineret. Nam ex eius usu, dolor & hæc molestia abierunt, & sanitas illi ætati congruens redijt; nec eius usum reliquit, donec post aliquot annos in locum illum communem nulli hominum vitabilem, ex fato divino concessit, annorum plenus.

Vrinæ stillicidiū in provecta ætate.

Uxor

Tabes cũ tussi. UXor eiusdem septuagenaria, tabida ex pulmonum vitio & tussi facta, eiusdem medicinæ beneficio, quasi alias moribunda, per aliquot annos sustentata est.i

DOminus Guilhelmus Hericke Eques auratus, ex uxore sua duas filiolas, unam post aliam suscepit, quarum singulę circiter vigesimam ætatis suę hebdomadam epilepticis convulsionibus correptæ, obierunt. *Epilepsia.* Hinc cum tertiam ex eadem uxore natam haberet, nutricem, cuius lactis vitio reliquas obijsse existimabat, mutavit: alia in eius locum recepta. Cum hæc filiola fere decimamsextam ætatis septimanam ageret, similiter Epilectica facta est. Unde pater sollicitus de salute eius, cum audivisset meo auro potabili eiusmodi infantulos à convulsionibus sæpè curatos; Nutricem cum infantula ruri degentes, ad se vocavit: tunc ad me quoque misit, Huic infantulæ cum de auro potabili & essentia auri aliquandiu dedissem (interim non neglecta nutricis suæ ratione) filiola benè liberata est, idque circa tempus veris. Verum cum eandem curam circa initium autumni reiterari consulerem, ut ipsius morbi radix extirparetur penitus, parentes fortè arbitrati, cum benè se haberet, non opus fore, aut fortasse admonitionis meæ immemores quod consului neglexerunt: Unde in eundem morbum

bum recidisse suam filiolam animadvertunt. Hinc secundâ vice ad me miserunt, ut inceptam curationem perficerem: quod & cum Dei gratiâ complevi, & ab eo tempore exactis jam tribus annis, nullum paroxismum sensit.

AD eundem modum curatus est ab eodem affectu filiolus Domini Georgij Write Equitis Aurati, ejusdem medicamenti efficaciâ ac viribus. *Epilepsia.*

JAnitor Domini Henrici Hubbard Equitis aurati & Judicis Regij, nomine Johannes Unet, ætatis 46. passus est ex chronicâ ægritudine tantam virium dejectionem, loquelæ privationem & sensuum debilitatem, ut pro jam jam mortuo haberetur, ac non solum omnibus valedixisset, sed etiam campanæ pulsatio ejus nomine iterata foret. In quo quasi mortis articulo consistenti Domina Hubbard, de auro meo potabili aliquantulum adferri jussit, eique in os infundi. A quo ille, qui morti erat deputatus, vitæ restitutus est, ex Dei vivificantis virtute & gratiâ. De ejusmodi Raymundus Lullius libro de quintâ Essentiâ loquitur: *Chronica ægritudo desperatum.*

MOrtuos appellamus non illos, qui simpliciter sunt mortui, sed secundum quid, id est, secundum opinionem medicorum; illos nempe dico,

de quibus ultimatè desperatur, ita quòd à medicis & à vita actibus sunt derelicti in tantum, quòd etiam sensibus non utantur, &c. Pro mortuis igitur reputati, si vitam ac vires recipiant quinta auri essentiâ, à mortuis revixisse dicendi sunt.

Casus desperatus in sene.

HUc quoque spectat alius vir senex, vicinus nobilis Domini Ludovici Leuknar: cujus nomen Robertus Brodebottom, qui ad similem seu extremum vitæ suæ statum erat redactus, ut pro more, Campanæ sonitus in ecclesiâ, per horas aliquot auditus ejus de causa foret; Quâ de re cum sciscitaretur dictus vir nobilis, ac senem suprà nominatum in agone existentem animadverteret, misit ad ipsum aurum potabile quod ipse apud se reservatum habuerat, ac hominem à morte ad vitam hoc modo revocavit. Nam eo accepto in somnum incidit, & simul in sudorem, à quo, sensus & loquela redierunt, & pòst, ipsa sanitas.

Exanthemata.

NObilis filia ac hæres Dni. Waltheri Coape Equitis aurati, exanthematibus sive variolis erupturis conflictata est non sine periculo, cui ad expulsionem juvandam propinatum est aurum potabile in solitis suis dosibus: atque hinc apparuerunt exanthemata, & ipsa pòst benè convaluit.

Ad

AD eundem modum quamplurimis alijs in Exanthematis, variolis & morbillis hæc medicina ad faciliorem eruptionem contulit. Nomina quorũ recordor, sunt sequentia.

Generosa Domina, uxor Richardi Ogle ordinis Equestris.

Generosa quadam fœmina à servitio Dominæ *Barret.*

Generosus Juvenis & Assecla Domini Hen. Carye Equitis aurati.

Ejusdem Domini filiola in morbillis.

Ejusdem filius & hæres in variolis.

Filiola Dni. Rich. Nortoni equitis aurati, in morbillis, qui, superveniente frigore, intrò repulsi magnum periculum intentabant: Verùm assumptâ essentiâ auri in lacte muliebri dissolutâ, ilicò convaluit.

Filiolus Edwardi Cordwell Londinensis Civis.

Servus Magistri Marshe armigeri, qui tunc temporis habitabat in vico vocato Coleman streate.

Ancilla quadam inserviens Magistro Roberto Dixon secretario Dni. Henrici Montague Equestris ordinis.

Alia Ancilla inserviens Magistro Johanni Morris mercatori.

Infans Magistri Price servi regij.

Quotidiana experientia insuper testatur, quamplurimos difficili exanthematum eru-

 ptione,

ptione, tam adultos quàm natu juniores adeò periclitari, ut, licet morbus per se non magnæ curationis æstimetur, tamen in præsentissimum vitæ discrimen, ac ipsam mortem haud paucos conjiciat: quibus si ejusmodi medicina probatissima, quæ cordi in corroborando, & malignam exanthematum materiam expellendo, suppetias præstet, ad manum sit, ac in tempore & modo debitis propinetur; nullum erit dubium quin Divino favente numine, expulsivâ virtute auctâ, & materiâ expellendâ subtiliatâ, hoc uno eodemque medicamento felicissimè evadent. Cujus usus uti semper saluberrimus inventus est ijs qui assumpserunt, ita multis qui eo frui non potuerunt, & immaturâ & dolendâ morte in primo ætatis flore (non rarò medicamentis à superficie ad centrum, seu à cute ad Cor materiam revellentibus irritati) succubuerunt, absque dubio ex Dei nutu prosperimos effectus demonstrasset.

Vomitio continua.

NObilis Domina Dorothea Skot, vidua, ætatis 70. annorum, cùm vomitione continuâ quæ ex morbificis causis diutissimè collectis ortum habuit, affligeretur, nec quicquam cibi ac potus retinere posset, atque hinc viribus extremè dejectis languida foret, auro potabili accepto refocillata est: Undè satis conspicuum est, hanc unam eandemq; medicinam & interdum vomitiones, ubi à naturâ requirun-

runtur, excitare, & easdem, ubi superfluæ sunt, sedare.

Diarrhæa cum vomitione.

MAgister Napper, Armiger, habitans Oxoniæ, ætatis 60. in Diarrhæam, unà cum vomitione vehementiori incidit, quâ variè colorata & in magnâ quantitate tàm per alvum, quàm os ejecit, non sine adstantium stupore. Expertus medicorum non solùm ejus loci, sed quoq; quorundam Londinensium curationes, nihil aut parum operis persensit. Nam cum diu ita maceratus esset, usq; ad extremam evacuationem, & debilitationem totius corporis; licet tunc illa symptomata remiserunt ad tempus; tamen ubi cibis ac potu vires aliquatenus recuperasset, mox in idem malum inciderat, per multas vices successivas per integrum annum. Tandem, quasi desperans de hactenus usurpatis remedijs, filium suum ad me ablegavit, ut & casum patris exponeret, deque meo auro potabili quid ipsi apportaret. Hinc brevi morbus remittitur, & tandem vir dictus sanitatem recuperavit, ut Oxoniensium plurimi norunt, & hic Londini attestati sunt hoc ipsum, non sine omnium admiratione.

Puerpera symptomata.

UXor Magistri Guihelmi Wiseman Jurisconsulti, post partum incidens in symptomata difficillima, nempe fluxum tàm per matri-

cem quàm alvum,una cum perpetuis vigilijs & virium imbecillitate, unde in præsentissimum vitæ periculum, prout in ejusmodi puerperij casibus accidere solet,conjecta,nostro auro potabili cum essentiâ auri, quibus aliquoties per vices ordinarias utebatur, sanitati integræ restituta est.

Febris Endemia. DOminus Edwardus Barret Eques auratus, in comitatu Essexiæ quandoque commorans,ubi cum ex febri endemiâ, istis locis utpote palustribus,quotannis populariter grassante,bis diversis vicibus decubuisset, toties beneficio hujus medicinæ aureæ ab ista lue perfectè liberatus est. Nec ille solùm, sed plurimi ex servis ejus, ultra denos,diversis temporibus eodem morbo laborantes, inter quos œconoma præ cæteris miserrimè afflicta est, ut omnes de vitâ ejus desperarent;nihilominus ex Dei gratiâ eodem medicamento brevissimè sana evasit. Sunt autem illæ febres istis locis satis morosæ, quæ multos menses plerumque perdurare solent,nec facile remedium huic malo accommodatius inventum est. Eodem modo innumeri ibidem ab his febribus curati sunt,quos omnes recensere non est hujus loci: veluti quoq; idem morbus in Cantiæ comitatu frequentissimus est, ijsdem ex causis, ubi sæpissimè quoque nostræ medicinæ efficacia, eodem felicissimo effectu sat cognita est.

Magister

MAgister Temp. Savage, Juris Civilis Doctor eodem affectu endemio febrili in Essexia decumbens, me ad se advocavit pro hujus mali curatione. Ad quem accedens, antequam quid medicinæ administrassem, video ipsum incidisse præterea in convulsiones seu contractiones partium extremarum, manuum, pedum, oris, &c. Huic cum dosim unam de quintâ essentiâ auri in pondere quatuor granorum unà cum auri potabilis cochleari propinassem, post paucissimas horas symptomata ista gravissima, subsequente sudore copiosissimo, cessarunt; ac mox, eadem medicinâ reiteratâ, omni morbifico affectu liber evasit. *Febris Endemia cum convulsionibus.*

IDem, anno præcedenti aut eo amplius à morbo Chronico, quo diu afflictus, medicorum ejus loci, ut & quorundam Londinensium, consilio usus, nihil inde levaminis sentiens, adeò ut pro desperato haberetur, nostro medicamento, & auxilio, post Deum, non destitutus, sed integrè curatus fuit: veluti plurimi ejus ditionis, si opus sit, attestari possent.

HOc ipso anno jam currente, cum idem vir clarissimus febri malignâ populariter grassante hic Londini corriperetur, ad hanc quoque medicinam confugiens Dei auxilio præsentaneam inde *Febris maligna.*

opem reportavit ex assumptione illius per aliquot vices repetita. Unde brevi domum ab hinc per 17. miliaria se contulit. Verùm aëris aut motus repentinâ inoportunitate concitatus, in symptomata convulsiva (quæ olim quoque passus fuerat ab assumptis quibusdam medicamentis non convenientibus) incidit. Misit itaque ad me denuò pro quintâ meâ Essentiâ auri; quâ propinatâ omnes isti adfectus subitò sedati sunt & penitus sublati, valetudine integrâ mox subsequutâ.

Obstructiones Viscerum.

THomas Driwood in Essexiâ, vir bene notus & sat locuples, ætatis 30. annorum, de Northokenden, ex occultis quibusdam obstructionibus, aliisque causis, languorem sensit diuturnum, unde in maciem corporisque absumptionem ultimam devenit. Hic præsentissimam Dei manum in hoc auro Potabili sentiens, sanitatem integram est consecutus.

In difficultate partus.

UXor ejusdem in difficultate partus, & imbecillitate post partum, accepit quoque hanc medicinam, atque hinc speratum effectum, nempe sanitatem.

FIlia eorundem circiter quatuor annorum, diu quoque affectu molestissimo laborans, haustâ exiguâ quantitate auri potabilis, vomitione ejecit viscosam & lentam materiam

in

in notabili copiâ,unde,cum nulla alia remedia admitteret,mox benè se habuit,& valetudinem integram recepit.

Filiola Johannis Fanne Civis Londinensis in vico Aldersgate habitantis, quinque nata annos, ex inveterata obstructione viscerum nutritionis, & thoracis, difficillimè respirans, aurum potabile bibit unâ solummodò vice, unde per vomitum,mucilaginosam, & vitri instar liquidi lentam materiam, quæ vel cultro dissecanda foret,ejecit,atque sic sanior evasit. *Difficultas respirationis.*

Magister Guilhelmus Snelling piscium mercator, in plateâ Thamisis habitans,filiolum habebat ætatis unius anni morbo caduco laborantem, sed frequentiùs, nempe vigesies uno die vexatum : qui cum per aliquot dies ita miserrimè affligeretur, nec quid auxilij ab ullâ alia medicina sentiret, paucis in diebus cum essentia auri à malo tam horrendo liberatus est,nec ab eo tempore (ab hinc tribus annis)unquam recidivam passus est. *Morbus caducus.*

Ancilla Domini Thomæ Smyth Equitis aurati,circiter ætatis 22. annorum,gravissimis Convulsionibus & symptomatibus epilepticis dies & noctes incessanter excruciata, re- *Epilepticæ convulsiones.*

media aliorum, utpote clysteris injectionem, nec non alia experta est absque fructu. Tandem itur ad nos. Ego cum hoc Arcano, sanitatem, Deo dante, morbo curato reduxi.

Colicus dolor, INfantula ætatis anni unius cum dimidio, filia Domini Edwardi Barret ordinis Equestris, graviter diu conquesta est de magno cruciatu & tormine ventris. Domina Paget Baronissa, Infantuli hujus avia dederat ei cochlear unum potabilis auri. Illa in continenti evomuit crudam quandam materiam & pituitosam, unde benè se habuit per duas horas. Postea torquebatur ut priùs & fortasse vehementius: sumpto autem auro potabili, iterum evomuit, scilicet, viscosam materiam diversis coloribus tinctam; tunc dormivit per horam integram. Subitò autem expergefacta è somno moribunda videbatur. Omnia enim mortis signa comparuere, cum animi deliquio, faucium lapsu, &c. adeo ut Dominâ Paget, per totum illud tempus infantulam in amplexu & supra genua gerens, coacta fuerit cum violentiâ aperire ejus os, & tertiâ jam vice infundere de auro potabili cum cerevisiâ mixtâ, quod tum denuò vomitum promovebat. Erat autem ista materia, in formâ nigræ & malè olentis mucilaginis. Posteà autem bene se habuit infantula.

Magister

Magister Tho. Allin armiger, 60. annos natus languebat diu. Tandem viribus omninò prostratis ad tabem usq; meam implorat opem. Hic auro potabili restitutus est integrè, idque paucis in diebus absque usitatâ Pharmaciâ. *Ex morbo Marasmus.*

Magister Robert. Small Attornatus, & studiosus Juris, de hospitio vocato Fernifalls Inde, ætatis 35. per multos menses quartanâ laborabat satis forti, ictericus etiam erat: qui cum à cæteris auxilijs parum aut nihil juvaretur, auro potabili aliquot vicibus assumto integrè curatus est. *Quartana.*

Similiter à quartana febri eodem medicamento liberatus est Antonius Tuttesham, 20 annorum, filius Antonij Tuttesham generosi, de hospitio vocato Staple Inde. *Quartana.*

Filiolus Domini Johannis Talesburrow Equitis aurati, circiter quatuor annorum, febri Endemia in Essexia populari decumbens, cum abhorreret ab omnibus alijs assumendis medicamentis, accepit essentiam auri, nec non aurum potabile aliquot vicibus, & perfectè curatus est. *Febris endemia.*

Filia

FIlia Domini Arthuri Capel Equitis Aurati, circiter 14. annorum ætat. post ægritudinem diuturnam in tabem & virium absumptionem incidit: Pro quâ pater ad me misit, & de auro potab. aliquid expetijt, quo illa brevissimè ex Dei gratiâ, optimam valetudinem recepit.

Pestis.

ELizabetha Elward famula & cognata Edwardi Rugham, peste infecta fuit. Cum itaque nobilis vir Dominus Knevet Baro, *Aulæ Regiæ Londini* præfectus, ipsi Edwardo Rugham, qui inserviebat dicto Baroni in aulâ Regiâ, de auri mei potabilis viribus in hoc casu narrasset, ad me missum fuit pro eo, quo dicta Elizabetha perfectè reconvaluit.

Paralysis

FRanciscus Wonnam Capitaneus de Darkin in Comitatu Surreij, Colonus, ex paralysi & nervorum resolutione totius corporis laborabat. Huic M. Guilhelmus Radcliff de Darkin, Armiger, nonnihil de auro potabili, quod pro suo usu contra Calculum magno cum sui levamine à me acceperat, propinavit; unde ill ab affectu gravissimo liberatus est, ita ut manibus & pedibus pro libitu uti posset, ut prius.

Paralysis linguæ.

JUvenis quidam generosus, ætatis circiter 17. annorum, nomine Johannes Studolf, moratus in ædibus matris suæ viduæ prope Darkin præ-

prædict. paralysi linguæ unà cum vomitione alimentorum correptus fuit. Ad quem vocatus, cum ei per tres ferè dies præsens, de auro nostro potab. iteratis vicibus propinassem, loquela rediit, vomitus cessavit, & brevi reconvaluit. Verùm, ut intellexi ab ejus amicis, anno inde exacto, in eundem morbum recidit: quò, antequam pro medicamento mittere potuerat, extinctus est.

MAgister Johannes Coles, alias Capitaneus Coles dictus, 44. annos natus aut circiter, incidit in gravissimum & diuturnum affectum pulmonum, cum Asthmate & tussi, nec non sputatione purulentâ: unde in tabem & corporis absumptionem devenerat: qui continuo auri potabilis usu perfectissimè sanitati restitutus est. *Asthma cum tussi.*

SErvus Domini Edwardi Barret Equitis aurati, cui nomen Henricus Smith, loquelæ usu ex paralysi destitutus fuit. Ad quem curandum misit ad me ejus Dominus jam dictus pro auro potabili. Quo recepto, eique per aliquot vices propinato, valetudo integra ipsi rediit, cum sermone. *Paralysis linguæ.*

SErvus Domini Thomæ Smith Equitis aurati, quartanâ febri aliquandiu afflictus, cum nihil sibi proficuum sensisset ex remedijs *Quartana.*

quæ

quæ adhibita fuerant, tandem auro potabili perfectè curatus est.

Convulsiones cum stupore.

UXor Magistri Seabright generosi viri Londini bene noti, 60. annos vel circiter nata, diversis affectibus, utpote convulsionibus, paralytico stupore & sensuum diminutione sæpenumerò vexata, aliquoties relevata fuit usu auri potabilis nostri. Quod ut eo majores vires in tanta materiæ copia exerere posset, monui, ut de essentia auri sæpe quid assumeret. Ex cujus assumptione ejecit melancholicam & nigram materiam copiosam; A quo tempore dictis symptomatibus nunquam perturbata fuit.

Obstructio viscerum.

MAgister Johannes Sherigton Londinensis mercator, filiolum habuit circiter tres annos natum: Cui aliquandiu ægrotanti & emaciato dederunt quædam contra vermes, sed absque effectu, quia omnia pejora reddi visa sunt. Verum postquam de auro-potabili nostro per aliquot vices accepisset, vomitione materiam viscosam & crassam ejecit, unde obstructionibus viscerum reseratis optimè reconvaluit.

Contra abortum.

UXor ejusdem Johannis Sherington imprægnata, propter accidentia quædam abortum verita, idem medicamentum sumpsit,

&

& bene suo tempore sanum fœtum edidit. Ex quibus apparet, hoc medicamentum esse diversissimarum virtutum: nempe fœtum mortuum, ut aliquoties retulimus, expellere: & vivum conservare, ne ante tempus expellatur per abortum.

Similiter jam memorata recens nata filiola, sextum agens mensem ætatis, ægritudine correpta est vehementi: Cui idem, auxilium medicum præstitit.

Vidua Magistri Henrici Coles (habitans in vico vocato Colman streate) tum recens ex peste mortui, cum ipsa prægnans simul à morte mariti contagio infecta esset, & reliqua auxilia tam pro se quàm fœtu usurpanda in hoc casu nimis fortia reformidaret, (quippe quæ abortum absque dubio & mortem ipsius atque fœtus accelerassent) usa est ex Dei nutu meo auro potabili unà cum essentia; & illa unà cum fœtu salvata & liberata est. *Pestis in prægnanti.*

Maritus obiit; uxor eodem morbo occupata salvatur: quæ aliàs mortis causam, nempe fœtum apud se gestavit. Nihil hic nisi manus Divina videtur; quæ per aurum potabile mirabiliter operata est. Taceant itaque invidi, & Dei miracula speculentur.

Edmun-

Morbus chronicus.

EDmundus Nusum habitans propè Charingiam Crucem ante aulam Regiam, ætatis 40. chronico diu laborabat morbo. Tandem in gravissimo suo affectu, vocavit ad se medicum hujus civitatis, virum satis doctum & notum: qui assistens suâ opera patienti in præscribendis & porrigendis consuetis remedijs non defuit: adeò ut nihil intentatum relinqueret, quod existimaret ipsi profuturum. Interim cum nihil proficeret, uxori ægrotantis mortem viro suo in propinquo esse nunciavit. Tum misertus hujus, nobilis quidam vir ægri vicinus, misit ad me suum servum ut ad dictum patientem venirem. Venio, & pharmacopœum ante ostium invenio, qui me his verbis affatur: In vanum laboras. Respondeo: Etiamsi nihil fortè profuturus sim, certè obesse illi nolo. Ad ægrum cum accessissem, nec aliquam spem vitæ superesse perspexissem, nihil illi aut astantibus pollicitus, dedi tamen aliquantulum tentandi gratiâ de auro potabili, idque iteratis vicibus singulis ternis horis, per totam jam instantem noctem. Undè ex Dei gratia, letho propinquus & quasi destinatus, revixit, revaluit & restauratus est, non sine omnium admiratione adhuc superstes.

Casus deploratus.

MAgister Guilhel. Parkinton generosus propè ibidem habitans, & satis notus, periculose decumbens, eodem medico usus est per

per longum tempus. Ipſe quantum poſſibile fuit, remedijs omnis generis curationem inſtituit: æger tamen neutiquam levatus eſt. Imò deploratus eſt habitus à medico ipſo, à conjuge alijſque amicis. Ad quem tandem vocatus, propinavi quoque ei noſtrum aurum potabile, maximè verò eſſentiam auri; & ſic Deus ille qui vulnerat & ſanat, qui in fauces mortis nos inijcit, & iterum eripit, per hoc medium hunc virum integræ reſtituit ſanitati, ut adhuc vivat.

Filius Pharmacopolæ paulò antè nominati, cui nomen Nathan Darley, correptus quoq; morbo graviſſimo acuto, nempè febri ardente, uſus eſt non ſolùm jam nominati medici, ſed plurimorum quoque aliorum auxilijs; quibus parùm proficientibus, ac omnibus cum patiente in pejus tendentibus, cùm omnis ſenſus & loquelæ uſus abeſſet, & mors quaſi ob oculos ægroto verſaretur; pater deſperans & properans ſub mediâ concione diei feſti, ad me venit, opemque meam poſtulavit: cui volens cum morem gererem, ęgroque de auro potabili propinaſſem, idque aliquoties repetiiſſem, ille mox ex Dei gratiâ refocillatus, vires & ſanitatem recuperavit.

EX quibus proximis tribus caſibus, quaſi ab uno eodemq; medico, in uno quaſi vico ſeu loco ac ferè tempore derelictis, & ab uno auro potabili demum curatis, quilibet perſpicere poteſt, me non

 niſi

nisi vocatū accessisse tum, cū omne auxilium hūanū ægris denegatum esset ab aliis, & nostram medicinam singularem benedictionem à Deo optimo Max. accepisse. Unde non invidiâ & calumniis prosequenda & extenuanda, sed pro dono Dei singulari honoranda & æstimanda sit. Ne quis autem ideò fastidiat hoc medicamentum, quòd unum & simplex, multisq; morbis & ægris accommodatum sit: sed ideò magis extollat & in precio habeat: quia quò quid simplicius, eò veritati, quæ ipsa simplex, proximius, & econtra. Adhæc, vulgò dicitur, frustrà fit per plura, quod potest fieri per pauciora, ut in omni vitâ, sic quoque in medicinâ. Hinc Damascenus inquit, scelus est, uti composito, ubi simplex medicamentum profuerit

EX hactenus productis, & lectori candido absque ullo fuco fideliter partim ex Anglicano sermone translatis, partim in formalibus suis recentis testimonijs, quilibet, (quem non à veritate fallax opinio aut prava distorsit natura, invidiæ morbo penitus obsessa) judicare & discernere poterit, an non hæc nostra medicina, aurum potabile verissimè dicta, sit ex maximè salutaribus, tutis & efficacissimis remedijs, quę hodierno die sunt in usu; tum ad morbos deploratos, spe ferè omni abjectâ, humanoque auxilio denegato, curandos, viresque ægrorum mirificè refocillandas cum cordis singulari corroboratione: tum ad cuiusque sanitatem conservandam & retinendam. Quod si

ita

ita eſt, videntur illi ipſi qui me hactenus contra Dei mandatum, Chriſtianam charitatem, veritatis amorem, proximi neceſſitatem, & fortaſſis etiam contra propriam conſcientiam odio plus quàm viperino proſecuti ſunt, meaque omnia veraciſſima facta & dicta pro nihilo habuerũt, & in chartis ſuis maledicis mille modis me hucuſque onerârunt: non ſolùm mihi, ſed omnibus bonis, tam ſummæ quàm infimæ ſortis hominibus, maximam & deplorandam injuriã intuliſſe; mihi; quód veritatis amanti, & opera charitatis exercenti, in faciendâ hac medicinâ alijſque communicandâ, convitia pro honore, contumeliam pro labore, & blaſphemiam pro munere retulerint: Bonis quibuſcunque, quòd pro ſuo poſſe impedire conentur, ne hoc illis miniſtretur ad ſanitatem recuperandam (quod multoties efficaciſſimè opitulatur ubi alia quæcunque remedia omnino ſunt fruſtranea.) Verùm ille, qui cordium ſcrutator eſt & Iudex, ut illis lividis viperis ſecundùm merita faciet recompenſationem; ſic ſynceris & benevolis donorum Dei veritatiſque ipſius amatoribus, ſecundùm gratiam & miſericordiam ſuam, quæ eſt vita & ſalus in Chriſto Domino noſtro, largiſſimè concedet. Quòd ſi reſpiciamus ad antiquòrum medicorum, longe ſuprà Galenum, ætatem, & quorundam medicamenta rariſſima, inveniemus à propoſito noſtro nõ multò alienũ illud, cuius meminit Quintus Curtius libro tertio in rebus geſtis Alexandri Magni,

qui cum difficillima & lethali ægritudine detineretur, & remedio præsentissimo indigeret, nec admitteret in medicando moram, quia ad certum diem cum Dario hoste manũ conserere promisisset, consilium inivit cum amicis suis ac medicis, quibus uteretur remedijs in hoc perdito statu. Usitata Pharmaca invalida reputavit: ignota non admittebant medici. Unus tamen ex eis, nomine Philippus Acarnanus, pollicitus est concinnare regi medicinam & securam & satis efficacem, licet reliquis medicis incognitam. Parmenio autem, quem Alexander maximè præ cæteris suis nobilibus fidelem sibi adjunxit, regem dehortatus est, ipsique suasit ut à Philippo præcaveret; illum mille talentorum munere à Dario esse corruptum. Verùm Alexander post mirabilem sui à morbo liberationem per medicum dictum, in calumniatorem animadvertere, quem propter proditionem pòst occidi jussit, medicumq; fidelissimũm suæ post Deum sanitatis auctorem præmijs decorare. Cuius medicinæ operationem nostræ non absimilẽ, dicto loco in hunc modum legimus. *Ut verò medicamentum se diffudit in venas, sensim toto corpore salubritas percipi potuit: Primò animus vigorẽ suum, deinde corpus quoque expectationem maturiùs recuperavit: quippe pòst tertium diem quàm in hoc statu fuerat, in conspectum militum venit, nec avidiùs ipsum regem, quàm Philippum intuebatur exercitus, pro se quisque dextram eius amplexi grates habebant, &c.* Hæc ille.

ille. Similiter satis ab experientiâ & rei veritate innotuit, quod hoc nostro medicamento quãplures vel eodem morbi genere, quo Alexander ille relevatus, vel similibus aut gravioribus decumbentes Heroes, nobilesque fœminas, ab alijs medicis derelictos, & desperatæ vitæ, brevissimo tempore ex Dei nutu curaverimus, & optimæ sanitati restituerimus. Idcircò vos, ut nobili prosapiâ ita ingenio ornatissimi viri, quicquid à calumniatoribus contra me movetur, pro nihilo æstimabitis: qui, non tàm vestrâ salutem, quàm meam perniciem: non tam rei veritatem, quàm propriam utilitatem respiciunt: vosque potiùs sopori perpetuo consecrarent, quàm vel tantillum ab invidiâ suâ recederent. Vestrum erit, album à nigro, falsum à vero, & lumen à tenebris discernere; meque, veritatemque ipsam patrocinio vestro defendere & vindicare. Quòd si quis vestrûm circa quædam jam prolatorum dubitet; En habetis nomina singulorum in quibus de veritate inquirere poteritis, veluti & scripta authentica plurimorum apud me videbitis. Hoc sat scio, omnes honestas personas, hoc auro potabili curatas & sanatas, tantum Deo gratiæ habituras, ut agnoscant in hoc Dei beneficium, nec cum novem illis ingratis, à salvatore immediatè restitutis, perpetuo silentio prætercituræ, ne dicam contra conscientiam denegaturæ sint. Ab ijsdem discere licet, quòd omnibus hoc profuerit, nec ulli nocuerit; quòd tàm tuta, quàm efficax & ju-

cunda sit medicina, & verè regia, cuius est benefacere omnibus, & ab ingratis non benè audire. Producant calumniatores contraria, ac producta à nobis tenebris oblivionis involvant, si poterunt: aut pudoris & conscientiæ propriæ non immemores, taceant in perpetuum. Non has curationes medicinales verè reales, & hominibus ægris derelictis utilissimas, cum suis tricis & quisquilijs grammaticalibus (quibus si verba subtrahes, nihil rerum dixisse videbis) ad nullam rem nisi excitandas rixas, & veritatem obfuscandam aptis, delebunt. Imò illæ inhonestorum omnium mentibus insculptæ manebunt, cum horum maledicæ chartæ non oculis aut auribus dignæ, sed alijs usibus vilioribus mancipandæ censebuntur. Ne unicum invidi illi casum referre poterunt, in quo hæc medicina occasionem noxæ alicuius præbuerit: à quâ tamen aliæ præstantissimæ compositiones veterum, ut Theriaca, Mithridatium, & innumeræ aliæ non semper sunt immunes, præsertim si in manus imperiti inciderint. Non omnibus, quibus unquam propinata est, (dicent fortasse) profuit ad vitam, quoniam aliqui mortui sunt. Verùm his respondeo: mortis eorum, medicinam hanc non fuisse causam: Sed morbum lethalem & derelictum ab alijs. Sciant omnes (inquit Hippocrates) medicinam mala omnia tollere non posse. Fatale enim punctum evitare nemo potest. Impedimentum igitur non est in medicinâ ipsa, sed in imperscrutabili Dei consilio,

Obiectio. *Solutio.* *Hipp. lib. Arte.*

filio, qui non vult ut ex omnibus morbis curari possint omnes ægri; cùm interdum illi nec corpus ab intemperantiâ, nec animam à peccatis (quorum merces mors est) liberari expetant.

De Tertia Parte quæ continet usum Huius Auri potabilis.

Quod Philippus Macedonum Rex olim de auro dixit, eo omnes civitates, arces, propugnacula, castella etiam munitissima oppugnari & expugnari posse: id nos, utiliori ad hominum salutem modo, de auro potabili verè affirmare possumus: quòd (nimirum) vires eo corroborari, morbus eijci, velut hostis, corpus, instar castelli in sanitate conservari possit, dummodò ritè abministretur, quod est medici dogmatici. Hic enim veluti capitaneus æquè contra hostem ijsdem legibus, artibus, studijs, stratagematis & apertâ acie pugnare tenetur, nec minori auctoritate aut gloriâ. Hostes autem invisibiles & ex insidijs pugnantes, quo sunt perniciosiores visibilibus & in aperto constitutis: ita & morbi atrociores

ſunt quibuſcunq; alijs externis inimicis, quippe qui civile & inteſtinum bellũ intra ipſa hominis viſcera moveant. Ex quibus ſi medicus victoriã ſeu ſtratagemate ſeu apertâ vi reportet, non immeritò Æſculapio debetur gallus, victoriq; braviũ. Verũ prout belli gerẽdi cõtra hoſtes armatos nunc longè aliud eſt inſtitutum quàm antiquitùs, inventis tot novis bellicis machinis & armis, uti ſtultũ ſit ad arietes & onagros, & eiuſmodi antiquorũ noſtro tẽpore redire: ita quoq; contra hoſtes corporis ipſiſſimos morbos, etſi vetus pugnandi ratio non omninò reijciatur: tamen ſi qua nova auctaria ei acceſſerint, quale inprimis eſt hoc aurum potabile, inter alia rariora Chymica rariſſimum, inſanum videtur ea velle ſpernere, & ad vulgariſſima & viliora & effectu & pretio, recurrere. Sint militibus machæræ, frameæ & pugiones, quia hæc vetuſta arma, ut & clypei & umbones: at ne negligantur interim tormẽta & bombardæ quas Muſchettas vocant, cum ſint nova: imò hæc illis præferantur, prout effectus mirabilis harum demonſtrat. Ita in ſuo precio maneant electuaria, ſyrupi, pillulæ, & pulveres quicunque ad morborum expugnationem probati longo uſu. At ne aurea vis, quæ ſemper celebratiſſima fuit, inter poſtrema recenſeatur; quæ cum in auro potabili ſeſe exerat, hoc medicamentum cæteris ut longè precioſius, ita efficacius exiſtit. Antiquis militibus dura lex poſita fuit, non cedendi, at gnaviter pugnandi contra hoſtes. Medicis dogmaticis

maticis & in Academijs promotis sua conscientia Juraméto Hippocratico firmata itidem suadet, jubet & urget, non cedere morbis quocunque modo : at in eorum expugnationem velle uti efficacissimis quibuscunque remedijs, sive veteribus, sive novis, dummodo tutis & jucundis, absque alterius præjudicio, seu invidiæ seu præeminentiæ. Hippocrates Imperator, Galenus rex, Avicenna princeps nobis omnibus placeat. Interim, dies diei magister est, nempe posterior prioris, &, quælibet ætas habet suos rivos donorum ex immenso illo omnis boni fonte, Deo, scaturientes. Inter quæ hoc nostrũ aurum potabile, ad hominum morbos curandos utilissimum, non minimum est. Ideòque non nisi à momis (qui nihil probant, nisi quod ipsi fecerint) aut mimis (qui huic simile aut longè præcellens ore promittunt, re non præstant) aspernandum erit; quales inter medicos dogmaticos, qui habentur pro strenuis & expertis viris, inveniri non opinor. Cum verò quilibet ex ægris, aut etiam sanis, qui nobiscum hoc utilissimo Dei dono ad hominum salutem concesso, uti & frui cupiunt, præsentem medicum doctum ubicunque habere nequeant, quamvis ex antè dictis epistolis & relationibus satis de usu constet : tamen hac tertiâ & ultimâ huius libri parte, de eo, seu utendi modo, adiectâ morborum & symptomatum singulorum, quibus commodissimè adhiberi possit, enumeratione (velut promisimus) tractabimus.

Prima forma. Est autem hæc nostra medicina in triplici differentiâ seu formâ, ne quis erret in nominibus vel administratione eius. Primò, quando solutio auri est facta suo proprio menstruo, tũ, menstruo detracto usq; ad consistentiam gummi liquidi coloratissimi (ut Lullij utar verbis) & unctuosissimi, affunditur spiritus vini, qui hinc tingitur colore ruberrimo,& separatis fæcibus albis manẽtibus in fũdo, conservatur per se in vitro, vocaturq́; tinctura auri medicinalis. In quâ formâ potest trãsmitti& gestari etiam ad remotiora loca leviori onere, & absque sui corruptione diutissimè est perdurans. Atque hanc constituimus primam formam.

Secunda forma. Accipitur jam hujus tincturæ uncia una diluitur cum uncijs sedecim vini potentis, aut Hispanici aut alterius albi: tunc nominatur aurum illud potabile cujus toties fecimus mentionem. Et cochlear unum aut duo pro vice, vel etiam unciam unam in prædictis morbis adhibuimus, aut adhiberi debere statuimus. Sit hæc secunda forma.

Tertia forma. Tertia forma est, cum spiritus ille vini ita tinctus ruberrimo colore, lento igne balnei abstrahitur, dein vitrum trãsfertur ad cineres, & edistillatur phlegma ad siccitatem materiæ. Tum denuo recens vini spiritus superfunditur: materia solvitur: humiditas ut suprà edistillatur donec materia sicca sit ut pulverisetur: rursus fæces in vitro remanebunt. Istudque opificium toties repetitur, segregatis semper subsidentijs

dentijs ac fæcibus, donec nullæ ampliùs fæces in ſolutione remaneant. Tum demum materia ad ſummam puritatem reducitur, & eſſentia auri nuncupatur. De quâ 2. aut 3. grana, aut ampliùs pro morbi ratione, cum aquis aut liquoribus accōmodatis adminiſtrare ſũ ſolitus.

Qui itaque deſideraverint de hac aureâ medicinâ habere aut uſurpare, poterunt eam vel ut aurũ potabile, vel ut tincturam auri medicinalem, vel ut eiuſdem eſſentiam à nobis accipere, & ſuis uſibus diverſis accommodare.

Aurum potabile cum vino mixtum, in omnibus morbis abſq; ulteriori permixtione aut additione, ſatis eſt conveniens in noſtris regionibus, ubi (cum temperatior ſit aër etiam æſtivus) in vino datum eſt affectibus calidiſſimis, in quibus plerumque exoptatum refrigerium poſt id, magis quàm poſt ulla Julapia, aut cremores, liquores aut aquas ex violis, hordeo, amygdalis & ſimilibus ſequutum eſt: ut patet ex noſtris & aliorum experimentis ſuprà notatis. Nihilominus, ubi aër intenſior, & conſuetudo loci, aut medici præſentis diſcretio ſuaſerit, temperari poterit hæc mixtura cum aquis appropriatis, aut in eis omninò miniſtrari. Ubi verò æſtus vehemens, vel aliàs morbi aut perſonæ neceſſitas requirit, uſus erit crebrior & aptior tincturæ ac eſſentiæ: quia utraque cum alijs pro libitu permiſceri poterunt: nempe cum frigidis & appropriatis: tinctura cum liquidis, eſſentia cum ſiccis aut liquidis pro arbitrio ſumptis. Du-

Duplex itaque usus, primò in sanis; secundò in ægris, ut duplex medicinæ practicæ finis aut sanitatem præsentem conservare, aut amissam restaurare.

DE USU AURI POTABILIS

In Sanis.

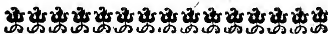
Omnes medici, tam qui partim ex priori nostro Tractatu, partim hîc in præcedentibus citati sunt, quam innumeri ferè alij, quos nominatim non advocavimus, conveniunt in eo, quòd aurum potabile, ad sanitatem cuiusque conservandam in quacunque temperie corporis humani, sit utilissimum: quòd imminentes morbos prohibeat: Cor, spiritus vitales & vires restauret, sanguinis boni generationem adjuvet, atque hinc virile semen augeat, & ad generandi actiones in utroq; sexu mirificè faciat, sterilitatem removeat, abortum in fæminis præcaveat, partum acceleret, canos retardet, senium immaturum emendet, juventutem

tem vegetiorem inducat & conservet. Hæc adeò sunt nota partim antedictorū rationibus, partim proprijs & secretis experientijs, ut nullâ hîc probatione egeant. Adhæc, ab epilepsia, apoplexiâ, leprâ, hydrope, cancro, arthritide, febribus omnis generis, tàm juvenes quàm senes ex parte præservat. Et in summâ, omnibus affectibus seu morbis à materiali causâ orituris, quocunque nomine appellentur, resistit, & materiam antecedentem & ex quâ generari possent, subtrahit per vias naturæ convenientes.

Hi, qui ad sanitatem conservandam eo uti volunt, saltem simpliciori modo id assument: nempe, si id fieri possit aut libeat, in lectô; sin minùs, extra, pro vice cochlear unum aut duo jejuno corpore, quò sæpiùs eo melius. Si enim quisquam id sibi utile fuisse ex binâ vel ternâ assumptione sentiat, eius dosin augere vel minuere poterit. Nihil enim periculi est in aucta dósi, modò omnem mediocritatem non excedat; ut est in croco, theriacâ & alijs cordialibus, aut purgantibus. Si quis etiam unâ horâ aut duabus ante prandium aut cœnam, aut etiam vesperi dormiturus (conciliat enim somnum, & digestionem absolvit) eâdem quantitate assumat, pro necessitatis aut instituti ratione; in eo non peccabit. In morbis qui ad motum lunæ reguntur, præcavendis, ut epilepsiâ, mensium inordinatione suis temporibus; contra illam, tribus aut pluribus diebus ante novilunium & plenilunium: contra hos, quibus diebus instare solent.

Quòd

Quòd si verò quis, ut evidentiùs operetur, non erit contentus hac simplici assumptionis formâ, sed cum quibusdam ex proprietate morbum præcavendum respicientibus uti malit, ille, ut antè dictum, ex medici præsentis consilio, eiusmodi quodlibet, adjungat.

De Usu Auri Potabili in Ægris.

In ægris, Dosis est eadem, aut paulò major, vel etiam minor, pro personarum & morborum respectu. Communiter datur cochlear unú de auro potabili: guttæ aliquot de tincturâ permiscendâ liquori: grana 2. aut 3. de essentia. Ubi dosis maior necessaria sit, duplicanda est, aut triplicanda simplex, seu duo cochlearia vel tria, usque ad unciam unam de auro potabili dantur. De essentiâ, ad grana quatuor ac sex: De tincturâ eodem respectu. In extreme debilitatis aut nauseabundis, primo dimidia dosis, vel tertia pars eius sufficit, quæ deindè augenda pro viribus, quemadmodum hæc omnia ex antè relatis exemplis satis clarè apparent. Convenit etiam infantulis essentia auri. Accipiatur eius granum unum, solvatur in lacte muliebri si placet: huius mixturæ pauxillum, & po-

Dosis.

& postea plus, securè datur secundo aut tertio post partum die: Atque æquè securè potabile aurũ in mediocri quantitate cũ liquore mixtũ.

Singulis horis, binis aut trinis interjectis, juxta morbi exigentiam securè repetitur medicina pro libitu toties, donec effectus speratus consequatur, morbus decrescat, viresque augeantur.

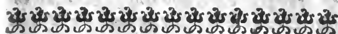
Datur omni tempore, mane plerunque jejuno stomacho, aut duabus horis sub prandium aut cœnam: Etiam in nimis repleto ventriculo post epulas contra indigestionem. Digestionem enim absolvit, & morbos præcavet, qui ab indigestione proveniunt. Ad conciliandum somnum noctu datur, aut aliàs urgente necessitate, quacunque hora.

Effectus huius medicamenti sunt, cordis corroboratio: spirituum vitalium atque ipsarum virium infirmarum restauratio, idq; semper quantum homini possibile: quod tàm astantibus quàm ægro innotescit, & ex somno leviori insequente ut plurimùm: velut etiam ex doloris mitigatione, vel symptomatum vehementium sedatione percipitur. Sæpè sudor supervenit: nonnunquàm vomitio: aut urinæ copiosa emissio: aliquando, licet rarius, alvi subductio: eaque omnia pro morbi, partium, & ægri differentiâ ex naturæ motu, qui motus hoc medicamento adjuvatur, contingunt. Effectus.

Atq; hæc de simplici eius administratione sufficiunt. Verũ etiã si hæc medicina sua virtute ad

ad quoſcunque morbos curandos ex Dei gratiâ multum præſtet auxilij, veluti ex adductis exemplis, ubi rariſſimè quid aliud præter hoc adjectum eſt, ſatis conſtat: tamen cum ſit diverſitas ingeniorum, naturarum, morborum, temporum, locorum & gentium, & ſuus cuique mos laudabilior videatur, ne accuſemur ab aliis, tanquam omnium aliorum pharmacorum uſum negligamus aut contemnamus; nos prout antehac ſæpè proteſtati ſumus, committimus hanc medicinā quibuslibet rationalibus (non invidis) dogmaticæ ſectæ artificibus & medicis, ut pro ſuo arbitrio & judicio, quæ videbuntur ex utilitate ægri futura remedia, huic adjungāt & uſurpent, quemadmodum in alijs magnis medicinis factitatum fuit. Illis enim nihil præſcribimus, nec quicquam contra rationem aut methodi ordinem imponimus: dum tamen noſtræ medicinæ operationem non interrumpi aut impediri patiantur ab alijs. Hi noverunt ubi præſentes ſint, qualia, quâ quantitate, ordine, tempore & loco, cui morbo & ægro cuique conveniant, aut non: quid faciendum, quid omittendum fuerit. At ubi eiuſmodi non ſint ad manum, veluti inprædijs aut rure, alijſve locis, nos brevem quandam admonitionē hinc addemus.

Norum

Notum est medicis, qui Chymicos libros vel leviter attigerint, ijsque non omnem fidem (veluti increduli quidam præposterè faciunt) abrogârint, quid de effectu, efficaciâ & usu medicinæ illius universalis multis in locis decantatum sit; ita ut à nobis ejus rei testimonia produci non sit opus. Ea medicina, ut antehac confessi sumus, supremum suum finem consecuta est. In mineralibus enim, non solùm humanis corporibus, suos effectus laudabiles exerit: Ut patet in illis Raymundi verbis: Quinta essentia auri remanebit in fundo vasis purissi. & separata, spissa ad modum mellis sive gummi coloratissimi & unctuosissimi, valens mirabiliter ad omnem humanam scilicet & alchymisticam medicinam. *Hæc autem nostra non tam sublimem in gradum est exaltata, sed saltem humanorum corporum curationi est destinata. Veruntamen cum utraque quicquid laudabilium virtutum habeat, ratione aureæ formæ æquatæ* *De medicina secretissima.*

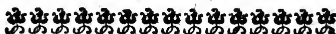
& temperatißimæ poßideat, (quum ub uno fonte & fundamento utraq; deducta sit) hinc non immeritò eundem usum huic nostro auro potabili, quem Lullius suo lapidi, aut medicinæ, asscribendum putamus. Si enim causa agens & effectus conveniunt, & non sunt genere dispares, quis de usu dubitabit? Quicquid igitur Lullius in libro Mercuriorum, cap.26. de modo administrationis suæ medicinæ seu aquæ aureæ, seu lapidis dixit, huc adducendum non abs re censemus, cum differentiam quandam specialem usurpandi hanc medicinam præscribat, quæ hoc loco necessaria est. Multa sua verba in pauca contrahabam. Sanis igitur ad conservandam valetudinem hoc regimen instituit: Misce cum quantitate vini albi,& da Phlegmatico in hyeme. Si est Cholericus, da cum aqua simplici: & melancholico da cum brodio, ubi sit coctus muto. Et si est sanguineus, in vino albo simplici. Et erunt securi ab ægritudine, & rectificati contra qualitatem temporis. Et si vis dare infirmis, sit mixtura efficacior. Nec cures cognoscere infirmitates *(inquit ille)* quia sapiens natura per suum instinctum, dedit virtutes lapi-

di dissoluto ad rectificandũ seipsam. Fili, ista medicina habet potestatẽ contra infirmitates calidas & frigidas, naturales & accidentales. *Hæc & alia Lullius de usu hujusmodi medicinæ prodit: quæ nos huic negotio apprimè convenire, ab experientia ipsa didicimus. Tamen ad symptomata magis urgentia quoq; respici interdum debere nos agnoscimus, quæ nonnunquam patientem in præsentissimum vitæ discrimen præcipitant. Qualia sunt viriũ imbecillitas, vigiliæ, æstus, rigor, fluxus alvi, uteri, appẽtiæ dejectio, deliriũ, sitis, & his similia. Hæc omnia & alia huiuscemodi ex Dei nutu hac unicâ medicinâ mitigata fuerunt etiã primis vicib. repetitis. Nihilominus multa adduci possunt appropriata & conveniẽtia cuilibet morbo. Quòd si igitur æger tantâ materiæ copiâ gravetur, ut etiam per alvum eductio eius adjuvãda sit, eccoprotica & leviter alvum subducentia, pro cuiusque delectu approbamus. Interdũ morbus per urinam aut sudorẽ evacuari desiderat: quod utrumq; licet ab auro potabili effectũ detur, tamen in casu hac excretio juvari posset. Si sit alvi profluvium, aut dysenteria in intestinis*

inferioribus, ad quæ medicina per os sumpta non ita penetrare posset, & antequam descendat, rapiatur à venis, Clyster conveniet abstergens cum adstrictione. Somnus cum sit reparandis viribus maximè requisitus, & interdum à dolore, fumis calidis aut siccis Cerebrum petentibus, Catharro, & alijs causis impediatur, ad hunc inprimis respiciendum. Qui licet virtute hujus medicamenti occultâ sæpissimè concilietur, tamen si opus sit, adjuvetur. Sanguinis missio opportuna non negligenda. Cætera discretioni usurpantis committimus.

CON-

CONCLUSIO LIBRI.

NUnc ad te, Lector benevole, redeo, cui omnia mea studia, labores omnes do, dico, dedico, cõsecro, voveo: obnixè rogans, ut hæc qualiacunque sint dextrè accipias: inque quibusdam, liberioris meæ mentis excursum, candidè interpreteris. Quæ hîc exposita sunt testimonia, in nullius præjudicium aut ignominiam cedere poterunt, cum detrectatione aliorum, quantũ in me fuerit, penitus abstinuerim: nec illis, quibus ex lege talionis deberem, per convitia responderim. Habeant sibi suam loquentiam maledicam: ego meâ simplicitate veridicâ contentus sim. Vivat interim veritas, & ex vulnere recipiat vires, ex attritu odorem spargat instar aromatis suaveolentis: Amaracique suavitatem æmuletur. De quâ narrant, quòd sues si fragrantiam eius cogantur apertis naribus haurire, emoriantur: stupendo naturæ miraculo: quòd res per se bona & innoxia, ex malitiâ suillæ naturæ ei cedat in venenum. Sic mihi contigit circa hoc medicamentum: quod cùm omnibus saluti fuerit, nulli da-

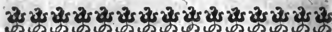
damno; nihilominus, sunt quibus odio sit, quibus virtute suâ internecinum videatur. Verùm ut Philosophi dicunt, quòd nutriens convertatur in naturam nutriti, & non contra: ita malevoli, quicquid inimico respiciunt oculo, aut manu tractant invidâ, licet per se optimum sit, suæ tamen naturæ, hoc est, pessimæ assimilare student. Ut in ape & araneo manifestè videtur: quorum illa mel, hîc venenum sugit ex ijsdem floribus. Conferat omnia inter se æquus & eruditus lector, & maturo judicio perpendat, quid verum, quid falsum, quid sincerum, quid fucatum inveniat, & non in alicuius odium aut favorem inclinet: sed mente libera, quasi bilance æquitatis singula exactiùs pendat: juxta commune dictum: *Inter bonos benè agier oportet.* Nullum est mihi dubium, quin multi ex antè relatis, totiusque libri tractatione, plurima ambigua movere possint: quæ tamen homini ægro nec utilia nec proficua sunt, utpote qui salutaribus remedijs, non verbis subtilibus curari desideret. Quocircà nos, singulis captionibus otiosorum si respondere vellemus, & otio nostro & benevolorum patientiâ abuteremur. Pauca saltem sunt, quæ te admonere volui, candide & amice lector, ne, ut in præfatione huius tractatus præmisi, hoc nostrum institutum aliter, quàm dextrè interpreteris. Nec te statim ad dehonestationem rei aut personæ per verbales aut scriptas injurias, accingas aut conferas. At si quæ inveneris, quæ vel tuo captui aut judicio

non

non satisfecerint, ut me, velut ingenuum decet, eorum præmoneas & certiorem facias, hoc est, per fæcialem priùs nuncies, antequàm veritatem oppugnes. Adhæc, si cui nostra viluerint, illum obnixè rogatum velim, ut meliora sua in medium hominum usum (attamen non minori experientiâ & temporis usu probatissima) benevolè proferat, ac interim, dum ea expectemus, his homines frui ne impediat.

FINIS.

APPENDIX LECTORI CANDIDO RESERVATA.

On te fugit, Candide lector, Matthewm Guinium in libri sui illius in me invectivi præfatione, Regiam Magnæ Britanniæ Majestatem sollicitare, & majorem in modum precibus orare, uti & mihi praxis medica, & auro potabili usus & æstimatio interdiceretur, dum inquit: Tolluntur unà medici, Chirurgi, Pharmacopœi, si una obtineat unius Antonij universalis medicina. *Et paulò post.* Firmet hunc ordinem Majestas tua, ne ordo medicorum architectonicus, ne ordo chirurgorum polychrestus, ne ordo Pharmacopœorum Londinensium, honestus, doctus, dives, vel invicem distinctus confundatur, vel invasoribus Chymicis confundetur. *Verùm quàm ini-*

qua

quæ sit hæc ejus petitio, ne dicam, præjudicialis veritati, nemo non videt. Si Deus aliquod singularis medicinæ donum concesserit, quod præ multis alijs medicamentis utilissimè usurpari poßit, an hoc reijciendum, propterea quòd aliorum æstimatores, hinc non æquè lucrentur? An vas illud electum justè silere & vapulare cogitur, quia ex ejus sermone idolorum fabricatores, non tantum lucri capturi essent, quàm aliàs? (ut sacris profana conferam) neutrum, nisi iniquissimè, liceat. At vice versa, si una obtineat unius Antonij universalis medicina, florebunt magis medici, chirurgi, & Pharmacopœi. Non confundetur triplex ille ordo; medicorum, licet Architectonicus; Chirurgorum, licet Polychrestus; Pharmacopœorum Londinensium, licet honestus, doctus, dives: sed magis stabilietur, & confirmabitur. Si enim illi terni, dum ad ægri curationem accedunt, æmulationem, invidiam, & sordidi lucri odorem ante ostium deponerent, (ut Ethnici illi antiqui senatores consultaturi de repub.) tùm medici in hac medicinâ si non universali, tamen ei proximâ, invenirent morbis deploratissimis auxilium

lium haud aspernandum & utilissimum. Tum Chirurgi, veluti in animi deliquiis, & in casibus, ubi requies, somnusque abest, ac virium dejectio comitatur, experirentur maximè Polychreston hoc remedium. Tum Pharmacopœi, in honestate, in doctrinâ & divitiis nihil amitterent, si & hanc medicinam apud se in ægrorum commodum inveniri paterentur. Apud quos tamen etiam utilissima haud pauca, & à quibus assumendis multi abhorrent, in singulis angulis & thecis prostant. Nolim ego enim hac meâ medicinâ illis quid detractum, sed plurimum potius adjectum; idque in communem reipubl. utilitatem, cui me, meaque omnia, dico, consecro, offero.

Vale.

INDEX

INDEX MORBORUM HOC TRACTATU CONTENTORUM, QUI AURO potabili tanquam unâ & universali medicinâ feliciter curati sunt, & ex innumeris alijs hîc citati.

Epile-

Obstru-

FINIS.

LEGATORIA A. PAMPIGLIO - ROMA
1971